

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ TERÖR ÖRGÜTLERİNE SIZMASI:
İRA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elvin ABDURAHMANLI

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Filiz KATMAN

ARALIK 2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ TERÖR ÖRGÜTLERİNE SIZMASI:
İRA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elvin ABDURAHMANLI

(Y1812.300003)

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Filiz KATMAN

ARALIK 2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri Tezli Yüksek Lisans Programı Y1812.300003 numaralı öğrencisi **Elvin ABDURAHMANLI**'nın “İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ TERÖR ÖRGÜTLERİNE SIZMASI, İRA ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim 09.01.2019 tarih ve 2019/1 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 25.01.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Filiz KATMAN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Prof. Dr.	Kamil VELİ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Doç. Dr.	Şakir DİNÇŞAHİN	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Yedek Üye	Prof. Dr.	Hatice Deniz YÜKSEKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Yedek Üye	Doç. Dr.	Nur Banu KAVAKLI BİRDAL	Altınbaş Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İstihbarat Teşkilatlarının Terör Örgütlerine Sızması: İRA Örneği” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../2018)

Elvin ABDURAHMANLI

ÖNSÖZ

Tez için seçilen konunun günümüz ve gelecek açısından önemliliği ele alınmıştır. Bir devleti güçlü yapan en önemli etkenlerden biri rakip devlet veya düşmanı hakkından edinilen istihbarattır. İstihbaratın günümüzde en etkili saldırı araçlarından biri olduğunu söyleye biliriz. Bu tezde terörizmin ve terörist örgütlerin devletler üzerindeki etkileri ve istihbarat teşkilatlarının terörist örgütlere sızması kapsamında İngiltere'nin terörü nasıl sonlandırdığı, İRA terörist örgütü modeli ele alınmıştır. İngiltere istihbarat teşkilatının terörü sonlandırmaya yönelik gerek politik, gerekse de stratejik ve taktik istihbarat adımlarını izlediği ortaya konulmuştur.

Tezimin başlangıcından tamamlanmasına kadar her aşamasında çalışmama yön veren ve desteğini esirgemeyen anneme, babama, kardeşime ve en başta değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Filiz KATMAN olmak üzere emeği geçen tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

ARALIK 2018

Elvin

ABDURAHMANLI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
ÖZET	xvii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
2. TERÖR KAVRAMI	3
2.1 Terör Kavramı ve Tarihsel Süreç	3
2.2 Terör Örgütlerinin Yapıları	8
2.3 Terörizm Türleri	10
2.3.1 Ülke içi terörizm.....	11
2.3.2 Uluslararası terörizm	11
2.3.3 Uluslar ötesi terörizm	12
2.3.4 Devlet terörü	12
2.3.5 Devlet destekli terörizm	13
2.3.6 Etnik terörizm.....	13
2.3.7 Siber terörizm	14
3. GÜVENLİK KAVRAMI VE 11 EYLÜL SONRASI TERÖRLE MÜCADELEYE GENEL BAKIŞ	17
3.1 Güvenlik Kavramı	17
3.2 11 Eylül Sonrası Terörle Mücadeleye Genel Bakış Açısı	22
3.3 Küresel Terörle Mücadele Sürecinde Madrid Zirvesi	28
4. İSTİHBARAT KAVRAMI VE İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ FAALİYET ŞEKİLLERİ	33
4.1 İstihbarat Kavramı	33
4.1.1 Açık kaynaklı istihbarat	34
4.1.2 Kapalı kaynaklı istihbarat	38
4.2 İstihbaratın Yapısı	38
4.2.1 İç istihbarat	38
4.2.2 Dış istihbarat	39
4.3 Ölçeklerine Göre İstihbarat Seviyeleri	41
4.3.1 Stratejik istihbarat	41
4.3.2 Taktik istihbarat	42
4.3.3 Operasyonel istihbarat	43
4.4 İstihbarat Teşkilatlarının Hedeflerine Göre Türleri	43
4.4.1 Askeri istihbarat	44
4.4.2 Biyografik istihbarat	48
4.4.3 Ekonomik istihbarat	50
4.4.4 Bilimsel ve teknolojik istihbarat	53
4.4.5 Ulaşım ve iletişim istihbaratı	56

4.4.6 Coğrafya istihbaratı	56
4.4.7 Siyasi istihbarat	57
4.4.8 Sosyolojik istihbarat	60
4.4.9 Siber istihbarat	61
4.4.9.1 Siber istihbarat kapsamında “ECHELON” istihbarat sistemi	63
4.4.9.2 Edward SNOWDEN skandalı	64
4.5 ABD İstihbarat Kurumları: NSA, CIA, FBI, DNI, DIA	74
4.6 İsrail’de İstihbarat: MOSSAD	91
4.7 Rusya Federasyonunda İstihbarat Kurumları FSB ve SVR	93
4.8 İngiltere İstihbarat Kurumları MI5 ve MI6	96
4.9 Fransa İstihbarat Kurumları DST ve DGSE	100
5. İRLANDA SORUNUNUN TARİHSEL SÜRECİ VE İRA TERÖR	
ÖRGÜTÜNÜN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ	103
5.1 İrlanda Sorunu	103
5.2 İRA Terör Örgütü ve Ortaya Çıkış Süreci	106
5.3 İRA Terör Örgütünün İkiye Bölünme Süreci: Silahlı ve Siyasi Kanadı	108
5.4 İngiltere’nin İRA’yla Mücadele Politikası ve İRA Eylemleri	110
5.5 İRA Terör Örgütünün Silah Bırakması ve İngiltere’nin Rolü	122
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	127
KAYNAKLAR	129
ÖZGEÇMİŞ	141

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ASALA	: <i>Hayastani Azatagrut'yan Hay Gaghtni Banak</i> (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)
BM	: Birleşmiş Milletler
BOI	: <i>Bureau of Investigation</i> (Soruşturma Bürosu)
CIA	: <i>Central Intelligence Agency</i> (Merkezi Haberalma Teşkilatı)
COI	: <i>Office of the Coordinator of Information</i> (Bilgi Koordinatörü Ofisi)
ÇEKA	: <i>ЧК - чрезвычайная комиссия</i> (İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatı)
DAEŞ	: <i>Ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam</i> (Irak ve Şam İslam Devleti)
DIA	: <i>Defense Intelligence Agency</i> (Savunma İstihbarat Ajansı)
DST	: <i>De la Surveillance du Territoire</i> (Bölgesel Güvenlik Direktörlüğü)
DNI	: <i>Office of the Director of National Intelligence</i> (Ulusal İstihbarat Direktörlüğü)
DOJ	: <i>Department of Justice</i> (Adalet Bürosu)
DOI	: <i>Department of Investigation</i> (Soruşturma Bölümü)
DGSE	: <i>Direction Générale de la Sécurité Extérieure</i> (Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü)
EOKA	: Ethniki Organosis Kyprion Agoniston (Kıbrıslıların Millî Mücadele Örgütü)
ETA	: <i>Euskadi Ta Askatasuna</i>
FBI	: <i>Federal Bureau Investigation</i> (Federal Soruşturma Bürosu)
FLN	: <i>Front de Liberation Nationale</i> (Ulusal Kurtuluş Cephesi)
FSB	: <i>Федеральная служба безопасности</i> (Rusya Federal Güvenlik Servisi)
NATO	: <i>North Atlantic Treaty Organization</i> (Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı)
KGB	: <i>Комитет государственной безопасности</i> (Devlet Güvenlik Komitesi)
MI5	: <i>Military Intelligence Section 5</i> (Askeri İstihbarat Bölümü 5)
MI6	: <i>Military Intelligence Section 6</i> (Askeri İstihbarat Bölümü 6)
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MOSSAD	: <i>המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים</i> (İstihbarat ve Özel Fonksiyonlar Enstitüsü)
NSA	: <i>National Security Agency</i> (Ulusal Güvenlik Teşkilatı)
NCTC	: <i>National Counterterrorism Center</i> (Uluslararası Terörizmle Mücadele Merkezi)
NKVD	: <i>НКВД, Народный комиссариат внутренних дел</i> (İçişleri Halk Komiserliği)
OSS	: <i>Office of the Strategic Services</i> (Stratejik Hizmetler Ofisi)
İRA	: <i>The Irish Republican Army</i> (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu)
İHA	: İnsansız Hava Araçları
PİRA	: <i>The Provisional Irish Republican Army</i> (Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu)

- SİHA** : Silahlı İnsansız Hava Araçları
SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SVR : *Служба внешней разведки* (Rusya Federasyonu Dış İstihbarat Servis)
SSU : *Strategic Services Unit* (Stratejik Hizmetler Birimi)
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
UVF : *Protestan Ulster Volunteer Force* (Protestan Ulster Gönüllüler Birliği)

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: DAES, ‘hücre tipi yapılanmaya geçti’.....	10
Şekil 3.1: Olay sonrasında FBI çalışanları	23
Şekil 3.2: Enkaz altından sağ kalanların çıkarılması	24
Şekil 3.3: 11 Eylül 2001, Dünya Ticaret Merkezi	24
Şekil 3.4: Saldırı uçağının çarpma anı	25
Şekil 3.5: Pentagon Baş Karargahı 11 Eylül 2001	25
Şekil 3.6: 11 Eylül 2001 Pentagon Binası	26
Şekil 3.7: Madrid Terör saldırısı 11 Mart 2004	29
Şekil 3.8: Madrid Terör saldırısı 11 Mart 2004	30
Şekil 3.9: Madrid’de yapılan ‘‘Demokrasi, Terörizm ve Güvenlik Zirvesi’’ 10 Mart 2005	31
Şekil 4.1: Almanya’nın Üçüncü taraf devletlere küçük silah satışı üç kattan fazla ..	37
Şekil 4.2: İstihbarat Çarkı	41
Şekil 4.3: Yer ekibi, Watertown Strip, U-2	45
Şekil 4.4: 1978 yılında iki NASA U-2, yılda ortalama 100 defa uçuyor ve uçuş saati 4 binden daha fazla olmuştur	47
Şekil 4.5: ER-2 uçuş zamanı	48
Şekil 4.6: U.S.A strategy plan	59
Şekil 4.7: Edward SNOWDEN	65
Şekil 4.8: Evo Morales Rusya’dan Avusturya’ya uçarak Viyana’dan havaalanına indiği an polis yetkilileri tarafından özel uçağı arandı. Fotoğraf: Helmut Fohringer / AFP / Getty Images	68
Şekil 4.9: Edward Snowden attends a meeting at Moscow’s Sheremetyevo airport on 12 July. Photograph: Tanya Lokshina/AP	69
Şekil 4.10: PRISM programını tasvir eden bir slayt. The Guardian.....	71
Şekil 4.11: Prism Fotoğrafı: Guardian.....	72
Şekil 4.12: Prism Fotoğrafı: The Guardian belgelerinden.....	73
Şekil 4.13: PRISM slayt. Fotoğraf: Guardian.....	74
Şekil 4.14: Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat teşkilatları.....	76
Şekil 4.15:Ulusal Güvenlik Ajansı NSA-ın şuan ki amblemi	78
Şekil 4.16: NSA İlk Amblemi, 1963	78
Şekil 4.17: General William ‘‘Wild Bill’’ Donovan’ı COI başkanı.	79
Şekil 4.18: Arka Amiral Sidney Souers, ‘‘Merkezi İstihbarat Grubu’’ (CIG) başkanı.	80
Şekil 4.19: CIA direktörü eski CIG müdürü yardımcısı olan Roscoe H. Hillenkoetter.	82
Şekil 4.20: 1955 yılı 4 Ağustos’ta, Başkan Dwight D. Eisenhower tarafından yapılması istenen CIA Genel Merkez Binası	83
Şekil 4.21: CIA’nın bugünkü Amblemi	84
Şekil 4.22: CIA’s Family Tree.....	85
Şekil 4.23: Departmant of Justice kurulması.....	87
Şekil 4.24: Günümüzde halen kullanılan FBI Amblemi.	88

Şekil 4.25: Şu anki Ulusal İstihbarat Direktörlüğü Amblemi.....	89
Şekil 4.26: New York'ta 14.09 2001 Cuma günü Dünya Ticaret Merkezi'nin kalıntıları. (ABD Ulusal Arşivleri).....	90
Şekil 4.27: Defense Intelligence Agency Emblem	91
Şekil 4.28: “מיוחדים ולתפקידים למודיעין המוסד” MOSSAD Amblemi.....	92
Şekil 4.29:“Acil Durum Komisyonu” aldı altında “ЧК – чрезвычайная комиссия”ÇEKA Amblemi.....	93
Şekil 4.30: НКВД –“Народный комиссариат внутренних дел” Türkçe karşılığı İçişleri Halk Komiserliği NKVD Amblemi.....	94
Şekil 4.31: Feliks Dzerjinski (Çeka Başkanı: 20 Kasım 1917-6 Şubat 1922 / GPU Başkanı : 6 Şubat 1922-15 Kasım 1923 / OGPU Başkanı : 15 Kasım 1923-20 Temmuz 1926).....	94
Şekil 4.32: “Федеральная служба безопасности” olan Türkçe karşılığı Rusya Federal Güvenlik Servisi FSB'nin günümüzdeki Amblemi.....	95
Şekil 4.33: “Служба внешней разведки” adıyla Rusya Federasyonu Dış İstihbarat olan SVR'in günümüzdeki Amblemi	96
Şekil 4.34: Vernon Kell, MI5'in kurucusu	97
Şekil 4.35: “Military Intelligence Section 5” Emblem	98
Şekil 4.36: Ashley Mansions, 254 Vauxhall Köprüsü Yolu SİS'in ilk merkezi binası.	99
Şekil 4.37: Vauxhall Cross, Vauxhall SIS'in şuan ki merkezi binası.....	99
Şekil 4.38: SIS'in günümüzde kullandığı amblemi	100
Şekil 4.39: DST Emblem.....	101
Şekil 4.40: DGSE Emblem	102
Şekil 5.1: İrlanda Cumhuriyet Ordusu	108
Şekil 5.2: İRA Emblem.....	109
Şekil 5.3:The Horse and Groom pub in Guildford, where four soldiers and a civilian died in the 1974 bombing. Photograph: Haydn West/PA.....	112
Şekil 5.4: Birmingham pub cafe bombing in1974.....	113
Şekil 5.5: Londra'daki Hyde Park'taki 20 Temmuz 1982.....	114
Şekil 5.6: Londra'daki Hyde Park'taki saldırı 20 Temmuz 1982.....	114
Şekil 5.7: London Patlaması	115
Şekil 5.8: Guardian, 13 Ekim 1984.....	116
Şekil 5.9: Margaret Thatcher, patlamadan sadece birkaç saat sonra Muhafazakar konferansa bir konuşma yaptı	116
Şekil 5.10: Margaret Thatcher, kocası Denis ve Cynthia Crawford'un yardımcısı, İRA bombalı saldırısından kurtulan Grand Hotel'i Brighton'da terk etti. Fotoğraf: John Downing / Getty Images	117
Şekil 5.11: Patlamadan Sonra Otelin durumu.....	117
Şekil 5.12: Denizciler “Royal Marines” Müzik Okulu'na bombalı saldırıdan sonra	118
Şekil 5.13: Londra'da Patlama 24 Nisan 1993	119
Şekil 5.14: 9 Şubat 1996 Saldırısı.....	119
Şekil 5.15: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran	120
Şekil 5.16: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran	121
Şekil 5.17: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran	121
Şekil 5.18: Gerry ADAMS	123
Şekil 5.19: Tony BLAIR'in mektubu	125

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1: A grubu bomba örneği.....	19
Çizelge 3.2: NATO sivil bütçesi.....	19
Çizelge 3.3: NATO askeri bütçesi.....	20
Çizelge 3.4: NATO'ya üye ülkeler ve asker sayıları (2012).....	20
Çizelge 5.1: İRA Örgütünün Yapısı	110

İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ TERÖR ÖRGÜTLERİNE SIZMASI: İRA ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu tez, istihbarat teşkilatlarının terör örgütlerine sızmasını İRA örneği üzerinden incelemektedir. İstihbarat teşkilatlarının terörle mücadele kapsamında aldığı önlemler ve bu önlemler kapsamında stratejik ve operasyonel üstünlük yaratmakta olduğu savunulmuştur. Bu çalışmada terörizm isimli başlıkta terörizmin ortaya çıkış süreci, terörist örgütlerin yapısı ve terörizm türleri belirtilmiştir. Bununla birlikte terörizm süreciyle birlikte ortaya çıkan güvenlik kavramına açıklık getirilmiş ve 11 Eylül terörist saldırı sonrası uluslararası sistemde terörizmle mücadeleye bakış açısının nasıl değiştiği yer almaktadır. Çalışmada istihbarat tarihi ve uluslararası sistemde mevcut istihbarat teşkilatlarının faaliyet alanlarının neleri kapsadığı belirtilmektedir. Daha sonra İrlanda sorunu ve bu sorunun ortaya çıkış aşaması ele alınmıştır. Bu başlık kapsamında İRA terör örgütünün kuruluş aşaması, örgütün kuruluş amacı, örgütün yapısı incelenmiştir. İRA terör örgütünün yaptığı terör eylemleri sonucunda İngiltere, İrlanda hükümeti ve istihbarat teşkilatlarının terörle mücadelede rolü ve barış müzakereleri sonucunda örgütün silah bırakması tezde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Açık Kaynaklı İstihbarat, ECHELON, İRA, İstihbarat Çarkı, Kriptoloji İstihbarat, , PİRA, Prisma Programı, Siber İstihbarat, Sinyal İstihbaratı.*

THE INFILTRATION OF INTELLIGENCE AGENCIES INTO TERROR ORGANIZATIONS: THE CASE STUDY OF IRA

ABSTRACT

The infiltration of intelligence agencies into terrorist organizations is studied through the case study of IRA. It is argued that intelligence agencies take precautions within the scope of counter terrorism and get strategical and operational superiority within the scope of the precautions. In this study, emergence of terrorism, the structure of terrorist organizations and the types of terrorism are studied. Besides, emergence of security concept is defined along with terrorism and how the perception of counter terrorism changed after September 11 is analysed. The history of intelligence and areas of intelligence organisations in international system are discussed. Ireland issue and its stages are mentioned. Within the scope of the topic, foundation of IRA, the aim and the structure are analyzed. The role of British and Irish governments, their intelligence agencies and negotiations in counter terrorism resulting ceasefire are evaluated.

Keywords: *Cyber Intelligence, Cryptologic Intelligence, ECHELON, Intelligence Cycle, IRA, Open Source Intelligence, PIRA, Signal Intelligence.*

1. GİRİŞ

Bu araştırma istihbarat teşkilatlarının terör örgütlerine sızması, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (*Irish Republican Army-İRA*) terör örgütü örneği üzerinden ele alınmıştır. Çalışmada İRA terör örgütünün araştırılması amaçlanmaktadır. Araştırma çerçevesinde geçmişten günümüze kadar mevcudiyetini koruyan terör kavramının tarihsel süreci ve terörle mücadelede uluslararası sistemde alınan önlemler sunulmaktadır. Konu kapsamında terörizm türleri yedi başlık altında ayrıca sunulmaktadır. Bunlar ülke içi terörizm, uluslararası terörizm, uluslar ötesi terörizm, devlet terörü, devlet destekli terörizm, etnik terörizm ve siber terörizm türlerini kapsamaktadır. Terörle mücadele çerçevesinde güvenlik yaklaşımları son yüz yılda gelişmiştir. Araştırmada ayrı bir başlık altında güvenlik kavramı ele alınmıştır. Güvenlik kavramı insanoğlunun varoluşundan itibaren dış dünyada olan korkulara karşı savunmasıyla ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş'ın bitimiyle güvenlik olgusunun üst düzey önem taşıdığı görülmektedir. Soğuk Savaş dediğimiz bu dönem Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılması ile sonuçlanmıştır. Soğuk Savaş döneminin ardından vekâlet savaşları ve siber savaşlar devri başlamıştır. 11 Eylül İkiz kuleler saldırısından sonra güvenlik olgusunun ne kadar önemli olduğu bir daha kendini göstermiştir. Bu terör saldırısı, bir nevi terörle mücadelede yeni bir dönem veya yeni bir devrin başlangıcı olmuştur. Güvenlik kavramı başlığı kapsamında 11 Eylül sonrası terörle mücadeleye genel bakış açısı ve küresel terörle mücadele sürecinde Madrid zirvesi konu alt başlıkları incelenmiştir. Araştırmada istihbarat kavramı ve istihbarat teşkilatlarının faaliyet şekilleri başlığı ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Bu başlık kapsamında istihbarat kavramı, istihbaratın yapısı, ölçeklerine göre istihbarat seviyeleri, istihbarat teşkilatlarının hedeflerine göre türleri, Amerika Birleşik Devletleri'nde istihbarat kurumları, İsrail'de istihbarat, Rusya Federasyonu'nda istihbarat kurumları, İngiltere istihbarat kurumları, Fransa istihbarat kurumları alt başlıklar olarak ele alınmıştır. Araştırmanın beşinci başlığı altında İrlanda sorununun tarihsel süreci ve İRA terör örgütünün ortaya çıkış nedenleri başlığı kapsamında İrlanda sorunu, İRA terör örgütü ve ortaya çıkış süreci, İRA terör örgütünün ikiye bölünme süreci: silahlı ve siyasi kanadı, İngiltere'nin

İRA'ya yönelik terörle mücadele politikası ve İRA'nın yaptığı eylemleri alt başlıklarına yer verilmiştir. İRA terör örgütünün silah bırakması ve İngiltere devletinin bu mücadelede rolü konu başlıkları alt başlık şeklinde incelenmiştir. Bu araştırmanın önemi ise gelecekte terör örgütlerinin faaliyetleri üzerine yapılacak olan çalışmalar kapsamında yeni araştırmacılara ve istihbarat teşkilatlarına önemli katkıda bulunacak yönde ve çalışmalara yeni bakış açıları getirecek şekilde ele alınmasıdır. Kalitatif Metodoloji araştırma kapsamında 3 türlü veri toplama yöntemi kullanılmaktadır: 1. yöntem belgesel kaynak derlemesi. Bu yöntem çerçevesinde mevcut kaynakların değerlendirilmesi yoluyla veri elde etme yöntemidir. Kaynaklar kitap, makale, gazete, belge, tutanak, anı, biyografidir. 2. yöntem ise kütüphane araştırmaları, mevcut kaynaklardan faydalanılarak araştırılarak nitelikli değerlendirme yapılmaktadır. 3. yöntem ise tanıtıcı araştırmanın en bilinen yöntemi olan tarihsel araştırmalar yöntemi ele alınmıştır. Bu veriler Kalitatif Metodoloji araştırma yöntemleri ve araştırma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Bu tezin temel argümanı istihbarat teşkilatlarının terör örgütlerine sızarak etkisiz bir duruma getirilmesi İRA terör yapılanması üzerinden araştırılmış ve ilgili argümanlar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. İRA terör örgütü hakkında araştırma yapılarak ve literatür taranmıştır.

2. TERÖR KAVRAMI

2.1 Terör Kavramı ve Tarihsel Süreç

Uluslararası sistemde terör kavramının tanımı üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bu araştırmaların sonucunda Terörün tanımına devletler tarafından bütünlümlü ortak bir tanım yapılmamıştır. (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 137-138). Bunun sebebi ise bir teröristin her hangi devlet tarafından terör tanımına farklı görüş açılmasına göre tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin terör eylemleri gerçekleştiren bir terörist bir ülkede “terörist” olarak nitelendirilirken, diğer 3. ülkeler tarafındansa “özgürlük savaşçısı” şeklinde nitelendirilebiliyor. Terörist dediğimiz şahıs veya şahıslar genelde kişilik olarak sosyal ortama entegrasyonu güç olduğu için yaşam seçeneğini reddetmeye yöneliyor. Bu da o şahsın sosyal hayatta her şeye karşı olmasına ve suç işleyerek ve tüm yasaları çiğneyerek ortadan kaldırmasına neden oluyor (Arıboğan, 2005, s. 129-130). Terör kavramının tanımı dikkatlice incelendiğinde dâhilinde şiddet yönlü ve ideolojik duygularla sivil insanları hedef alan eylemler bütünüdür. Terörizm kavramını terörden kavramından tek farkı ‘terörizm’ siyasi hedefler ve amaçlar doğrultusunda, sistemli olarak terörü amaçları ve hedefleri olarak kabullenen siyasi bir yöntemdir. Terörizm genel itibariyle, terör yöntemlerini benimseyerek sivil halk arasında korkuyu, tehdit algısını oluşturarak ve bunun sonucunda belirlediği politik ve siyasi hedeflerine elde etme stratejisidir. Lakin terörizm kavramının tanımına ve içeriğine dikkat edersek bünyesinde şiddet, kıskançlık ve öfkeyi bulundurulur. Bunun gibi duygular psikoloji alanında korkuyu ve korku sonrası olumsuz tepki olarak başkalarını korkutmayı anlatmaktadır. Uluslararası hukukta devletlerin genel itibariyle ortaklaşa kabul ettiği ve benimsediği bir terörizm tanımlaması mevcut değildir. Lakin genel olarak olmasa bile devletlerin ‘terörizm’ kavramı ilgili kendi yasalarında kabullendiği bir tanım mevcuttur. Uluslararası örgütlerin çeşitli sözleşme ve antlaşmalarında madde veya kısa bir tanım olarak geçen ‘terörizm’ tanımlamaları mevcuttur. Mahir Kaynak terörizme tam farklı ve boyutsal bir kavramda açıklamıştır; terörist çok daha büyük bir organizasyonun küçük bir parçasından sadece biridir ve bir teröristin karşısındaki

güçleri hiçbir şekilde yenmesi mümkün değildir (Bilgiç, 2009, s. 9-10). Bu bakımdan terörist, siyasi amaçlara ulaşmak için büyük güçlerin kullandığı küçük maşalardır denilebilir. 11 Eylül olayıyla birlikte terörizm 21.yüzyıla damga vuracağını ve son derece karmaşık bir neden-sonuç ilişkileri sistemine dayanması nedeniyle de önüne geçilmesi zor bir problem olacağını göstermiştir. Terörizmin tanımında başka bir yaklaşıma göre ise bir ülkenin ulusunu ciddi şekilde korkutmak ve yahut sindirmek yoluyla o ülkenin mevcut hükümetini ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamakla nihai hedefe ulaşabilme çabasıdır. Terörizm kavramı bununla birlikte bir ülkenin ya da herhangi bir uluslararası kuruluşun ister siyasal, ister sosyal, ister ekonomik, isterse de anayasal düzenini, temel yapısını yıkararak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265).

Yukarıda belirtildiği gibi terörizm dünyada her ülkede farklı tanımlanabilir fakat genel itibariyle bir mutlak tanımı yoktur. İsraili yazar ve araştırmacı olan Benjamin Netanyahu, terör kavramına başka bir bakış açısıyla yaklaşmış ve terörle ilgili olarak terörizmi masum insanları bilerek ve isteyerek bilinçli olarak katletme şeklinde yorumlamıştır (Bilgiç, 2009, s. 9-10.). Terörizm dediğimiz kavram gerçekte kasıtlı ve sistematik bir şekilde suçsuz insanları öldürme, sakat bırakarak ve bunları yönelik tehdit etme suretiyle siyasi hedeflere ulaşmak için kullanılan bir siyasi araçtan öteye değildir. Terörizm kullanarak yapılan tehdit ve korku yöntemi günümüze kadar gelmiştir. Terörizm vasıtasıyla örgütler genelde sivil insanların hayatını risk altına almakla onları korkuya sürüklemektedir. Bir insanın kendinden sebeplenen psikoloji sorunlarından dolayı şahsi düşünce ve fikirlerini karşısındakilere zorla benimsetme ve kabullendirme çabasının bir parçasıdır. Bu durumdaki insanların anti-sosyal bir anlayışın oluştuğu ve kendini diğer herkesten üstün gördüğü ve yaptığı/yapacağı eylem veya terörün doğru olduğu ve olacağı düşüncesi içerisinde olarak kendi korkularına yenmeyi başkalarını korkutmakta görmektedirler. Ayrıca yaptıkları eylem veya saldırılardan sonra katledilen masum insanların ölümünü kendi vicdan ve düşüncelerinde haklı çıkarmak için eylemlerinin kendi davaları uğrunda başarı elde etmek için yaptıklarını düşünmekle yetinirler. Terörizm ve terörist kavramları tam farklıdır. Terörizm bir grubun veya örgütün bilerek ve isteyerek birlikte planladığı bir saldırı eylemidir. Terörist ise bir terör örgütüne üye olmuş ve verilen emirleri bilerek ve isteyerek bilinçli şekilde uygulayan şahıstır. Terörist genelde verilen

emirleri sorgulamaz ve uygular. Uygulamadığı takdirde veya uygulayıp da sonuçsuz geri döndüğü zaman üstleri ve terör örgütü eylemleri karşısında sorumlu tutularak cezalandırılır. Terörizm hükümetin bazı ekonomik çıkarlarını engellemek ve halkı huzursuzluğa, güvensiz bir ortamda yaşadığına inandırmak ve korkutarak halkı psikolojik etki alanına alarak halk üzerinden devletin politikalarına etki ederek kendi isteklerini kabullendirme çabasıdır. Uluslararası sistemde mevcut olan devletlerin ve kurumların terörle ilgili güncel tutum ve tanımları aşağıda sunulmaktadır:

Türkiye’de “terörizmin” tanımı: Türkçe’ye Fransızca’dan geçen “terörizm” kavramı yerine, Arapça kökenli olan “tedhiş” kavramı da kullanılmaktadır. 1789 Fransız İhtilali’nin olduğu dönemlerde ve 1793 Konvansiyon zamanında Jakoben yönetimi tarafından sistematik şekilde yapılan şiddet politikaları, siyasette ve hukuk alanında yeni bir kavram olan “terörizm” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Helvacıköylü, 2007). Türk Dil Kurumu (2018) tarafından yapılan araştırmada terör kavramı ve kelimesi, genel itibariyle aşırı şekilde bir duygu durumunu, öfkeyi, şiddeti ve sert tutum içinde sergilenen davranış eylemlerini açıklamaktadır.

Türkiye’de terörün resmi olarak tanımı 1991 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilen Terörle Mücadele Kanunu (Resmi Gazete, 1991) dâhilinde şu şekilde belirtilmiştir:

Madde 1– (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) “*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*”

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’de ‘terörizm’ tanımı: ABD istihbarat kurumu olan Federal Soruşturma Bürosu (*Federal Bureau of Investigation-FBI*) terörizmi potansiyel bir tehdit olarak kabul etmiştir. Terörizmin günümüzde aktif olarak yayılmasını üç boyutta açıklamıştır. Terör bu üç faktör vasıtasıyla geniş bir etki alanına yayılmıştır:

1. İnternet: Günümüzde farklı terör grupları güncel programlar ortaya çıkışıyla mesajlaşma veya *online* canlı sesli yada görüntülü konuşmalar sayesinde internet üzerinden geniş bir alanı etkileri altına almaya çalışmışlar. *Ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam-DAEŞ* gibi terör örgütleri radikalleşmelerini ve mesajlaşma ile önceden istihbarat almaları daha da basit bir hale gelmiştir.

2. Sosyal medya kullanımı: İnterneti kullanımının bir diğer tarafı kötü tarafı vardır ki bu da internet aracılığıyla yurtiçinde ve yurtdışında özellikle de Avrupa'da kendilerine destekçi bulmaya çalışmalarıdır.

3. Ülke içi şiddet yanlısı aşırılıkçı destekleyicileri: FBI sadece yurt dışı ülkelerden gelen terör tehdidi ve saldırılarından korunmaya yönelmemiştir. Esasen de ABD içinde grup haline gelmiş ve geliştirilmek istenen grupları veya ABD'ye içerden terör saldırısı yapmayı düşünen hedefleri bulmayı ve etkisiz hale getirmeyi bir amacı olarak görmektedir (Federal Bureau Investigation Timeline, 2018).

İspanyada 'terörizm' tanımı: İspanya, terörle mücadelede başarılı kabul edilen ve başarmanın da ancak demokratik uygulamalarla mümkün olabileceğini gösteren örnek ülkelerden birisidir. Uzun yıllar *Euskadi Ta Askatasuna-ETA* örgütüyle mücadelesi ona ulusal çapta bir deneyim kazandırmış, 11 Mart 2004 Madrid saldırısıyla da bu deneyimi uluslararası bir zemine doğru genişlemiştir. Terör güç kullanma zoruyla kendi isteklerini kabullendirmeye çalışma çabasıdır.

Avrupa Birliği'nde 'terörizm' tanımı: “İkiden fazla kişi tarafından yapılandırılmış, belirli bir süre önce kurulmuş ve terör suçları işlemek amacıyla hareket eden grup” olarak tanımlanmıştır. (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265).

Hollanda'da 'terörizm' tanımı: Hollanda'da terör suçlarıyla ilgili müstakil bir kanun metni yoktur. Terör suçuyla ilgili genel bir düzenlemenin yer aldığı Hollanda Ceza Kanunu'nda “terörist niyet” tanımına yer verilmektedir.

Almanya'da 'terörizm' tanımı: Almanya'da da resmi olarak “terör” veya “terör suçlusu” tanımı bulunmuyor. Alman kanunlarında “terör örgütü kurmak” tanımlanıyor.

Belçika'da 'terörizm' tanımı: Terörle mücadeleye ilişkin ayrı bir kanunun bulunmadığı Belçika'da da “terör” ve “terörizm” tanımı ceza kanunu içinde yapılıyor.

Birleşmiş Milletler (BM)'de 'terörizm' tanımı: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)'in ev sahipliğiyle 6 Mart 2003 tarihinde Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Komitesi (CTC) toplantısına istinaden Uyuşturucu ve Suçlarla Mücadele Dairesi yardımıyla Avusturya'nın Viyana kentindeki 11-12 Mart 2004 toplantısının birinci gün sonuç raporunda kısaca devletlerin Terörle Mücadeleyle olan tutumun şu şekilde ortaya koyulmuştur (UN, 2004):

Uluslararası, bölgesel ve alt bölgesel örgütlerin, Birleşmiş Milletler sisteminin organlarının ve uluslararası kurumların katılımcı temsilcileri olarak, 11 ve 12 Mart 2004 tarihlerinde Viyana'da toplandık. Hükümete ve insanlara en derin sempati ve başsağlığı diliyoruz. İspanya ve terörist saldırıların kurbanları ve aileleriyle dayanışma içindeyiz. Çeşitli görevlerimiz altındaki sorumluluklarımız uyarınca her türlü terörizmle mücadele etmek için güçlendirilmiş kararlılığımızı güvence altına alınız ve 11 Mart 2004'te Madrid'de gerçekleşen korkunç terörist saldırıyı en güçlü şekilde kınadı ve bu tür eylemleri, herhangi bir terör eylemi gibi, barış ve güvenlik için bir tehdit olarak değerlendirdi.

Uluslararası sistemde terörizm: 1937 yılının Kasım ayına geldiğimizde Cenevre'de konferansta bir araya gelen devletler "Terör" kavramı ile ilgili birkaç anlaşmaya varmıştır. 1937 yılının 16 Kasım günün yapılan devletlerarası bu konferans da en önemli başlıklardan biriye "Terörün Önlenmesi ve yok edilmesi ile ilgili olmuştur. Konferans sonunda devletler nihai bir kararla Cenevre Sözleşmesi'ni imzalamışlar ve terör kavramını kısaca böyle açıklamışlar. "Her hangi bir devlete karşı yapılan o devletin yönetimini ve sarsmaya yönelik oluşan saldırılardır. Örgüt militanlarının masum sivil halkı hedef alması bir terör saldırısıdır (Öktem, 2011, s. 15-16).

Terörün ortaya çıkış aşamaları Tarihsel Süreç: Terör dediğimiz kavramın ortaya çıkışı tahminen 2000 yıl ve daha ötesine kadar zamanı kapsamaktadır. Ancak stratejiler bakımından modern çağın bir ürünü olarak en eski terör örneği Filistin'de (Milattan Önce 66-73) iktidar mücadelesi veren mezhep mensupları olan Sicarilerin ileri derecede örgütleri olarak yaptıkları eylemlerdir. 11-13. yüzyıllarda arasında İsmaili mezhebine bağlı olarak Hasan Sabbah liderliğinde olan Haşhaşilerin yürüttüğü terör eylemi; Hindistan'da Thug eylemleri, daha yakın zamanlarda Amerika'da 1865 yılından sonra çıkan Ku-Klux Klan örgütünün eylemleri, 1878-1891 yıllarında ihtilalcilerinin eylemleri ve 20. yüzyıl ilk yıllarında Makedon, Sırp, Ermeni, İrlanda gruplarının yaptığı otonomi ve bağımsızlık için yaptığı eylemler

örnek teşkil etmektedir. II. Dünya Savaşı'nda başlayan Rusya'daki terör eylemleri ve 1947'de Hindistan'ın parçalanmasıyla çıkan eylemler, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise Filistin iç savaşı, Kıbrıs'ta Kıbrıslıların Millî Mücadele Örgütü *Ethniki Organosis Kyprion Agoniston*-EOKA, Cezayir'de Fransızlara karşı yönetilen bağımsızlık mücadelesi veren FLN terör örgütü eylemleri gibi. FLN şehir gerilla ile kendisinden sonra gelenlere örnek olmuştur. Ulusal Kurtuluş Kuvvetleri olarak bilinen (Fuerzas de Liberacion Nacional - FLN) hareket şehir gerille hareketlerini yürütmekteydi (Yarar & Erbaş, 2017, s. 1080-1084). Mao, Castro, Che Guevera şehir gerillası yerine kır gerillası taktiklerini esas almıştır ve geliştirmiştir. Che Guevera kır gerillası hakkında şu kelimeleri kullanmıştır (Guevara, Che, 2018):

Az gelişmiş Amerika'da, silahlı savaşın temel alanının kır olması gerektiğini kanıtlayarak, Amerika'da devrimci hareketlerin mekanizmasında üç temel değişim meydana getirdiğini düşünüyoruz.

İsrail devletinin kurulmasında terör eylemlerinden yararlanmışlardır. Türkiye'de Ermeni terör örgütü Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (*Hayastani Azatagrut'yan Hay Gaghtni Banak-ASALA*) gündeme gelmiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra iki kutuplu Soğuk Savaş döneminde bazı devletler terörü kendi devletlerinin bekası için kullanmıştır. 1990'larda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağıldıktan sonra iki kutuplu düzen bozulmuş ve terör eylemleri küresel terör eylemleri olarak adlandırılmıştır.

2.2 Terör Örgütlerinin Yapıları

Genel olarak terör örgütlerinde üç tür yapılanmadan bahsedilmektedir (Demir, 2008):

1. Hiyerarşik yapılanma,
2. Ağ veya şebeke tipi yapılanma,
3. Hücre tipi yapılanma.

Hiyerarşik yapılanma: Hiyerarşik yapılanmaya en iyi örnek PKK terör örgütüdür. Bu örgüt ilk kurulduğu dönemlerde hiyerarşik bir sistem ve yapılanmayla alt birimden üst birime yönelik yapılanmıştır. Alt birimler Köy Komiteleri, Yerel Komiteler, Bölge Komiteleri, Merkez Komiteleri ve Politik Bürodan oluşmaktaydı. Örgütte en üst düzey birim ise Kongre olmuştur. Kongre bünyesinde ise normalde “Genel

Sekreter”, “Merkez Komitesi” ve “Politik Büro”nun başkanı en önemli karar vericiler olmuştur. PKK ilk kurulduğu yıllarda örgütün ana amaç ve hedefi devlet aleyhine propaganda yaparak yoksul kesimin desteğini kazanmaktı. Genelde hiyerarşik yapılanma disipline sahip bir yapılanma şeklidir. Bu yapılanma bünyesinde aktif militan kadro, aktif destekleyiciler ve pasif destekleyicilerden oluşmaktadır. Aktif militan kadro esasen silahlı faaliyetleri yapılması içindir. Fakat bunun yanı sıra örgüt kadrosuna yeni eleman toplama görevini de yapar. Aktif destekleyiciler ise elemanlarının ihtiyaçlarını karşılar, lojistik ve silah desteği sağlar. Pasif destekleyiciler ile örgüt arasında gerçek hiçbir iletişim olmaz; sadece örgütlerin düşüncelerine katılarak destek verirler (Demir, 2008).

Ağ veya şebeke tipi yapılanma: Şebeke tipi yapılanma kendi bünyesinde üçe ayrılmaktadır. Zincir ağ, çok bağlı ve yıldız ağ. Zincir ağ oluşumunda militanlar bir biriyle her zaman zincir halkası biri bağlı ve iletişim içerisindedir. Çok bağlı ağ oluşumunda hücre militanları kendi aralarında iletişime sahipler. Bu tür hücreler genelde ancak dağınık halde hareket etmeye üstünlük verilir. Yıldız ağ oluşumunda ise hücreler esas merkeze bağlıdır ve oradan gelen kararları sorgulamadan yapmak mecburiyetindedir.

Hücre tipi yapılanma: Hücre tipi yapılanmada terörist, istenilen terör eylemini yapma durumundadır. Bu tip oluşum 3-10 kişilik militan elemanlarından oluşmaktadır. Hücre tipi yapılanmanın ana hedefi etnik veya dini haklarını özgürlüklerinin elde etmeyi hedeflerler fakat devleti yok etme hedefleri yoktur; sadece bağımsızlık kazanmayı kendilerine hedef seçerler. Hücre tipi yapılanmaya en iyi örnek 2001 yılında 11 Eylül saldırısını düzenleyen El-Kaide terör örgütüdür (Demir, 2008, s. 60-69). Bu örgüt, yerel örgütlenmeler vasıtasıyla merkezi bir plan yapmadan bu terör eylemini gerçekleştirmiştir. Hücre tipi yapılanma dört oluşumu bünyesinde bulundurur. Bu oluşumlar geleneksel hücre tipi yapılanma, sızıcı hücre tipi yapılanma, kritik hücre tipi yapılanma ve kitle odaklı hücre tipi yapılanma.

Geleneksel hücre tipi yapılanma mutlak otoritenin emrinin sorgulanmadan uygulandığı bir yapılanma tipidir (Bayraklı & Ulutaş, 2017, s. 10-40).

Sızıcı hücre tipi yapılanma genelde devlet kadrosuna çalışan yerleştirilerek ülkede değişiklik yapma isteğidir. Örneğin FETÖ örgütü paralel yapıyla devleti yıkmaya çalışmıştır.

Kritik hücre tipi yapılanma bir ülkenin silahlı kuvvetlerinin desteğiyle mevcut hükümeti devirmek için darbe gerçekleştirmesidir. 12 Eylül 1980 ve FETÖ örgütü tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan 15 Temmuz 2016 askeri darbe girişimi örnektir.

Kitle odaklı hücre tipi yapılanma ise devlet içine sızarak yabancı devletlerle ortaklaşa çalışmaktadır. Bu tip hücre tipi genelde terör örgütlerinin siyasi yapıları olarak gösterilmektedir. İlk yıllarında Ermeni cemiyeti olarak kurulan Taşnaksütyun cemiyeti birçok ermeni kitlesini kendi cemiyeti çatısı altında topladı. Bu cemiyet kısa bir zaman sonra terör eylemlerine yönelik bir cemiyet olarak faaliyetini devam ettirdi. DAESŞ terör örgütünün Suriye ve Irak'ta kaybetmesi üzerine örgüt kendini değiştirmeye başlamış ve ilk olarak hiyerarşik yapılanma tipinden hücre tipi yapılanmaya geçmiştir. Diğer taraftan bu örgüt internet üzerinden yeni militan kazanma arayışını devam ettirmektedir.

Şekil 2.1: DAESŞ, 'hücre tipi yapılanmaya geçti

Kaynak: Milliyet (2018). DAESŞ, 'hücre tipi'ne geçti. 16.11.2018. Erişim Tarihi: 17.11.2018, Web adresi: <http://www.milliyet.com.tr/daes-hucre-tipi-ne-gecti-gundem-2778775/>

2.3 Terörizm Türleri

Terörizm en korkulu şiddet uygulama yöntemidir ve bu şiddet vasıtasıyla terörist örgütler kendi düşüncelerini dünyaya ulaştırmaktadırlar. Bu sebepten dolayı

günümüzde terörizm türleri 7 başlık altında incelenmektedir (Sancaktar, Çomak, & Demir, 2016). Bunlar:

1. Ülke içi terörizm,
2. Uluslararası terörizm,
3. Uluslar ötesi terörizm,
4. Devlet terörü,
5. Devlet destekli terörizm,
6. Etnik terörizm,
7. Siber terörizm.

2.3.1 Ülke içi terörizm

Ülke içi terörizm kavramı özellikle devletin kendi bünyesinde sınırları dâhilinde, dışardan herhangi bir unsurun bu ilişkilere dâhil olmadığı, sistematik şekilde yürütülen şiddet biçimidir. Ülke içi terörizm genel itibariyle uluslar ötesi terörizme çok benzemektedir fakat birkaç farklı özelliğe sahiptir. Ülke içi terörizm ile uluslar ötesi terörizmi ayırt eden özellik ise uluslar ötesi terörizmde eylemcilerin terör eylemlerini sadece bir ulusun vatandaşlarına karşı yapmasıdır. Ülke içi terörizm, yalnızca bir ülke dâhilinde var olup ve o ülkenin dâhilinde eylemler yapar; dış kaynaklı herhangi bir güce bağlı değildir. Ülke içi terörizmin eylemcileri sadece terör saldırısı yaptıkları devletin vatandaşından oluşur (Şimşek, 2016, s. 323-325). Eylem yapılacak devlet haricinden yardım alınmadan yapılan terör saldırılarından oluşur. Bu terörizm türüne en iyi örnek 1995 yılının Nisan ayında Oklahoma City eyaletinde yerleşen Alfred P. Murrah federal kurum binasına bombalı araç saldırısı örnek teşkil etmektedir (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366).

2.3.2 Uluslararası terörizm

Uluslararası terörizm türü bir ülkenin sınırları içinde yapılan eylemlerde farklı devletlerin vatandaşlarına yönelik terör saldırısını kapsamaktadır. Terör eylemi yapılan ülkede yabancı sivil vatandaşların hayatı tehlikesiyle sonuçlanırsa bu saldırılar o zaman “uluslararası terörizm” niteliği kazanır. Genelde bu terörizm türü uluslararası sınır tanımayan bir terör türü olarak da uzmanlar tarafından

nitelendirilmektedir. Uluslararası terörizm siyasi hedef taşır. Bu da ülkeleri savaşa sürükleme yöntemlerinden biridir (Şimşek, 2016, s. 323-325). Bu terörizm türünün siyasi hedefine örnek 2016 yılında Rusya'nın Türkiye büyükelçisinin konuşması sırasında suikast sonucu öldürülmesi örnek gösterilebilir. Buradaki siyasi hedef iki devleti bir birine düşürmek ve gerek siyasi, gerekse de ekonomik açıdan iki devleti yıpratmaktır. Uluslararası terörizm kavramı yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yönelik bir terörizm türüdür ve uluslararası boyutludur. 11 Eylülde İkiz Kulelere ve Pentagon'a yapılan terör saldırısı örnek teşkil etmektedir (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366).

2.3.3 Uluslar ötesi terörizm

Uluslar ötesi terörizm terör eylemlerinin birçok ülkede aynı örgüt tarafından yapıldığı terör saldırıdır. Uluslar ötesi terörizmin diğer bir önemli noktası ise yapılan terör saldırıları her hangi bir ülke tarafından idare edilmeden gizlice yapılmasıdır. Uluslar ötesi terörizm örneği ise 11 Eylül saldırısında hayatını kaybeden 80 farklı ülke vatandaşının olmasıdır ve buda uluslar ötesi bir terör eylemi olduğunu göstermektedir (Şimşek, 2016, s. 323-325).

2.3.4 Devlet terörü

Devlet terörü, herhangi bir devletin kendi devletini dâhilinde kendi ulusuna yönelik uyguladığı içinde şiddet ve korku barındıran tarihin en eski terörizm türüdür. Bu terör türünde devlet kendi siyasi hedefini esas hedef olarak belirler ve şiddet kullanımı direkt kendi sivil vatandaşına ve devletin yönetimine karşı olanları yıpratmak ve yok etmek için kullanır (Arıboğan, 2005, s. 129-130). Devlet liderlerinin bu terör yöntemini seçmesinde temel amaç, devlet içindeki mevcut konumlarını korumak ve siyasi iktidarı kaybetmemektir (Şimşek, 2016, s. 323-325). Devlet terörü, devletin yönetimine karşı çıkan kişi ve grupları hedef alır (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366). Suriye'de Beşar Esad'ın kendi halkına 8 yıldan fazladır uyguladığı şiddet 'devlet terörüne bir örnek teşkil etmektedir.

2.3.5 Devlet destekli terörizm

Devlet destekli terörizm, bir devletin kendi siyasi amaçlarına ulaşmak için kendi bünyesinde var olan ve yahut diğer ülkelerdeki örgütlere gerek ekonomik, gerekse de askeri teknolojik mühimmat yardımı yaparak ülkenin yıpratmayı ve yönetimini yok etmeyi hedef alan bir terörizm türüdür. Esasen de Soğuk Savaş dönemi dediğimiz 1945-1990 yılları arasında devlet destekli terörizm türüne oldukça çok karşılaşılmıştır. Uluslararası devletlerin genel itibariyle terörizmi desteklemesinin iki sebebi vardır. Birincisi devlet yönetimi kendi güç konumunu devlet içinde müdafaa etmek ve siyasetini uzun dönemli yapmak içindir. Diğer sebepte ise bir devlet kendisine potansiyel düşman veya rakip bellediği devleti yıpratmak için o devlet dâhilindeki örgütleri destekler. Buna en iyi örnek günümüzde ABD'nin terör örgütü olan PYD ve YPG'ye Suriye'de ve Irak'ta verdiği lojistik desteği gösterilebilir. Devlet destekli terörizm diğer bir ifadeyle devletlerin dâhili siyasi politikalarında ve dış siyasi politikasında terörizmi bir nevi maşa olarak kullanmasıdır. Devletler belirledikleri dış politikalarında terörizme verdiği lojistik veya maddi yardım, küçük yardımlar seviyesinde olabildiği gibi kadar da sponsorluk seviyesine varmaktadır. Bu tür devlet sponsorluk yardımı alan terör örgütleri, çok önemli derecede tehlikeli bir terörizm türüne dâhildirler. Devletlerin sponsorluk yardımı vasıtasıyla yeni teknolojik silahlar, maddi yardım, istihbarat bilgileri alan ve kendi militanlarını eğitim imkânı sağlayan devlete yardımları karşılığı yıkıcı faaliyetler yapmaktadırlar. Günümüzde bu tür sponsorluk yapılarak devletlerde terör eylemleri yaptırmaya vekâlet savaşları ismi verilmektedir (Çınar, 1997, s. 243-244). Devlet destekli terörizme diğer bir örnek ise Suriye'nin 1970-1975 yılların da Bekaa Vadisi'nde ASALA ve PKK'ya askeri kamp kurarak birlikte eğitim yapması örnek teşkil etmektedir. Bu terörizm türü esasen devletlerin terör örgütlerine destek vererek uluslararası sistemde mevcut olan devletler kendilerine karşı olan devletlerle gizlice savaşması ve yok etme çabasıdır. Devletler bu yöntemi genelde potansiyel rakip gördükleri devleti askeri ve ekonomik yıpratma gibi bilinen ambargo yöntemiyle başarı elde etmediği durumlarda bu yöntemi bir araç olarak kullanmaya başlarlar (Kedikli, 2011, s. 106-108).

2.3.6 Etnik terörizm

Etnik terör kavramı etnik azınlık kelimesi ile bir nevi yakın bir ilişki içerisindedir. Etnik azınlık dediğimiz kavram ise bir ülke içerisinde mevcut olan belirli bir grup kitlenin mevcut ulustan diline, ırkına, milliyetine, dinine ve kültürel kökeni olmak üzere ayrı özellikler taşımasıdır. Etnik temelli terör ise mevcut devlet içerisinde bir konuda söz sahibi olmalarına izin verilmemesi, siyasi olarak yıpratılması kendi vatandaşları ile etnik azınlık arasında devletin ayrıcalıklar yapması sonucunda birlik oldukları toplumdan ayrılmak isteği doğmaktadır. Bu bağımsızlık isteği sonucu çoğu zaman teröre çevrilmektedir (Keçeci, 2012, s. 4-7). Etnik azınlık çoğu zaman devlet ve bireyler tarafından dışlanır ve haksızlığa uğrar. Toplum tarafından dışlandıkları ve haksızlığa uğradıkları içinde bağımsızlıkları için mücadele yolu belirlerler (İşeri, 2008, s. 24). Bazı azınlıklar mücadele yolunu şiddetle çözmeyi bir hedef belirliyor. Etnik terördeki ana hedef, etnik azınlığın yaşadığı bir bölgeyi bağlı bulunduğu devletten ayırarak yeni bir devlet kurmak ve kendi azınlıklarını sürdürmektir (İşeri, 2008, s. 24-30). Türkiye’de etnik teröre en büyük örneği PKK terör örgütü teşkil etmektedir. Etnik terörün örgütlerin açısında sebepleri şunlardır (İşeri, 2008, s. 24-30):

- Yaşadıkları ülkenin vatandaşı bile olsalar devletle farklı ırk oldukları,
- Yaşadıkları ülkenin dilinden ayrı bir ırk dillerinin olduğu,
- Tarihi geçmişlerinin yüzyıllardan daha önceyi kapsadığını
- İkame ettikleri mevcut toprakların tarihin en eski zamanlarında onlara ait olduğu,
- Yaşadıkları ülkenin devlet yönetimi tarafından dışlanarak muameleye maruz kaldıklarını ve korku ve şiddet içinde hayatlarını devam ettirdiklerini söylemektedirler. Bu ve bunun gibi gerçek dışı sebepleri bahane getirerek, etnik terör saldırıları yapmaktadır.

Etnik terör örgütlerine dünyanın çoğu ülkesinde karşılaşılmaktadır. Bu tür etnik terör örgütlerine örnek olarak Sri Lanka’da Tamil gerillaları, İsrail’de İrgun, İspanya’da ETA, İrlanda’da İRA, Türkiye’de bir zamanlar terör estiren ASALA gibi terör örgütleri etnik dışlanmayı bahane ederek şiddete başvurmuşlardır (Baharççek, 2000, s. 13-15).

2.3.7 Siber terörizm

Siber terörizm türü siyasi ve ekonomik amaç içermektedir ve bilgisayar sistemleri üzerinden bir ülkenin kamu kuruluşlarını çökertmek ve veri tabanını yok etmeye yöneliktir. Siber terörizmde en çok karşılaşılan durumlardan biri de bankacılık sistemlerinin veri tabanını yok etmeye veya para hırsızlığına yönelik siber terör saldırıdır (Şimşek, 2016, s. 323-325). Siber terörizme kısa bir tanım vermek gerekirse terör eylemlerinin bir türü olarak bilgisayar sistemleri kullanılarak devletlerin iç bilgilerine ulaşma şeklidir. 2000 yılında İngiltere’de çıkarılan, siber terörizmle mücadelede “Terörizm Yasası 2000” başlıklı yasa siber terörizmin tanımı şöyle verilmektedir: Ülke dâhilinde “devlet kurumlarını etkileyecek ya da ulusu korkutmak maksadıyla elektronik sistemler üzerinde illegal şekilde bilgilere ulaşmak ve bu bilgileri elde etmek olarak tanımlanmıştır. Siber saldırıya diğer 11 Eylül 2001 yılında gerçekleştirilen, Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon saldırısını göstere biliriz. Bu saldırıda uçaklar kaçırılmış ve hava sahasında siber teröristler tarafından yok gibi gösterilmiştir (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366).

3. GÜVENLİK KAVRAMI VE 11 EYLÜL SONRASI TERÖRLE MÜCADELEYE GENEL BAKIŞ

3.1 Güvenlik Kavramı

Uluslararası İlişkilerde güvenlik tanımı ile ilgili olarak farklı yaklaşımlar vardır. Güvenlik kavramı güvesizlik ihtimalleri olan: şiddeti, korkuyu yokluğu, yoksunluk gibi oluşa bilecek ihtimalleri engellemek, yaşamı koruma ve sürdürme durumunu tanımlar (Dedeoğlu, 2014, s. 27-35). Çoğu devletler “güvenlik” kavramını askeri konu çerçevesinde ele almış ve tanımlamaya çalışmıştır. Ancak “güvenlik” kavramı daha geniş bir biçimde tanımlamak ve ele almak gerekiyor. Soğuk Savaş dönemi dediğimiz 1945-1990 yıllarını kapsayan ulus-devletin iç güvenliği dış tehditlere karşı güvenliği kendi önceliğini korumaya çalışmıştır. Bunun içinde birçok terör örgütlerine gerek mali destek, gerekse de teknolojik destek vermeye devam etmişlerdir. 1990 yılında Doğu Bloku yıkıldıktan sonra SSCB’nin yeniden yapılanma süreci, uluslararası ortamda devam eden değişiklikler, SSCB’nin parçalanması ile Orta Asya ve Kafkaslar’da bağımsız devletlerin kurulmasıyla sonuçlandı. Bu gibi dönüşümlerin etkisiyle güvenlik çalışmalarının önemi ve alanı giderek büyümeye başlamış; yeni kavramların ortaya çıkışı ve güvenliğin alt birimleri ve başlıkları kapsamı olarak “toplumsal güvenlik”, “insan güvenliği” ve “gezegenin güvenliği” gibi kavramlar genellikle ön plana çıkmaya başlamıştır.

Savunma dediğimiz kavramı ele aldığımızda ilk karşılaşacağımız kavram güvenlidir. Güvenliği diğer taraftan yaşam belirtisi veya refleksi gibi düşünülebilir. Genelde en iyi savunma saldırı olsa dahi istihbarat operasyonlarında kendini koruma ve saldırı tehditlerinden daha önceden bilgi ve haberlere farklı yollarla ulaşarak gerek taktik, gerekse de stratejik veya operasyonel olarak yön vererek güvenliğin sağlanması en iyi savunma ve strateji üretme yöntemlerinden birini teşkil eder. Casusluk ve istihbaratçılık ikilemi insanlık tarihinde devletlerin veya imparatorlukların yıkılma veya kurulması süreçlerinde yer alır. Geçmişte Orta Doğu veya Avrupa’da yaşayan ilk insan kabile ve toplulukları güvenliğe her zaman önem vererek bilinçli faaliyet göstermiş hayvanların izini sürerek veya yeni tuzak taktikleri geliştirerek kendilerini,

kabilelerini korumaya güvenli tutmaya çalışmışlardır (Altındal, 2006, s. 20-28). Gerçekte insan her zaman düşmanlarından kendini korumak maksadıyla gündelik olarak dikkat çekmeden izleyerek ve gözlem altında tutarak yaşamlarını sürdürmüştür. Geçmişte her zaman en üst düzey iz sürücülük aslında kendi becerilerini kullanarak gerek taktik olsun, gerekse de stratejik olsun her daim rakiplerine ve düşmanlarına nazaran hep bir adım önde olmuşlar ve bunun sonucunda büyük topluluklar veya koloniler ortaya çıkmıştır. Güvenlik kavramı insanın varlığını devam ettirmesi ve sürdürmesi için önemli faktörlerden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Gerek uluslararası sistem, gerekse de insanlığın devam etmesi için güvenlik önemlidir ve bunun her daim devam etmesi, sürekliliği için de istihbaratın ve ön bilginin olması ilk koşullardan biridir. Bu sebepten dolayı da güvenlik ve istihbarat, her zaman birbirini tamamlayan faktörler olarak kalacaktır. Güvenlik kavramı gerçekte karşımızdaki şahıs veya şahıslardan duyulan güvensizliği yok etmek maksadıyla kullanılır. Bu güvensizliğin yok edilmesinde her zaman büyük bir risk de vardır ve bu riskin kazanç sağlayıp sağlamayacağını iyi hesaplanması ön koşullardan biridir. Son yüzyıla bakılırsa süper güçler dünyada ülkeleri üzerinde egemenliklerini kurmaya yönelmişlerdir. Gerek I. Dünya Savaşı, gerekse de II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında hiçbir devletin güvende olmayacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265).

Güvenlik olgusunda her hangi bir tehdit sezildiğinde karşı istihbarat yapılır. Örneğin bir devlet savaş açmak düşüncesindeyse bu devrede “caydırıcılık” kavramı devreye girmektedir. Caydırıcılık kavramı her hangi bir düşmanın saldırı veya hücum düşüncelerini yok etmek için kullanılır. Bu konuda ilk olarak askeri caydırıcılık ön plana çıkmaktadır. Askeri caydırıcılığa örnek olarak gösterirsek bu kavrama askeri silahlanma, askeri silahların modern devre uygun hale getirilmesi veya nükleer silahlanma gösterilebilir. Nükleer silahlar genelde uranyum ve insan tarafından elde edilen plütonyum karışımlarını bünyesinde barındırmaktadır. Nükleer silahlar iki tür genel gruba bölünür. A grubu ve H grubu. A grubu genelde atom bombalarını içerir. H grubu genelde hidrojen (zehirli gazlar) ve nötron bombalarını içerir (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265). A grubu bombalara örnek Çizelge 3.1’de verilmiştir:

Çizelge 3.1: A grubu bomba örneği

	Hiroşima	Nagasaki
Patlama yılı	06.08.1945	09.08.1945
ABD tarafından bombalara koyulan isimler	Little boy	Fat man
Bombanın türü	Uranyum	Plütonyum
Hedefin Nüfusu	450 000	270 000
Gücü	15 kiloton	22 kiloton
1945 yılının aralık ayına kadar ölen insan sayısı	140 000	70 000
1950 yılının ekim ayına kadar ölen insan sayısı	200 000	140 000

Kaynak: Dedeoğlu, B.(2014). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. İstanbul: Yeni yüzyıl Yayınları, s. 263-264.

Uluslararası sistemde güvenliğin sağlanması için 1949 yılı ayrıca bir önem taşır. 4 Nisan 1949 tarihinde başta ABD olmak üzere Kanada, Belçika, Danimarka, İzlanda, Lüksemburg, Hollanda, Fransa, İtalya, İngiltere, Norveç ve Portekiz dâhil 12 devlet bir anlaşmayla Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı (*North Atlantic Treaty Organization-NATO*) kurdu. Bu örgüt, SSCB'ye karşı kurulmuştu. 1952 yılında Yunanistan ve Türkiye, 1955 yılında Almanya, 1982 yılında İspanya, 1999 yılında Polonya, Macaristan ve Çek Cumhuriyeti, 2004 yılında Letonya, Estonya, Bulgaristan, Slovenya, Slovakya, Litvanya, Romanya ve son olarak 2009 yılının ortalarında Hırvatistan ve Arnavutluk dâhil oldu (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265). İlk zamanlar Kuzey Atlantik antlaşması olan NATO'un hedefi kırmızı kuşak yani SSCB olsa da, SSCB'nin 1989 yılında dağılmasından sonra ve o yılları izleyen dönemin ardından Avrupa'da ve Ortadoğu'da artan terör eylemleri sonucu NATO'un hedef alanı yeşil kuşağa dönmüştür. Çizelge 3.2'de NATO'un sivil bütçesi, Çizelge 3.3'te askeri bütçesi ve Çizelge 3.4'te NATO'ya üye olan devletlerin asker sayıları verilmektedir.

Çizelge 3.2: NATO sivil bütçesi

Yıl	Değer
2000	133
2005	176
2013	217

Kaynak: Dedeoğlu, B.(2014). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları, s. 330-340.

Çizelge 3.3: NATO askeri bütçesi

Yıl	Değer
2000	751 milyon ABD Doları
2005	1560 milyon Euro
2013	1448 milyon Euro

Kaynak: Dedeoğlu, B.(2014). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları, s. 330-340.

Çizelge 3.4: NATO'ya üye ülkeler ve asker sayıları (2012)

Adı	Asker sayısı
NATO	9.159.561
Kanada	115,331
Belçika	125,000
Danimarka	85,000
İzlanda	380
Lüksemburg	1,335
Hollanda	104,860
Fransa	781,485
İtalya	361,396
İngiltere	411,630
Norveç	82,400
Portekiz	255,830
Yunanistan	457,600
Türkiye	1,041,900
Almanya	503,996
İspanya	554,800
Polonya	635,000
Macaristan	19,000
Çek Cumhuriyeti	21,733
Letonya	17,000
Estonya	63,209
Bulgaristan	337,475
Slovenya	8,800
Slovakya	16,000
Litvanya	19,255
Romanya	153,250
Hırvatistan	33,000
Arnavutluk	19,500
ABD	2,936,396

Kaynak: Dedeoğlu, B.(2014). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları, s. 330-340.

Güvenlik kavramı çerçevesinde 35 devletin katılımıyla 1975 yılı tarihinde Helsinki Nihai Senedi imzalanarak kısa adıyla AGİT yani Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı kurulmuştur. Bu senet esasen Avrupa topluluğu içinde insan haklarının korunması güvencesi ve azınlık haklarının korunmasını da içeren bir senet olarak ayrı bir önem taşır. AGİT'in faaliyet amaçları kısaca şunlardır (Dedeoğlu, 2014, s. 260-265):

1. Uluslararası sistemde devletler ve kurumlar arasında uluslararası ilişkilerin düzenli bir şekilde yürütülmesi,
2. Yaranacak sorunların karşısının alınması,
3. Uluslararası sistemde mevcut olan devletlerin askeri mühimmat ve silahlarının denetlenerek rapor haline getirilmesi,
4. Ülkelerle uluslararası ilişkilerin daha iyi seviyeye çıkarılması,
5. Uluslararası sistemin güvenliğinin sağlanması,
6. İnsan haklarının ve azınlık haklarının korunması ve denetlenmesi,
7. İster Ekonomik alan isterse Uluslararası sistemde güvenliğin üst düzeye çıkarılması ve korunması.

Güvenlik dediğimiz kavram genel olarak insan hayatının normal yaşam sürmesi, hiçbir korku veya tehdit almadan yaşamasıdır. Güvenlik anlamında en büyük gelişmelerden biri ise Birleşmiş Milletler teşkilatının kurulması olmuştur. Birleşmiş Milletler 1 Ocak 1942 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'da kurulmuştur. Birleşmiş Milletler teşkilatının esas görevi devletlerin çatışmadan ve savaştan uzak sakin bir hayat sürmeleridir. Herhangi bir devlet diğer devlete karşı bir saldırı düzenler ve Birleşmiş Milletler teşkilatının koyduğu yasaları çiğnediği takdirde ilk olarak o devlete kendini savunma hakkı verilir. Birleşmiş Milletler teşkilatı tarafından saldırgan devletin müdafaası dinlenilmektedir. Savunması değerlendirilip kabul edilmediği takdirde ilk olarak o devlete karşı Birleşmiş Milletler üye devletleri tarafından ambargo uygulanır; daha sonraki aşamada saldırgan devlet saldırısını devam ettiriyorsa Birleşmiş Milletler askeri müdahalesi yapılır. Birleşmiş Milletler askeri müdahalesi Birinci Körfez Savaşı'nda ve Kore Savaşı'nda olmuştur. 11 Eylül 2001 terör saldırısından sonra değişen küresel sistemde Birleşmiş Milletler'in uluslararası sistemde denetleme ve analiz rolü azalmıştır. Birleşmiş Milletler ülkeler arasında da güvenilirlik kimliğini kaybetmiştir. Sonuç itibariyle Birleşmiş Milletler ana hedefi devletlerin uluslararası sistemde barış çerçevesinde yardımlaşarak var olmasıdır (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366).

3.2 11 Eylül sonrası terörle mücadeleye genel bakış

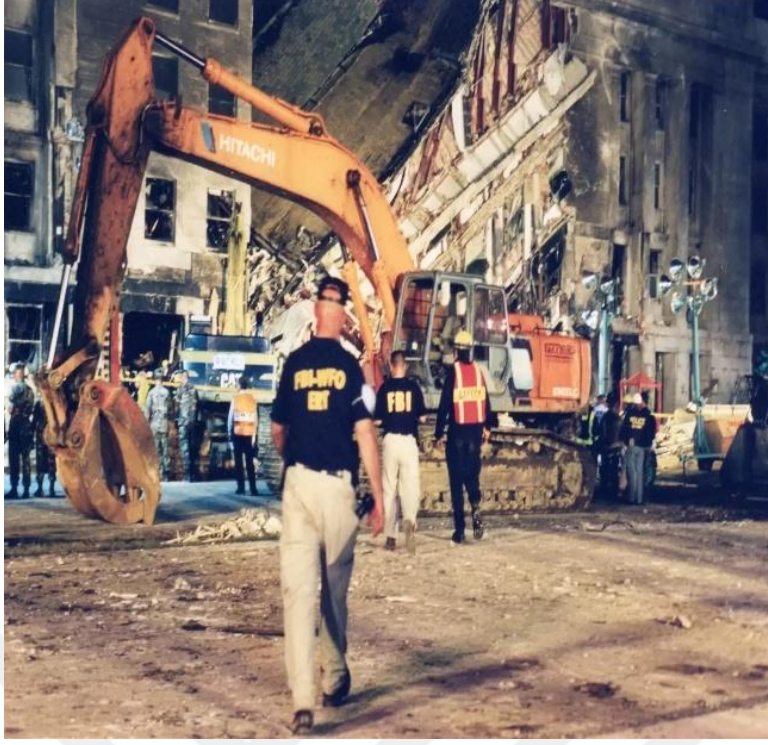
11 Eylül 2001 sadece Amerika Birleşik Devletleri için değil, tüm dünya için yeni bir düzeninin küreselleşmenin yanında yeni bir ülkelerarası savaş perdesini açacaktı. Dünyanın geleceğini değiştiren 11 Eylül günü Ortadoğu halkı için de önemlidir. Amerika Birleşik Devletleri dâhil olmakla tüm Avrupa devletlerinde bir “İslamofobi” yaratacaktı. İslam karşıtı hareketler giderek artacak ve İslam dini rencide edilecekti. İnsanların gözünde Müslüman olan herkes bir teröristtir görüntüsü ABD veya Avrupa medyası tarafından gösterilecekti. 11 Eylül 2001 günü El-Kaide mensubu teröristlerin kaçırdıkları 4 adet yolcu uçağı ile New York’ta Dünya Ticaret Merkezi olarak bilinen 110 katlı İkiz Kuleler’e iki uçakla saldırı yapıldı ve kuzey ve güney kulelerine çarptı. Dünya Ticaret Merkezi’ne iki uçakla yapılan saldırıdan sonra 110 katlı İkiz Kuleler 2 saat içinde yerle bir oldu. Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı’na bağlı olan Karargâh gibi faaliyet gösteren Pentagon binasının batı cephe kısmına kaçırılan 3. uçakla terör saldırısı gerçekleştirildi. Kaçırılan 4. Uçak Washington’u hedef almaktaydı ancak yolcuların teröristlere müdahalesi ile Pennsylvania eyaleti yakınına düştü. Yapılan saldırılar sonucunda 2 bin 966 insan hayatını kaybetti. Bu olay tarihin tozlu sayfalarına kara harflerle yazıldı. Olay sonrasında FBI (Federal Soruşturma Bürosu) bu terör saldırılarının araştırmasına başladı. Federal Soruşturma Bürosu’nun (FBI) 16 Eylül 2001 tarihinde verdiği resmi açıklamada Pentagon’a yapılan saldırıda 125 insanın Pentagon binasındaki çalışanlardan 53’ü uçak yolcusu, 6’sı uçağın mürettebat heyetinden, 5’i ise terörist olmak üzere 189 insan hayatını kaybetmiştir. Yapılan 4 saldırı sonucunda 3000 insanın hayatını kaybettiği açıklaması yapıldı (FBI, 2018a). 11 Eylül saldırısının hemen ardından Amerika Birleşik Devletleri uluslararası sistemde büyük bir aktör olduğunu bilerek diğer devletleri terörle mücadele doktrini kabullendirmeye sevk etti. Günümüzde “Proxy” denen vekâlet savaşları başlatıldı. Halen 7 yıldır bitmeyen Suriye iç savaşı ve Lübnan, Irak, Mısır ve Afganistan iç savaşı gerekse de bu devletlerin terörle mücadeleleri diğer devletleri de rahatsız etmektedir. Terörle mücadele ve NATO’un kırmızı kuşağı yeşil kuşak olup Ortadoğu’nun haritası kaderi ve bu bölgelerde bitmeyen terör başlatıldı. 11 Eylül saldırısının üzerinde 2 yıl geçmiş 2003 yılında İspanya terör saldırısına uğradı ve 2005 yılında İngiltere’nin de aynı kaderi yaşayarak terör saldırısına maruz kalması ile Amerika Birleşik Devletleri’nin ve Avrupa devletlerinin esas hedef noktası

Ortadoğu ve bu topraklar üzerinde varlığını sürdüren terör örgütleri olmuştur (Sancaktar ve diğerleri, 2016, s. 130-366). Fakat 11 Eylül saldırısı üzerinden 17 yıl geçse de terör ve terör örgütlerinin önü kesilmemiştir. Bazı devletlerin ekonomik, askeri ve teknolojik yardımları sayesinde ayakta kalmayı başarmışlardır. Örneğin 2017 yılı ikinci yarısında ABD terör örgütü olan DAESH ile mücadele için PYD-YPG terör örgütüne hem teknolojik, hem askeri, hem de maddi olarak destek vermiştir. Genelde süper güçlerin en büyük yanlışı bir terör örgütünü diğer bir terör örgütüne destek vererek yok etme çabasıdır. Soğuk Savaş SSCB yok olmasından sonraki zamanda terör olayları şiddetli derecede arttı ve iki kutuplu bir dünya düzeni haline geldi. Bu durum güvenlik kavramının öne çıkmasına neden oldu. Terörizmle mücadelede gereken en önemli husus ise uluslararası sistemde güç dengeleri doğru kurmak ve yönetmektir (Başbuğ, 2016, s. 65-166).

Şekil 3.1: Olay sonrasında FBI çalışanları

Kaynak: (www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view, 2018)

Şekil 3.2: Enkaz altından sağ kalanların çıkarılması

Kaynak: (www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view, 2018)

Şekil 3.3: 11 Eylül 2001, Dünya Ticaret Merkezi

Kaynak: (<https://www.posta.com.tr/11-eylul-saldirisi-ne-zaman-oldu-neler-yasandi-komple-teorileri-2047539>, 2018)

Şekil 3.4: Saldırı uçağının çarpma anı

Kaynak: (www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view, 2018)

16 yıl sonra 31 Mart 2017 tarihinde Federal Soruşturma Bürosu olan FBI 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı Karargâhı Pentagon'a yapılan saldırının Şekil 3.5 ve Şekil 3.6'daki resimlerini medyaya paylaştı (The Guardian, 2018).

Şekil 3.5: Pentagon Baş Karargahı 11 Eylül 2001

Kaynak: The Guardian (2001). Timeline: mainland bombings. Erişim Tarihi: 27.11.2018, Web adresi: <https://www.theguardian.com/uk/2001/aug/03/northernireland1>

Şekil 3.6’da teröristlerin kaçırdığı 3. uçağın Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı karargâhı olan Pentagon’ın batı cephesine çarpması ve tahliye görülüyor.

Şekil 3.6: 11 Eylül 2001 Pentagon Binası

Kaynak: The Guardian (2001). Timeline: mainland bombings. Erişim Tarihi: 27.11.2018, Web adresi: <https://www.theguardian.com/uk/2001/aug/03/northernireland1>

2001 yılında ise terör saldırısının hemen ardından dönemin ABD Başkanı G. BUSH tarafından 9/11 komisyon kuruldu. Komisyon kurulu ilk raporunu 2004 yılının Haziran ayı içinde kamuoyuna sundu. Raporu değerlendiren dönemin ABD Başkanı G. BUSH tarafından 4 maddeden oluşan kanun kabul edilmesini gerekli buldu. Bunlar: ABD başkanına bağlı olan bir istihbarat teşkilatı gibi ODNI – “Office of the Director of National Intelligence” Ulusal İstihbarat Ofisinin kurulmasını ve diğer ülke içindeki istihbarat teşkilatlarını kendi idare etmesiydi. Kanunun diğer bir maddesi ise NCTC – “National Counterterrorism Center” Türkçe karşılığı Uluslararası Terörizmle Mücadele Merkezinin kurulması ve ODNI-e “Ulusal İstihbarat Ofisine” bağlı bir birim olmasıydı. Sonuç olarak NCTC – “National Counterterrorism Center” istihbarat ve bütçe meselelerinde DNI – “Director National Intelligence” Türkçesi Ulusal İstihbarat Direktörlüğüne bağlıdır fakat terörizmle mücadele ilgili sorun ve operasyon yetkilerinde ise Amerika Birleşik Devletleri başkanı bağlıdır ve hesap sorma yetkisi ABD başkanına aittir (Yılmaz, 2013, s. 22). 2001 yılı 11Eylül saldırısından sonra ABD’nin hükümeti tarafından

düzenlenen 911 raporunda ilgi çeken bir kısım vardı ve bu kısımda kısaca böyle bahsediliyordu: 2001 yılı 11 Eylül saldırısına kadar Amerika Birleşik Devletleri güvenli bir devlet olmuştur (Bal, 2006, s. 79-90). Değişen ve gelişen modern teknoloji vasıtasıyla devletler bir birini tehdit etmektedirler. 11 Eylül saldırısı başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere tüm devletlerin terörle mücadelede birlik olması gerektiğini ve bu olaydan kendilerine de bir ders götürmeleri gerektiğini bilmelidirler. Bu terör saldırısında hedef kitle masum sivil insanların olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu saldırı uluslararası sistemdeki devletlerarasında küresel bir terör olarak algılandı ve terörle mücadelede ilk adımın temelleri atıldı. 2001 yılının 11 Eylül saldırısı adeta terörle mücadelenin bir başlangıç noktası oldu. 11 Eylül saldırısı genel itibariyle ABD'nin ister ekonomik olarak krize isterse de askeri istihbarat olarak krize girmesine sebep oldu. O dönem halkın devlete olan güveni yok diyeceğimiz bir seviyeye inmiş neredeyse devletle halk arasında bir uçurum oluşmuştu. Genel itibariyle her bir devlet terörü kendine kendi halkına bir tehdit olarak görmelidir. 2001 yılı saldırısından sonra güvenlik kavramının hayatımıza girmesiyle terörle mücadele yolunda yeni yasalar kabul edildi. 11 Eylül saldırısından sonra ABD'nin hükümetinin kabul ettiği "Patriot Act" yasası Avrupa devletlerinde de güvenlik kavramının ön plana alınmasında bir yol olmuştur. "Patriot Act" yasasının içeriği kısaca böyledir: Terör olaylarında ilişkisi olan veya terörle bağlantılı şahıslarla bir yakınlığı olan şahıslar dinlenilmesine, mahkeme kararı olmadan evlerinin aranmasına ve takip edilmesine izin verilmeli, kara para aklama faaliyetleri ile uğraşan şahısların yakalanmasında istihbaratın yardımından en üst seviyede yararlanılmalıydı. Bu kanun normalde terör ve terör faaliyetleri olan şahıslar için kabul edilse de kanun tasarısının içinde kara para aklama ve mahkeme izni olmadan insanların şahsi hayatına müdahale edilmesiydi. Bu kanun ikiz kule saldırısının üzerinden 45 gün sonra kabul edildi. Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat teşkilatları denilince ilk aklımıza gelen esas itibariyle FBI ve ardından CIA gelmektedir. 2001 yılı 11 Eylül saldırısının ardından dönemin ABD başkanı George Bush tarafından FBI ve CIA dâhil olmak üzere çoğu istihbarat teşkilatlarının yapılanma şekilleri değişikliğe uğradı ve yeni istihbarat teşkilatları oluşturuldu. Yeniden yapılanma kapsamında Ulusal İstihbarat Direktörlüğü (DNI) ve Anavatan Güvenlik Bakanlığı da dâhil edilerek yeniden yapılandırıldı. Bu yeniden yapılanma sonucunda DNI (Director of National Intelligence), ve DCI (Director of Central Intelligence) ABD'de var olan diğer 16 istihbarat teşkilatının yöneticisi tayin edildi

fakat bu gerçeği yansıtmadı. Bu 16 istihbarat teşkilatı genel olarak karar verme yetkilerini ve operasyon yapma yetkilerinin kaybetmediler. Kendi güçlerini aynı şekilde sürdürdüler. ABD’de istihbarat teşkilatları olarak yaptıkları iç ve dış operasyonlarıyla en önde gelen istihbarat teşkilatları FBI ve CIA olarak bilinmektedir. Dönemin ABD başkanı GEORGE Bush 7 yıllık yönetiminde ABD istihbaratı fiyaskoyla sonuçlandığını söyleye biliriz. ABD istihbaratı yeni reformlara gitti ve bu değişikliklerde tartışmalara neden oldu. Bu tartışmaların ana nedeni ABD’deki Kongre’nin özel güvenlik şirketlerine aşırı derece para hibe etmesi ve bu şirketleri bilinmeyen nedenler için beslemesiydi. O dönem ABD istihbaratında kurumlar arası bilgi alış verişi olmadığı için özel güvenlik şirketlerine ihtiyaç vardı ve gizli operasyonlar bu gibi şirketler tarafından yapılmaktaydı. Diğer bir önemli konuya insansız hava araçları olarak bildiğimiz İHA-ın üretimi ve bunlara üretime ayrılan bütçenin aşırı derecede olduğuydu. O dönem genel olarak istihbarat bütçesini Savunma Bakanlığı yönetmekteydi. Yeni reformlar yapılsa da pek uzun süre geçerliği olmadı. Bugünde halen bir yazı tabelası Merkezi istihbarat teşkilatı olan CIA’nın “Terörle Mücadele kurumunun” girişinde mevcuttur ve ilgi çekmektedir. Tabelada şu sözleri yazmaktadır: (Çimen & Cansız, 2017, s. 2-5).

“To Day 12 September 2001”

3.3 Küresel Terörle Mücadele Sürecinde Madrid Zirvesi

2004 yılının 11 Mart günü İspanya’nın başkenti Madrid kanlı patlamalarla terör saldırısıyla sarsıldı. 14 Mart’ta seçimler olacaktı ancak bu patlamalar ülkeyi yasa boğdu. 3 tren istasyonunda patlatılan ardı ardına seri saldırı yapıldı ve ilk açıklamada bu saldırıların 186’nın üzerinde sivil insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Resmi kurumlardan gelen açıklamada bu saldırılarda 1000’nin üzerinde insanın yaralandığı açıklaması yapıldı. Terör saldırıları Madrid’de Santa Eugenia, De El Pozo ve Atocha isimli tren istasyonlarında yapıldı. 3 gün sonra olacak seçimler ise hükümet tarafından iptal edilerek kısa süreliğine ertelendi. (Dw, 2004)

Şekil 3.7: Madrid Terör saldırısı 11 Mart 2004

Kaynak: (Madrid'de terör dehşeti- <https://www.dw.com/tr/madridde-ter%C3%B6r-deh%C5%9Feti/a-2526915>, 2004)

Olayın hemen ardından devlet kurumlarından yapılan açıklamada ilk saldırının 08.30 civarında Atocha tren istasyonunda yapıldığı ve 1 dakika aralıkla Santa Eugenia ve El Pozo'da da istasyonlarında da terör saldırısı olduğunu söylediler. Atocha garındaki terör saldırısından kurtulan öğrenci bir genç kız trendeki patlama ile ilgili şu kelimeleri söyledi: Vagonların içerisinde genel olarak liseli ve üniversiteli öğrenciler vardı. Korkunç bir patlamaydı adeta. Vagon içinde yardım isteyen yaralılar ve parçalanmış insan cesetleri vardı (Hurriyet, 2004). Terör saldırılarının hemen ardından soruşturulması açıldı. Olaydan kısa bir zaman sonra resmi açıklamaya göre Madrid'de yapılan saldırılarda 191 sivil insanını hayatını kaybettiği ve 1841 insanını ise yaralanmıştır. Olayın ardından yapılan soruşturmada 28 zanlı yakalandı ve yargılanmaları için mahkemeye çıkarılan 28 zanlıdan 21'i suçlu olduğu belirlendi. Mahkeme karar metninde 11 Mart 2004 yılındaki Madrid'deki bu terör saldırılarının “İslami cihat yolunda faaliyet gösteren terörist örgütünün” yaptığını vurguladı (CnnTurk, 2007). Bu saldırının 1 yıl sonrasında 11 Mart 2005 Yılında İspanya'nın başkenti Madrid “Demokrasi, Terörizm ve Güvenlik Zirvesi'ne” ev sahipliği yaptı ve bu zirve kapsamında siyasi liderler bir nevi terörizmle mücadele yollarını tartıştı. Başkent Madrid'de yapılan “Demokrasi, Terörizm ve Güvenlik Zirvesi'ne” akademisyen ve araştırmacı uzmanlar tarafından ilgi büyüktü. Bu

zirveye 400'ün üzerinde akademisyen ve araştırmacı uzmanın katılmıştı. Zirvenin konuşmacılarından biride Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri görevinde bulunan Kofi Annan da vardı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Annan BM'nin terörle mücadeleye büyük önem vermesi gerektiğinden bahsetti ve aşağıdaki kelimeleri söyledi:

“Bence terörizm zaten, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne doğrudan saldırıdır. Eğer bu iki olguyu, terörizme yanıt için kurban edersek, zaferi teröristlere, ellerimizle teslim ederiz.”

Dönemin İşpanya Başbakanı olan Jose Luis Rodriges Zapatero Zirvedeki konuşmasında terörü ve terörizmi mağlubiyete uğratmazdan önce, terörün sebeplerinin araştırılmasının gerekliliğinden bahsetti (BBCTurkish, 2005).

şekil 3.8: Madrid Terör saldırısı 11 Mart 204

Kaynak: (CNN TURK "Madrid saldırıları davası karar bağlandı "- <https://www.cnnturk.com/2007/dunya/10/31/madrid.saldirilari.davasi.karar.baglandi/401654.0/index.html>, 2007)

Bu zirveye genelde eski devlet başkanları ve hükümet başkanları katıldı. Zirve 3 günlük bir toplantının terörizmle uluslararası mücadele kapsamında 7 sayfalık bildiri kabul edildiği duyuruldu (Hurriyet, 2005). 3 gün süren zirvede siyasetçi ve güvenlik dalında akademisyen ve uzmanları terörle mücadeleye karşı alınması gereken önlemleri masaya yatırdılar. Zirvede konuşan akademisyenlerin ortak düşüncesi

Terör saldırılarına karşı tedbir almak yerine, önceden teröristlerin saldırı planlarını deşifre ederek ortaya çıkarmak gerektiğini söylediler. Zirve konuşma kürsüsünde yer alan akademisyenlerinden biride Louise Richardson idi. Louise Richardson Harvard Üniversitesinin siyaset dalında araştırmacı akademisyenlerinden biridir. Louise Richardson konuşmasında terörle mücadele için bu kelimeleri söyledi: Terörün tek sebebinin yoksulluk olmadığını ve küreselleşme ile beraber gelen sosyal hayat düzeninin ve ekonomik değişiminde etkisinin olduğunu söyledi (Glaap, 2005)

Şekil 3.9: Madrid’de yapılan “Demokrasi, Terörizm ve Güvenlik Zirvesi” 10 Mart 2005

Kaynak: (DW- Madrid'te teröre demokratik yanıt aranıyor-<https://www.dw.com/tr/madridte-ter%C3%B6re-demokratik-yan%C4%B1t-aran%C4%B1yor/a-2525226>, 2005)

4. İSTİHBARAT KAVRAMI NEDİR VE İSTİHBARAT TEŞKİLATLARININ FAALİYET ŞEKİLLERİ.

Her ülke kendi güvenliğini üst düzeyde koruması gerekmektedir. Her devletin kendi bünyesinde ister dış isterse de iç düşmanlardan devleti korumak için askeri birlikleri ve istihbarat teşkilatları vardır ancak her devlette bu farklılık teşkil etmektedir. Her istihbarat teşkilatının farklı yapısı ve farklı kurumlardan oluşmaktadır. Genel olarak bu bölümde size İstihbarat Kavramının ne olduğunu, İstihbaratın toplama yöntemleri olan Açık kaynaklı ve Kapalı kaynaklı istihbarat toplama yöntemi anlatmaya çalışacağım. Daha sonra “İstihbarat Kavramı Nedir ve Uluslararası Sistemdeki Ülkelerin İstihbarat Teşkilatlarının Faaliyet Şekilleri” başlığı altında sizlere “İstihbaratın İç ve Dış yapılarını”, “İstihbarat teşkilatlarının hedeflerine göre türlerini” ve genel olarak “İstihbaratın kullanılma tekniklerini ” sizlere anlatmaya çalışacağım.

4.1 İstihbarat Kavramı

Türkçede istihbarat kelimesi tam karşılığı yeni bilgi, haber almak her hangi birisinde veya bir kaynaktan (TDK, 2018) İngilizcede istihbarat “intelligence” bilim, haber alma anlamında kullanılmaktadır. İstihbarat elde edilen verilerin gizli belgelerin kuruma veya ülkeye, ülke politikasını etkilemesine izin vermeden süzgeçten geçirip, gerçek bilginin elde edilmesidir ve önlenmesidir (Özdağ, 2016, s. 19). İstihbaratçı Michael HERMAN istihbarata farklı anlam ve bakışla açıklamaktadır. İstihbarat gerekli bilgilerin gereksiz bilgilerden arındırılarak elde edilmiş bir veridir (Herman, 1999, s. 10-28). Kökeni Arapçadan gelen “istihbar” sözcüğünün Türkçe karşılığı haber alma şeklindedir. Ancak istihbarat sözcüğü kendi anlam ve kavramı itibariyle yeni bilgi edinmenin ilerisinde bir kavramdır. Her gün televizyon veya gazetelerden edindiğimiz bilgilerle istihbarattan edinilen bilgiler arasında büyük bir farklılık vardır. İstihbaratta vasıtasıyla edinilen haberler ve bilgiler analiz edilerek süzgeçten geçirildikten sonra ham bilgiye ulaşılır. İstihbarat insanların farklı haberleri, yeni bilgileri edinmek arzusuyla yaranmıştır. Bu nedenden dolayı istihbarat kavramı,

toplumlar arasında ilişkinin kurulma aşamasından bu güne kadar devam eden bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Bir insanın diğer bir insanla sohbet arasında üçüncü şahıs veya şahıslar hakkında haber alması da bir istihbarat toplama yöntemidir adeta. İstihbarat bir devlet için var olmak sebebi olarak da görülebilir. Zaten istihbaratı zayıf veya istihbaratı olmayan bir devletin uzun zaman var olması ütopya benzemektedir (Özalp, 2015). Tüm istihbarat bilgileri genel olarak 2 yoldan: açık kaynaklardan ve kapalı kaynaklardan toplanır. Şimdi ise sizlere Açık kaynaklı istihbarat toplama yöntemini ve Kapalı kaynaklı istihbarat toplama yöntemin açıklamaya çalışacağım. İstihbarat almadan hareket eden bir kurum âdeta gözü kapalı şekilde hedefe doğru ateş açmaya benzer. Biz insanlarda beş duyu özelliği mevcuttur ve istihbarat bu beş duyuya benzemektedir (Çağlayan, 2016, s. 220-300).

4.1.1 Açık kaynaklı istihbarat

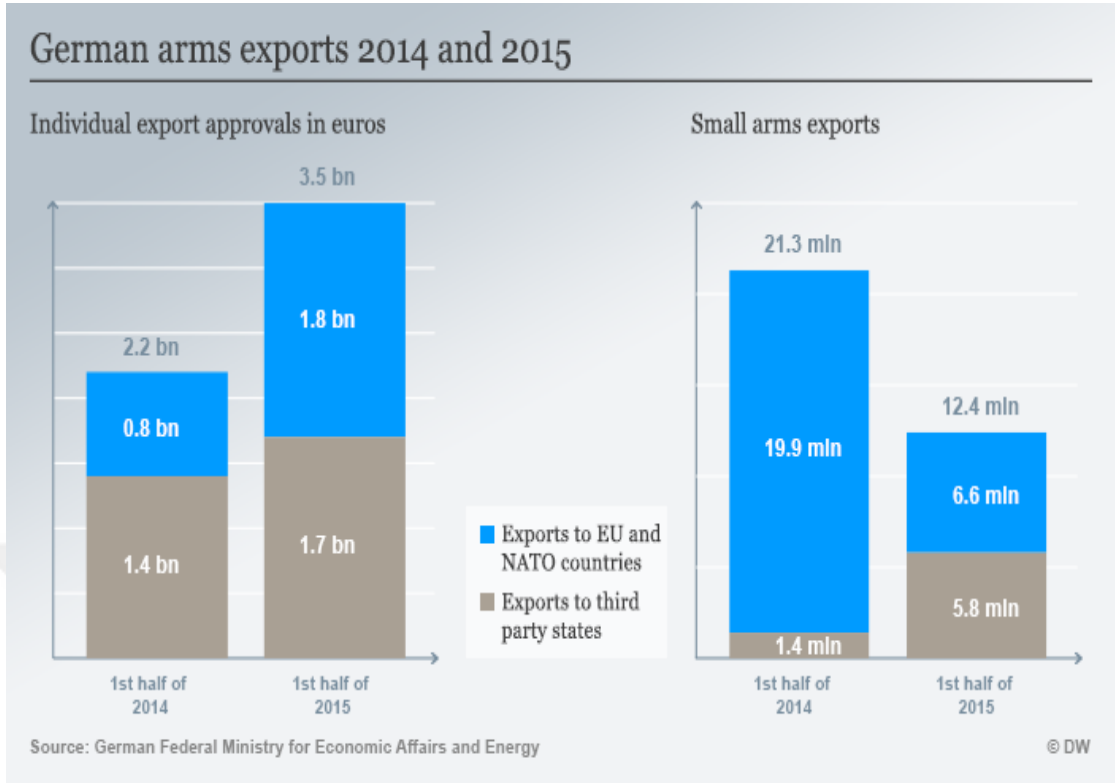
İngilizcesi “Open Source Intelligence” olan Açık kaynaklı istihbarat kavramı OSINT kısaltmasıyla kullanılmaktadır. Açık kaynaklı istihbarat toplama yöntemine baktığımız zaman bu süreçte elde ettiğimiz verilerin neredeyse %95-den çoğu açık kaynaklardan aldığımız verilerdir. Açık kaynak kavramı dediğimiz aslında dergiler, gazeteler, kitaplar, broşürler, internet ortamındaki kurumların paylaştığı bilgiler ve ya her hangi önemli şahıs veya şahıslarla yapılan ikili görüşmeler neticesinde kamu kullanımı için açık olan toplanabilir her türden bilgi, haber veya veridir. Açık kaynaklı istihbarata dikkat edersek özellikle son 5 yılda Google arama motoruna bilgi veya verilerin yüklenmesi 15-20 yıllık zaman süresindeki neredeyse 90% daha çoktur ve bu durumsa haberin ve bilginin karmaşasına neden olmuştur. İstihbarat bilgi toplama sadece bir yöntemle, tek bir yolla, tek bir kaynakla veya vasıta kullanılarak elde edilebilir neredeyse imkânsız bir durumdur. Tarihin en eski ve köklü istihbarat toplama yöntemlerinden biri olarak hayla günümüzde de kullanılmaktadır. Açık kaynak istihbaratına dâhil olan en önemli bilgi toplama yöntemi ise Televizyon kanalları haberler, programlar vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Genel itibariyle internet vasıtasıyla çoğu bilgileri elde etme imkânımız vardır ancak bazı kuruluşlara ait veri tabanları da var ki, onlara erişme bilmemiz için bir miktar ücret ödemiz gerekir. Bazı veri tabanlarına ise giriş yapmasına her kesin izni yoktur. Bu veri tabanlarına giriş yalnızca akademisyenler, araştırmacılar tarafından giriş sağlanabilmektedir. Bazı devlet kuruluşlar tezleri bir veri tabanında yayınlamaktadır. Buraya üye olarak tezleri, makaleleri inceleme şansınız vardır. Bu

gibi kuruluşlara rnek Ulusal Tez Merkezi ve ya farklı üniversitelere ait online kütüphanelerin veri tabanlarını göstere biliriz. Bu gibi veri tabanlarına NATO ve Amerika Birleşik Devletlerini istihbarat personelleri açık kaynaklı istihbaratı ‘‘Gri bölge’’ olarak adlandırmaktadır. Dünyanın her bir ülkesinde Strateji Araştırmalar yapan kuruluşlar, Düşünce Toplulukları, Sivil Toplum rgtleri veya dayanışma kuruluşları mevcuttur. Bunlarda birer açık kaynak istihbaratının örneklerindedir. Açık kaynak istihbaratının ne derecede önemli olduğunu size bir kaç yaşanmış olayla anlatmaya çalışacağım. 1935 yılının Mart ayının 20-si Alman kökenli bir araştırmacı ve gazeteci olan Berhold Jacop yemek yediği İsveç’in Basel şehrindeki restorandan sorgu için alı konuluyor. Alman gazeteci Berhold Jacop’u alan istihbaratçılar Alman istihbarat teşkilatının mensubudurlar. Gazeteci Berhold Jacop’u sorgulamalarında sebepse gazetecinin Almanya askeri sistemi hakkında yazdığı bilgiler olmuştur. Bu bilgilerin nerden buldukları sorduklarında ise gazeteci Berhold Jacop bir kaç yıldır Almanya Savunma Bakanlığının gazete ve dergilerde yaptığı açıklamaları toplayarak uzun ve detaylı bir analiz sonrasında elde ettiğini ve bunu kitap halinde yazdığını söylemiştir. Açık kaynaktan elde edilen bilgileri analiz ederken mutlaka dikkat etmek gerekmektedir. nk açık kaynaklı bilgiler manipüle edilerek bilerek ve isteyerek yayımlanarak hitap ettiği şahışların düşünce ve algısını farklı tarafa yönlendirmeye alışıla bilinir ve buna istihbaratta algı yönetimi veya algı yönetme idare etme kavramı denilmektedir. 2008 yılında Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatında Açık Kaynak toplama birimi yeniden faaliyetine başladı. Açık Kaynakla ilgili diğer bir örnek verelim. Arap devletleri birliğinin yaptığı Arap devletlerinin katılımıyla sağlanacağı konferansa Cezayir Başkanı Yaser Arafat’ın katılım sağlayıp sağlamayacağını öğrenmek isteyen ABD hükümeti Cezayir’de resmi görevde olan Büyükelçisi L.Craig Johustone’yi arar. Cezayir Büyükelçisi L.Craig Johuston’e bir bilgisi olmadığını kısa zaman içinde bu meseleyle ilgili gerekli istihbaratı sağlayacağını ABD hkmetine telefon görüşmesinde bildiriyor. Bir kaç saat sonra ABD hükümetinden arama geliyor fakat Cezayir Büyükelçisi L.Craig Johuston’e gerekli istihbaratı edinemediğini tam söyleyecekken bu zaman CNN televizyon kanalının yaptığı canlı yayımda Cezayir Başkanı Yaser Arafat’ın Arap devletleri birliğini konferansının olduğu odaya giriş sağladığını görüyor ve telefonda evet Cezayir Başkanı Yaser Arafat katılım sağlayacak diyor. Bu olaydan 1 gün sonra fakat Cezayir Büyükelçisi L.Craig Johuston’e Amerika Birleşik Devletlerinin Dışışleri Bakanlığından bir telefon araması gelir ve bir gün önce verdiği bilginin

doru olduğu için teşekkür edilir (Yılmaz, 2013, s. 14-70). Açık kaynak istihbaratı stratejik istihbarat içinde büyük önem taşımaktadır ve istihbaratın alt dalları olan stratejik, taktik, operasyon el ve entegre istihbarat içinde gerekli bilgi ve belgeleri elde edilmesinde yardımcı olmaktadır. Açık kaynak istihbaratında en kolay bilgi toplama yöntemlerinden birinin de internet vasıtasıyla olduğunu söylemiştik. Alman medyasında önemli yer tutan DW kuruluşu Almanya devleti ile ilgili geniş bilgiler paylaşmaktadır. 2016 yılının 19 Şubatında DW kuruluşu kamuoyuna bir haber paylaştı ve bu haberin içeriği kısaca böyledir: 2016 yılının son verilere göre silah ihracatında Almanya devleti bir yıl içinde 7,5 milyar Euro'ya denk gelen rakamlara ulaşmıştır. Bu kuruluş daha önce 2015 yılının 2 Ekim tarihinde haberde dünya genelinde Almanya devletinin yüksek derecede bir silah satışı yaptığını açıklamıştı. DW kuruluşunun manşeti ise “Silahlar savaş bölgelerine gidiyor, para ise Almanya'ya geliyor” olmuştur. Bu haberden sonra dünya medyası ve kamuoyu Almanya'nın savaş bölgelerine silah ihracatı yaptığını konuşuyor hale gelmişti. DW kuruluşu genel olarak kamuoyuna paylaştığı bilgilerle Almanya devlet yönetimini sık-sık eleştirmesiyle bilinen bir kuruluştur (Ertekin, 2017, s. 22-29). Almanya vatandaşı olan Jürgen GRASSLİN, araştırmacı ve silah karşıtı kimliği ile tanınmaktadır. DW medya kuruluşuna verdiği demeçte bunları söylemektedir:

Bir şey için, İsrail denizaltısının sadece 3,5 milyar avroluk toplamda 400 milyon avro olduğunu açıkladı. Bu yeni sözleşmeler vasıtasıyla “Silah ihracatı 2013'ten 2014 yılına kadar altında iken iki katına çıktı ve bunun bir istisna olduğunu ve eski sözleşmelere bağlı olduğunu söyledi.” “Fakat bu sözleşmeleri onurlandırmak zorunda değil – Savaş Silahları Kontrol Yasası kesinlikle sözleşmelerin askıya alınmasına izin veriyor. Bu, da Rusya için bir silah test tesisi durumunda oldu.”

DW medya kuruluşunun verdiği diğer bir bilgi ise Almanya devleti silah ihracatında ABD, Rusya ve Çin'in ardından uluslararası sistemde dördüncü yeri tutmaktadır. Almanya 2014 yılının ilk yarısında 2,2 milyar Euro ihracat yapmış fakat 2015 yılına geldiğimizde ekonomik kazanç 3,5 milyar Euro civarında olmuştur. 3.taraf ülkelere Almanya devletinin 2014 yılındaki satış rakamlarına ve kazancına dikkat edersek 1,4 milyar Euro'yu bularken, 2015 yılına bakarsak bu rakamlarda artış olduğunu 1,4 milyar Euro'dan 1,7 milyar Euro'ya yükseldiğini görürüz. Aşağıdaki şekilde bununla ilgili detaylı bilgi verilmiştir (Dw, 2015).

Şekil 4.1: Almanya'nın Üçüncü taraf devletlere küçük silah satışı üç kattan fazla

Kaynak: Weapons 37oney conflict zones, the 37oney comes to Germany

(<https://www.dw.com/en/weapons-go-to-conflict-zones-the-money-comes-to-germany/a-18798104>, 2015).

Açık Kaynak İstihbarat vasıtasıyla hepimiz bir bilgiyi kolayca ediniriz fakat bu bilgi istihbarat bilgisine dönüşmesi için analiz ve değerlendirme sonucunda ulaşabiliriz. Açık Kaynak İstihbarat vasıtasıyla elde edinilen bilgiler önemsiz bir bilgi zannedilse de bazen önemsiz görünen bilgiler vasıtasıyla önemli bilgilere ulaşma imkânını bulmaktayız. Soğuk Savaş dönemine dikkat edersek İstihbarat kurumları her zaman açık kaynak vasıtasıyla potansiyel rakip bildikleri devletler hakkında bilgiler elde etmeye çalışmışlar. 31 Mayıs 2010 tarihinde Gazze'ye insani yardım malzemesi götürmekte olan Mavi Marmara isimli gemisine İsrail askerlerinin saldırısı günü çekilen resimler Türkiye'nin istihbarat teşkilatı olan Milli İstihbarat Teşkilatı MİT bu resimleri açık kaynak vasıtasıyla sosyal medya paylaşımları sonucu elde edildiğini açıklamıştır. Dikkat edersek açık kaynak vasıtasıyla elde edilen bir bilginin ne derece önem taşıdığını görmekteyiz. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1945-1990

yıllar arası Soğuk Savaş tabiriyle anılan yıllarda istihbarat toplama sadece açık kaynak vasıtasıyla toplanmıştır. SSCB'nin dönemin istihbarat servisi olan Devlet Güvenlik Komitesi adını altında faaliyet gösteren KGB Kurumu akademik yazılar kitaplar, gazeteler ve şifreli telgraflar vasıtasıyla açık kaynaklardan istihbarat edinmiştir (Özalp, 2015).

4.1.2 Kapalı kaynaklı istihbarat

Kapalı kaynaklı istihbarat genel olarak çeşitli haber toplama metotlarını kullanarak ve teknolojinin kullanımı, gizli görüşmeler yapılarak ve ya istihbarat alacağımız kurumdaki casusumuzdan bilgi edinme diye biliriz. İstihbaratta elde edilen bir bilgiye inanılması zordur ve bunun içinde bu bilginin analiz aşaması gerekmektedir. Ancak bilgilerin kaynağını hangi seviyede güvenilir olduğunu denetlemek için bu işlemlere tabii tutulmaktadır:

1. Elde edilen ham bilginin kaynağı nedir? Bu bilginin kaynağı ne kadar ve hangi derecede güvenilir?
2. Bu bilginin ortaya çıkış amacı ne olabilir?
3. Bu bilgi kimin veya kimlerin yararına veya zararına?
4. Niçin ve neden bu zamanda bilgi piyasaya sunuldu sebep nedir?
5. Elde edilen ham bilgiler önceki bilgilerle aynı mı yoksa farklı mı?

4.2 İstihbaratın Yapısı

Tüm İstihbarat teşkilatlarının bilgi toplama yöntemleri farklıdır ve farklılık teşkil etmektedir. İstihbarat teşkilatlarının bilgi istihbarat oluşturma yolu ve kaynağı ayrı, yapılanması, kurum içi teçhizatı, personele eğitim verme bilgi kazandırma ayrıdır. En önemlisi ise istihbaratta teknolojinin imkânlarının yüksek olması gerekmektedir. Uluslararası sistemde her devletin istihbarat çarkı farklıdır ancak istihbarat toplama sistemli olarak iki şekilde yapılır; İç istihbarat ve Dış istihbarat olarak.

4.2.1 İç istihbarat

Ülke içinde olup biten her türlü asayişsizliği ve eylem çabalarını öğrenme ve bu doğrultuda önleyici tedbirler almaya yönelik istihbarat faaliyetleri. İç istihbarat genelde şehzadelerin tahta geçmek üzere isyan etmeleri veya ülke içinde kargaşa

veya devleti hanedana karşı olanları belirlemek için özellikle kullanılmıştır. Genelde bilgileri sahip oldukları iç ve dıştaki çalışan tüccarlar veya hekimlerden alınan istihbari bilgilerle şekillenerek istihbarat belirlenmekte idi.

4.2.2 Dış istihbarat

Yabancı devletlerde olup biteni öğrenme ve bu doğrultuda önleyici tedbirler almaya yönelik istihbarat faaliyetleri. Eski zamanlarda devletlerin istihbarat teşkilatları iktidardaki devletin başında olan şahsın veya sultanın, gerek kendisi sultana gerekse de sultanın ailesine karşı yapılacak saldırı faaliyetlerini önlemek için yapıyordu istihbarat. Osmanlı Devleti zamanında hükümdar veya devlete yakın adamlarının içte ve dışta istihbari faaliyetlerine son derece önem verilmiştir Dış istihbarat faaliyeti ise genelde daha ziyade Osmanlı devletinin Balkanlarda olan arazilerini gözetim ve denetim altında tutmak için özellikle kullanılmıştır. Osmanlı Devleti zamanında iç ve dış istihbarata büyük önem verilmiş ve istihbari bilgiler üzerine yoğunlaşmaya çalışılmıştır. Bu amaçla özellikle farklı istihbarat yöntemleri belirlenerek kullanılmaya çalışıldı. Kullanılan iç ve dış istihbari bilgiler sayesinde Osmanlı devletinin içteki ve dıştaki siyaseti belirleniyordu. Ancak dikkat edersek insanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan ve varlığını sürdüren istihbarat maalesef bahsettiğimiz dönemler içinde önemli bir teşkilatlanma kazanamadı ancak 19. Yüzyılın sonu ve 20. Yüzyılın başlangıcı istihbarat faaliyetlerinin yenilenerek değişime doğru gitmiştir. Son zamanlara dikkat edersek tabii uluslararası sistemde ve ülkelerarası ilişkiler arasında yoğunluk kazanan istihbarat faaliyetleri veya başka bir deyimle istihbarat savaşları farklı bir boyut almıştır. Uluslararası sistemde diğer devletlerde olduğu gibi Türklerde de orta çağ zamanlarından itibaren bu tür bilgi ve istihbarat faaliyetlere büyük önem vermiştir her zaman. XIV yüzyıla dikkat edersek tarih sahnesinde her zaman başrol alan Osmanlı Devleti de bu faaliyetlere sık sık başvurarak 5 asra yakın ayakta kaldı Dikkatle bakarsak özellikle Balkanların fethi zamanında istihbarat hareketlerinin önemini arttırdı Osmanlı devleti. David KAHN istihbaratın önemini kısaca böyle açıklamaya çalışmıştır. İki devlet arasında uzun zaman süren savaş sonu barışta, belirsizlik durumunu azaltmaya ve bu devletler arasında da olan çatışmayı barışa çevirerek uluslararası ilişkilerde sorunu çözmeye yardımcı yol oynamaktadır. Bu istihbaratın uluslararası sisteme olan katkısıdır ve savaş yerine bu yolla insanlık âlemine barış huzur ve kardeşlik getirme yoludur (Kahn, 2002, s. 44). Zamanımızda olduğu gibi geçmiş zamanlarda devletler kendi

geleceklerini garantiye almak için istihbarat faaliyetlerin kullanılmasına izin vermişlerdir. Buradaki en önemli etken ise devletin üşüt kısımlarına olacak saldırı nitelikli kişi veya grup faaliyeti taşıyan insanları ortaya çıkarmak veya bunlarla ilgili gerekli tedbirlerin önceden karşısının alınması büyük önem arz ediyordu. Devletlerin uzun bir zaman ayakta kalması için yaşanacak olumsuz hadise veya olayların oluşabilecek suikast-in önceden görebilme ve buna göre tavır alarak strateji ve yön belirlemek için ancak ve ancak istihbarat faaliyetinin sonucundaki kazanılacak bilgilere bağlıdır. Bu açıdan bakarsak dün olduğu gibi bugün ve bugün olduğu gibi yarın istihbarat faaliyetlerine ihtiyaç vardır ve her zaman istihbarat savaşının önemi büyük olacaktır. Daha açık bir ifade ile insanlık tarihi boyunca olması muhtemel olaylar hakkında, toplanan bilgilerin değerlendirme sonuca bir pozisyon alınması bir gerekliliktir. Bu gerekliliği bütün diğer devletlerde olduğu gibi Türkiye’de de son derece önemli bir yer tutmuştur. İstihbarat faaliyeti zamanımızın ve hayat yaşam şartlarına uygun şekilde gelişen ve farklı istihbarat teşkilatları tarafından geliştirilen çok yönlü çok amaçlı konu olarak stratejik bir önem taşımaktadır. Çeşitli kitaplarda ve makalelerde, istihbarat: birisinden alınan bilgiler, farklı kaynaklardan toplanan haberler topluluğu, yüz yüze bilgi toplamak, karşılıklı haber alma şeklinde bahsedilmektedir. Lakin İstihbarat dediğimiz kavram genelde daha geniş bir anlama sahiptir. İstihbarat kavramı bir kaynaktan elde edilen bilginin değerlendirilmesi yorumlaması sonucunda gerçek bilgiye saf haline ulaşılmasıdır. Diğer bir ifadeyle, istihbarat da elde edilen bu aşamalardan geçmektedir: planlama, bilginin doğruluğunu araştırma, araştırma sonucunda deliller toplayarak, farklı usuller ile değerlendirme sonucunda bu bilginin istihbarat teşkilatınca kullanılmasıdır (Milli İstihbarat Teşkilatı, 2018). Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatınca kullanılan İstihbarat çarkı aşağıdaki gibi şekillenmektedir.

Şekil 4.2: İstihbarat Çarkı

Kaynak: (Milli İstihbarat Teşkilatı- www.mit.gov.tr/t-cark.html, 2018)

4.3 Ölçeklerine Göre İstihbarat Seviyeleri

Elde edilen saf bilginin süzgeçten geçirildikten sonra bu bilginin değerlendirilmesi için ölçeklerine göre istihbaratın 3 seviyesi mevcuttur ve bunlar:

1. Stratejik istihbarat
2. Taktik istihbarat
3. Operasyon el istihbarat

4.3.1 Stratejik istihbarat

Stratejik istihbarat dediğimiz kavram, esasen uzun zaman vadeli ve daha büyük kapsamlı konuları araştırır. Stratejik istihbarat dediğimizde ilk akla gelen Çinli filozof Sun TZU-un 'Savaş sanatı' kitabıdır. Bu kitapta İstihbaratın önemine vurgu yapılıyor ve savaşın yalnızca ordunun savaş yeteneğiyle değil, düşmanın durumunu, hangi silahlarla donatıldığı, hangi stratejik yolları kullanacağını ancak başka insanlardan gelen bilgilerle kazanılabileceğine vurgu yapılıyor. Sun TZU: Savaşta en önemli beceri her hangi bir ülkeyi savaşız, hiç bir zarar vermeden, yıpratmadan ve askeri kayıp vermeden ele geçirmek veya işgal etmektir (Tzu, 2016, s. 10-40). Her hangi bir bölge veya bir devlet ile ilgili stratejik istihbarat yapılması gerekiyorsa stratejik istihbaratın belirleyici iki ön koşulu bulunmaktadır ve bunlar:

a)Uzun vadeli politikaları çevre koşullarını yani rakip ve müttefik bütün unsurların politikalarını dikkate alarak seçenekli olarak geliştirmeyi sağlar.

b) Operasyon el istihbarata gelecekte neler olabileceği hakkında bilgi vererek, taktik istihbaratın gideceği yönü hedefini belirler.

Stratejik istihbaratta bilgi toplamak büyük risk ve tehlike önemi arz eder. Her hangi bir risk veya bir tehlike olasılığı olmasa o ülkenin veya o kurumun her hangi stratejik planı, uzun vadeli politikaları ve hedefleri olamazdı. Bir örnek üzerinden gidelim: her hangi bir futbol takımının antrenörü maç öncesinde yalnızca “gol yememek” için her hangi bir strateji belirlerse o zaman maç oynarken sahadaki tehlikelere ve ani hücumlar için oyuncularını hareket etmesini isterse bu zaman kaybetmek riskiyle karşı-karşıyadır ve kazanamayacaktır. Orta sahada oyun planı ayrı ve hücum planı ayrı olması gerekir çünkü gol atarak kazana bilme şansı olsun takımın. Bir başka ifadeyle söylersek yalnızca tehlikelere veya tehditlere karşı ön görülen durumlarda, ilgili hedeflere, ülkelere veya gruplara yönelik stratejik istihbarat yapılırsa, o zaman stratejik istihbarata ve stratejik istihbaratla karşı koymuş olacaksınız ve bu bir yalnız stratejidir.

Sun Tzu:

“Sayca çok ordunu askeri yönetmek sayıca az askeri yönetmek gibidir. Önemli olansa sayıya göre ayırmaktır. Çokla savaşmaksa, azla savaşmak gibidir çünkü haberleşme iletişim önemlidir ve iletişim varsa önceden karşı taraf hakkında bir bilgiye sahipseniz her zaman kazanacak durumdasınız.”

4.3.2 Taktik istihbarat

Taktik istihbarat dediğimiz karşıımızdaki hedef veya düşmanın aktüel amaçlarını stratejilerini ve kapasitesini öğrenmeye dönük ve devam eden bir operasyonu yardım ve destek amacıyla hazırlanarak elde edilen bir bilgi şeklidir. Bu istihbarat seviyesinin temel hedefi ise yöneldiği devletin askeri alanlarını, askeri kapasitesini, halkın demografik özelliklerini, ülkedeki yaşam alanlarını, kısacası devleti ayakta tutan ve varoluşu devam ettiren kaynakları araştırarak bilgi elde edinmesidir. Taktik istihbarat araştırması tüm bu başlıkları içermesi gerekmektedir. Bu araştırma seviyesinde esas olarak İHA'nın (İnsansız hava

araçlarının) kullanılır buna sebepse istihbarat toplanılan ülkenin jeo-stratejik konumunun belirlenmesidir.

4.3.3 Operasyon el istihbarat

Operasyon el istihbaratta birçok hedef vardır ve bu hedeflere karşı koordinasyon gerektiren operasyonlar yapılır. Operasyon el İstihbarat sahada yapılan bir çalışmadır. Problemin uygun bir yolla belirlenmesi ve buna göre uygun istihbarat seviyesinin belirlenmesi önemlidir. Operasyon el istihbarat olaya ve hedefe stratejileriyle, taktikleriyle yaklaşarak ve müdahale yapma durumudur. Operasyon el istihbarat en zor anda hızlı bir stratejiyle operasyonun planlanarak uygulanması ve nihai hedefe ulaşmasıdır. (Gül, 2015, s. 124-125)

4.4 İstihbarat Teşkilatlarının Hedeflerine Göre Türleri

İstihbarat teşkilatlarının hedeflerine göre türleri her ülkede değişiyor fakat genelde farklılık gösterse de devletlerde bazı ortak istihbarat nihai hedefleri vardır. Aşağıda bahsedeceğimiz istihbarat türleri her devletin istihbaratının ana temelini işleyişini oluşturmaktadır. Uluslararası sistemdeki istihbarat teşkilatları genel olarak ele alındığı zaman milli hedeflerine göre 9 tür istihbarat vardır ve aşağıdakiler dâhildir. (Özdağ, 2016, s. 19-150)

- 1. Askeri İstihbarat
- 2. Biyografik İstihbarat
- 3. Ekonomik İstihbarat
- 4. Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat
- 5. Ulaşım ve İletişim İstihbaratı
- 6. Coğrafya İstihbaratı
- 7. Siyasi İstihbarat
- 8. Sosyolojik İstihbarat
- 9. Siber istihbarat

4.4.1 Askeri istihbarat

Askeri İstihbarat kavramı genel anlamıyla her hangi bir devletin karadaki, denizdeki veya hedef olan devletin Hava kuvvetleri, uzak menzilli füze sistemleri gibi veya kitlesel imha silahları gibi silahları hakkında önceden istihbarat araştırması yapılarak bilgi sahibi olmaktır. Askeri istihbarata harcanan ödemeler her yıl az olsa bile askeri istihbarat diğer istihbarat türlerinin başlangıcı ve ana noktası olarak sayılmaktadır. Son dönemlerde Askeri istihbaratta en çok Optik ve termal kameralar kullanılmaya başlanılmıştır. Optik kameralar dediğimiz cihaz gece karanlığındaki ışığı daha da açarak istenilen hedefi gün ışığındaki gibi gösterme kabiliyetine maliktir. Askeri istihbaratta kullanılan diğer askeri istihbarat cihazı olan Termal kamera ise çalışır durumda olan ve yahut terk edilmiş vaziyette olan boş fabrikaları, belirlenen arazideki var olan petrol tanklarının boş yahut dolu vaziyette olup olmadığını, arazide veya hedef alanda canlı hedef yahut cansız hedefin olup olmadığını göstermektedir. Soğuk Savaş dönemine baktığımız zaman istihbaratta en önemli ilerleme kat eden alan elektronik-istihbarat göze çarpmaktadır. Soğuk Savaş döneminde en önemli gelişmelerden biri ise Amerika Birleşik Devletlerinin 1956 yılında askeri istihbarat uçağı olan U-2 uçağının askeri istihbaratta kullanılmasıyla fotoğraf-istihbaratının gelişmesinde ilk adım olmuştur ve bu askeri istihbaratta görüntü istihbaratının başlangıcı olmuştur. 1960 yılının Haziranına geldiğimizde SSCB askeri ordusunun ateş açmasıyla U-2 uçağı düşürülmüştür. Ve bunun üzerine SR-71 (Blackbird) askeri uçakları, ardından da A-11 uçağı askeri istihbaratta devreye girmiş ve ABD ordusu tarafından kullanılmaya başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan iki kutuplu soğuk savaş döneminde ABD ve SSCB cumhurbaşkanları ve devlet idarecileri her zaman istihbaratı ön planda tutuyorlardı. ABD ve SSCB devlet başkanları için istihbaratı yalnızca savaşları kendi lehine idare ederek olumlu sonuç olarak savaşı kazanmak için kullanıyorlardı. 1947 yılına geldiğimizde o devrin ABD başkanı olan Truman'ın ülkeyi korumak ve barışı devam ettirmek için "Central Intelligence Agency" gibi bilinen Türkçesi Merkezi İstihbarat Teşkilatı olan CIA-i kurdu. Dönemin ABD başkanı Truman CIA kurarken CIA-in sadece iki görev faaliyeti vardı ve bunları kısaca şöyle belirtilmişti; stratejik istihbarat yaparak başkana rapor halinde bilgi ve ülke dışındaki devletin bekası için örtülü istihbarat operasyonları ve faaliyetleri yapmak şeklindeydi. CIA'nın İstihbarat stratejisi dediğimiz kavramı tam anlamıyla düşmanın elde ettiği yeni teknolojiler

hakkında ön bilgi almak, düşmanın diğer devletlerle yaptığı her hangi ister gizli istihbarat ittifakları isterse de normal ekonomik anlaşmalar olsun bunlar hakkında detaylı rapor hazırlamaktı nihayetinde SSCB-in yer altındaki silahları yahut gizli silah depolarını öğrenmekti. İkinci Dünya Savaş zamanında sinyal ve görüntü istihbaratının önemi çok büyüktü ve teknolojik olarak devletlerde yeni arayışlarına yöneldiler. İkinci dünya savaşının hemen ardından kısa bir süre içinde U-2 fotoğraf istihbarat yapmak için ilk uçuşunu yaptı. Görüntü uçakları üretildi ve bununla da ABD ordusu örtülü operasyonlarda bir adım önde olmayı başarmıştır o dönemde. 1956 yılının 4 Haziran günü Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin hava sahası üzerinde ABD-in askeri görüntü uçağı olarak ad verdiği U-2 ilk uçuşu yapıldı. Uçuş o kadarda başarılı olmasa da elde edilen görüntüler CIA tarafından incelenmeye başlandı. U-2 Uçağından alınan fotoğraflar anlaşılması zordu ve bu sebepten dolayı dönemin ABD başkanı tarafından askeri analiz merkezi kurulması için talimat verdi (Yılmaz, 2013, s. 1-2). Bu olaydan 54 yıl sonra Merkezi İstihbarat Teşkilatı olan CIA bu olayın 54. Yıl dönümü nedeniyle arşiv belgeleri kamuoyuna sundu. Belgelerde kısaca böyle bahsediliyordu (CIAArchive, 2010):

Ajans U-2 Pilotlar: Hervey Stockman

4 Temmuz 1956'da Hervey Stockman, Sovyetler Birliği üzerindeki gökyüzü boyunca bir U-2 pilotu yaptı. Misyonu, önemli Sovyet üslerinin foto grafik keşiflerini toplamaktı. Stockman ve U-2 binlerce keşif uçağını engellemeye çalışan birkaç Sovyet MİG savaşçısı vardı.

Şekil 4.3: Yer ekibi, Watertown Strip, U-2

Kaynak: Nevada’da bir eğitim uçuşu için bir CIA U-2 hazırlar. (https://www.nasa.gov/centers/armstrong/features/flying_high_at_60.html, 2018)

NASA araştırmacısı ve editörü olan Editör: Monroe Conner U-2 uçaklarının üretimi ve kullanılması hakkında kısaca böyle bahsetmiştir.1956 yılında gümüş kaplamalı olan istihbarat faaliyeti için ilk uçuşunu gizlilikle yaptı U-2 uçağı. ABD-in Merkezi İstihbarat Teşkilatı CIA tarafından bir casus uçağı tasarlanması için Lockheed Aircraft Corporation (şimdiki Lockheed Martin) şirketine bir proje verildi ve kısa bir zaman içinde, Lockheed Aircraft Corporation şirketi tarafında uçak hazırlanarak CIA-e taktim edildi. 1956 yılından beri istihbarat uçakları ve istihbarat faaliyetleri bir bilimsel araştırma ve bir strateji belirleme için çok hedefli strateji olarak bir platform olmuştur bu konuda. NASA tarafından istihbarat uçağı olan U-2-nin bir nevi devamı gibi görünen ER-2 Lockheed Aircraft Corporation tarafından üretildi ve bu uçağın uçuş denetimi “Airborne Science” Programına dâhil olan ajansın Bilim Misyonu Direktörlüğüne bağılı uçuş laboratuvarın yapılmaktadır. Bir istihbarat uçağı olarak tasarlanan U-2’nin 1956 yılının Şubat ayın ilk test uçuşu yapsa da, elde edilen sonuçlar uçağın çok iyi bir durumda olduğunu gösteriyordu. Ancak testlerden elde edilen olumlu sonuçlara rağmen ilk istihbarat uçuşu birkaç ay sonra başladı (NASA, 2018). U-2 istihbarat uçağının yakalanma ihtimalini, vurulma ihtimalini ve istihbarat toplarken elde edilen bilgilerin düşman tarafından ele geçme durumu düşünmek zorundaydı CIA. U-2 istihbarat uçağının muhteşem becerilerini açıklamamak ve asıl nihai görevinin neleri kapsadığını gizlemek için CIA-in üst derece yetkili şahısları bir hikâye bulmaları gerekiyordu o dönemde. CIA yetkilileri tarafından Kurulan hikâye ve dünya basınına ve kamuoyuna U-2 istihbarat uçağının ne için hangi amaç doğrultusunda yapıldığını kısaca böyle anlatılıyordu:

Şekil 4.4: 1978 yılında iki NASA U-2, yılda ortalama 100 defa uçuyor ve uçuş saati 4 binden daha fazla olmuştur

Kaynak: (https://www.nasa.gov/centers/armstrong/features/flying_high_at_60.html, 2018).

CIA ve Ulusal Ulusal Danışma Komitesi arasında yapılan gizli bir anlaşma sonrasında NASA'nın idare heyeti yöneticisi Hugh L. Dryden, U-2 uçağı olarak adlandırdığımız bu gerekli uçağımız, hava bilimi alanında araştırma yapılması ve hava durumu araştırması gerçekleştirmesi temel amacıdır. Esas hedefi kurgunun dünyaya ve kamuoyuna hizmet vermesi ön amaçlarımızdandır diyerek açıklama verildi. Bu basın açıklamasının ardından Nevada da yapılan ikinci basın açıklamasında ise kısaca şöyle bahsediliyordu: Uçaklarının Hava yollarının rotalarının belirlenmesi için birkaç gün içinde dünyanın birçok ülkesi hava sahası üzerinde ve Avrupa devletleri dâhil eşzamanlı olarak hem meteorolojik çalışmalar hem de hava sahası rotaları belirlenmesi yapılacaktır. Bu esnada Harp Hava Kuvvetlerine bağlı olmayan sivil pilotlarımız tarafından yürütülecektir proje diye vurgulanıyordu. Armstrong Uçuş Araştırma Merkezi olan Lockheed tarafından hazırlanan ER-2 uçağı NASA'nın hava bilimi, atmosfer tabakası öğrenilmesi, hava durumu sonuçlarının belirlenmesi ve hava sahası rotası verilerinin yapıldığı esnadaki

görüntüsü aşağıda şekil 4'te gösterilmektedir. Fotoğraf NASA Fotoğrafçısı Carla Thomas'a aittir.

Şekil 4.5: ER-2 uçuş zamanı.

Kaynak: (https://www.nasa.gov/centers/armstrong/features/flying_high_at_60.html, 2018)

Kısaca Askeri istihbarat dediğimiz kavram: Geçmişten bugünüme kadar Askeri istihbarat istihbaratta büyük önem taşımıştır. Askeri istihbarat genelde hedef devletin askeri personel durumunu, askeri teçhizatın son durumunu, askerin eğitim seviyesini tespiti yöneliktir. Diğer taraftan ise hedef ülkenin diğer ülkelerle savaş esnasında hangi yardımları alacağı, kısacası diğer ülkelerle yaptığı askeri anlaşmaları ve askeri karargâhların ülke içindeki konumlarını, daha yüksek beceriye sahip komutanların ne gibi durumlarda daha önceleri neler yaptıkları gibi bilgiler gereklidir (Gün, 2014, s. 77-85).

4.4.2 Biyografik istihbarat

Biyografik İstihbarat kavramı dediğimiz istihbarat türü uzun zamana dayalı ve gelişmiş araştırma neticesinde, elde edilen delillerin, parçaların birleştirilerek bir sonuca gelinmesi ve çoğu zaman istihbarat bilgisi toplanılan hedefteki kişinin ölmesi neticesinde sonuca varılan bir istihbarat türü olarak bilinir. Genelde devlet

yöneticilerinin siyasi liderlerin güçlü yanlarını, zayıf yanları vardır. Biyografik istihbarat siyasi liderlerin zaafalarını, iç ve dış uluslararası bağlantılarını, hangi kitapları okudukları, hedefin gün içinde edindiği bilgi kaynakların neler olduğu, kişisel sorunlarının neleri kapsadığını, hangi hobileri olduğunu, hangi yemekleri sevdiğini, hangi konularda ne gibi tavır sergilediklerini ve bunun gibi konuları kendi bünyesi içinde barındırmaktadır. Bu bilgiler olduğu takdirde istihbaratçıların elinde o zaman o hedefin hangi eylemlerini yapacağını, ne gibi düşüncede olduğunu öngörmeleri için ana temeli oluşturmaktadır. Her hangi ülkenin ister politik, ister ekonomik, ister kültürel, ister de askeri toplumdaki hayatında devletle çalışan veya devlet nezdinde önem taşıyan kişilerle olduğu gibi devlet yasaları dışında ve gizli ilişkiler dâhilinde olan şahıslarla ilgili olarak toplanarak elde edilen şahıslarla ilgili veya kamusal önem taşıyan bilgiler dâhildir. Bazen istihbaratta karşılaşılan sorunlar sadece biyografik istihbarat yöntemi vasıtasıyla yeterli elde edilebilir sonuca ulaşılabilir. Yapılan tespit sonucunda yasa dışı işlerle veya şahıslarla ilişkileri olan insanlar esasen de biyografik istihbaratta irtibatla oldukları şahıslar hakkında veya dâhil oldukları ilişki ağı konusunda bilgi irtibatında bulunmaları, biyografik bilgiler aktarması biyografik istihbarat açısından son derece önemlidir. Esasen de mafya grupları veya terör örgütleri gibi suç işleyişinde bulunan devlet karşıtı liderler hakkında elde edilen bilgiler esasen biyografik istihbarat için çok önemlidir. Bu gibi bilgiler elde olduğu zaman bu tür devlet karşıtı terör örgütleri veya suç işleyişinde olan mafya grupları insanların canını yakmadan daha çabuk önlenebilir. Genel olarak baktığımız zaman, biyografik istihbarat yalnızca taktik ve operasyonel istihbarat için değerli istihbarat bilgileri ve kanıtları toplayan bir istihbarat alanı olarak görünür. Aslında Biyografik istihbarat çok geniş bir istihbarat bilgisine sahiptir ve esasen de ayrıca stratejik istihbarat için de bilgi temininde, bilgi alışverişinde bulunabilen istihbarat yöntemidir. Örnek gösterirsek: I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarına dikkat edersek Troçki'nin gizli faaliyetlerini takip eden ve mektuplarını İngiliz İstihbarat Servisi MI5 gizlice okumuştur. Mektupları okuyan İngiliz İstihbarat Servisi MI5 Rusya'da Troçki eğer Leninistlerle birleşirse bu durumun sonucunda Rusya'da yeni bir devrime doğru gideceğini önceden belirlemişler (Özdağ, 2016, s. 19-150).

Soğuk savaş döneminde 1980-11 yıllarda Rusya Cumhurbaşkanı yurt dışına her hangi uluslararası bir iş görüşmesi için seyahat ettiği zaman katıldığı törenlerde veya

misafir oldukları ülkede su içtiği bardaklar, yemek yediği tabaklar bile toplanarak yok ediliyordu. Buna sebepse bu kaşık, çatal, tabak veya bardak her hangi bir düşman istihbarat servisinin eline geçerse analiz sonucunda Rusya Cumhurbaşkanının hangi hastalığı olup olmadığını, hangi ilaç kullandığını ortaya çıkarabilir. Buda, siyasi lider olan Rusya Cumhurbaşkanının hayatına bir risk doğurabilir. Örneğin: hangi hastalığı olduğu tespit edilebilir ve o noktadan siyasi lidere karşı tehdit yapılabilmektedir ve kullandığı ilaçlar öğrenilebilir ve üretilen ambalaj içeriği değiştirilebilir buda siyasi liderin hayatı yaşam açısından risk faktörünü oluşturmaktadır. Biyografik istihbarata diğer bir örnekse: Suriye Cumhurbaşkanı olan Hafız Esad'la ilgili İsrail istihbarat servisi olan MOSSAD tarafından yapılan Biyografik istihbaratı gösterebiliriz. İsrail istihbarat servisi MOSSAD Hafız Esad'ın idrarını kullanarak analiz sonucunda Hafız Esad'ın ne gibi hastalığı olduğunu ne tür ilaçları kullandığını ve ne kadar zamanlık yaşamı kaldığını ve “GOLAN” tepeleri hakkındaki düşüncelerini araştırmıştır (Bozdağ, 2016, s. 1-10). MOSSAD'ın diğer bir Biyografik istihbarat kullanması ise çok farklı olmuştur. 2000-li dönemin Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Büyükanıt'a son derece büyük bir araştırma sonucunda bir hediye vermişler. 1. Dünya savaşı sırasında şehit düşen Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Büyükanıt'ın zabıt görevindeki dedesinin mezarını bulmuşlar ve mezar onarılarak Genelkurmay Başkanı Org. Yaşar Büyükanıt'ın ziyareti sırasında bir jest olarak o mezara ziyaret ettirmişler. MOSSAD'ın ne derecede Biyografik istihbarata önem verdiğini son derecede açık ortaya koymaktadır (Aköz, 2006). Geçmiş zamanlarda ise tüccarlar vasıtasıyla istihbarat toplana biliniyorduyse günümüzde ülkeye gelip giden turistler, Büyükelçilik ya da konsolosluklarda çalışan personelleri, haber yayımı veya program yapamaya gelen medya kuruluşları çalışanları vasıtasıyla da bilgi istihbarat toplana bilinir (Yılmaz, 2013, s. 22-120).

4.4.3 Ekonomik istihbarat

Ekonomik istihbaratın genel bakış açısı ve alanı esasen ekonominin genel kapasitelerine becerilerini kapsar. Örneğin: her hangi bir hedef ülkenin ekonomisinin zayıf taraflarını veya güçlü yanlarını tespit ederek ortaya çıkarmaya yönelik yapılan istihbarat türüdür. Ekonomik istihbaratın kapsamı alanındaki istihbarat bilgisi toplama konulardan biriside hedefe ülkedeki ekonominin genellikle savaş durumunda veya normal durumda silahlı kuvvetlerini, devletin ordusunu, askeri kuruluşlarını ne kadar mali bakımdan destekleyebilme derecesini tespitiye yönelik

istihbarattır. Ekonomik istihbaratın diğerk bir maksadı, hedef seçilen veya ülkenin amaçlarına ulaşip ulaşmadığını tespit etmek ve hedef ülkenin sahip olduğu ekonomik kaynakların neleri içerdiğini incelenme yöntemidir. Hayvansal üretimlerinin çeşitliliği örneğin: süt, yoğurt, peynir bu gibi konulardaki istihbarat bilgilerini Tarımsal alana dâhil olduğu için Tarımsal istihbarat toplar. Sanayi istihbaratına baktığımızdaysa, hedef ülkedeki sanayi kapasitelerine yönelik istihbarat bilgilerini içerir. Örneğin: Ülkedeki sanayinin teknolojik gelişip gelişmediğini, teknolojik makineleri nerden tedarik ettiğine yönelik yapılan istihbarattır. Ekonomik istihbaratın alanına dâhil olan diğerk bir istihbarat türüyse Ticarete yönelik istihbarattır. Ticarete yönelik istihbarat hedef seçilen ülkedeki ticaretin hacminin, niteliği, ithal ve ihraç kapasitesinin ne durumda olduğunu ve en önemlisiyse dünya pazarında hangi ürünlerle ne tür bir etki alanına sahip olduğu savaş durumunda diğerk devletlerden nasıl tepki göreceğini tespit ederek rapor halinde sunar. Ekonomik istihbarat genel olarak stratejik istihbaratta veriler sağlaya bileceği gibi ülkelerin ekonomik açıdan kar sağlamasına da yardımcı olabilecek bir istihbarat türüdür. Ekonomik istihbarattır her hangi bir ülkenin tam net ve açık şekilde ortaya koyduğu veya saklı şekilde izlediği politik stratejiyi analiz ederek elde edilebilir sonuç almada kullanılan en iyi araştırma stratejilerinden birisi olarak görülmektedir (Özdağ, 2016, s. 19-150). Ekonomik İstihbarata diğerk bir örnek ise İkinci Dünya Savaşından getire biliriz. Almanya SSCB-in ekonomik gücünü ortaya katmadan “Ekonomik İstihbarat” yapmadan girmiş ve kaybetmiştir. Oysa SSCB-in tarım alanında Azerbaycan ve Kazakistan’dan destek aldığını ve İkinci Dünya Savaşında en büyük etkense petrol olmuştur. İkinci Dünya Savaşında SSCB-in ordunda ki, uçakların, tankların, zırhlı araçların kullandığı petrolün %95-ni Azerbaycan karşılamaktaydı. SSCB-in askeri ordusunun %20 Azerbaycan, %16 Kazakistan, %10-nunu ise Özbekistan karşılamaktaydı.1990-lı yıllarda CIA’ya yeni farklı operasyon yetkileri ve görevleri verildi. Bu görevler içinde ekonomik istihbarat ve örtülü operasyonlarda dâhil edilmiştir. Amerikalı siyasetçiler ve siyasi liderleri dış politikada ve uluslararası sistemde daha iyi bir noktaya gelmek için Orta Doğu ve Avrupa’da örtülü istihbarat operasyonlarını arttırdığı görülmekteydi. Buna istinaden CIA’nın ekonomik bütçesini iki kat artırdığını göre biliriz. Ekonomik istihbarata örnek teşkil eden olaylardan biriysse CIA’nın Fransa, Almanya ve diğerk “AB” ülkelerinde yaptığı casusluk faaliyetleri ve ekonomik istihbaratlar bilgileri toplama gibi örnekleriyle karşılaşmaktayız. Ekonomik istihbarat açısından bu operasyonların en gizlisi ise beş

kişilik personelden oluşan CIA istihbaratçılarının gizli bir füze anlaşmasında istihbarat topladığı için Fransız istihbarat servis olan DST ülkesinden bu CIA ajanlarını sınır dışı etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri CIA Başkanı Deutch'a önemli bir uyarı Alman hükümetinden 1995 yılında geldi. 1995 yılında Almanya'ya ziyaret gerçekleştiren CIA başkanına ülkesinde CIA'nın ekonomik istihbarat yapmasına izin vermeyeceklerini açık ve net bir tavırla ortaya koydu. Ekonomik istihbarat konusunda diğer bir örnekse İkinci Dünya Savaşı döneminde ABD'nin yaptığı Ekonomik istihbarat faaliyetleridir. Japonya dönemlerde tarım ürünlerini tüm dünyaya pazarlamaktaydı ve ekonomik olarak güçlenmekteydi. 1929 yılında ABD dış ileri bakanı vazifesinde çalışan Stimson telgraf ve mektuplarının şifrelerini çözme birimi olarak bilinen "kripto analiz" departmanını kapattırıştır. 1945 yılında ise savunma bakanı vazifesine tayin edildikten sonra "kripto analiz" departmanı yeniden açtırmıştır. 1945 yılında CIA idare heyeti başkanı olan Zacharias'a önemli bir görev verilir. Bu görevin içeriği kısaca şöyledir. Japonya devletinin ekonomisi, askeri gücü siyasal yapısı hakkında bilgi toplamak ve Japonya'yı ekonomik olarak nasıl sindirmeyin yolları hakkında bir rapor hazırlamaktı ilk görevi. Zacharias elde edilen tüm istihbarat bilgilerini inceleyerek parçaları birleştirir ve son olaraksa 12 başlıktan oluşan bir grafiği dönemin ABD başkanı Roosevelt'e şahsen sunar. Bu 12 başlıktan oluşan grafiğin içeriği kısaca bahsedeyim:

Zacharias: 12 maddeli başlıkta en çok savaştan kaçınılması gerektiğini ve ekonomik olarak Japonya'yı yenmelerinin daha avantajlı olacağını ve bunun için askeri savaş yerine ekonomik savaş izlemeleri gerektiğini söylemiştir.

Dönemin ABD başkanı Roosevelt tarafından Japonya hakkında daha geniş bir araştırma yapılması talimatı veriliyor ve Pennsylvania Üniversitesinin Siyasal Bilgiler Fakültesinde çalışan Dr. Robert Strausz Hupe bu görevi kabul ediyor. Araştırmacı Dr. Robert Strausz Hupe Japonya'nın yiyecek konusunda sorunları olduğunu bununda tarım ürünlerinin geliştirilmesinde gübre yetersizliğinden kaynaklandığını söyler. Japonya tarım faaliyetleri için Afrika'nın kuzeyinde gübre ithal ediyordu ancak FAS ve Cezayir'de başlayan savaş üzerine gübre alımının sonlandırıldığı fakat tarım ürünlerinin yetiştirilmesinde, dünya pazarında pazarlanmasında hiçbir sorun olmadığı bir durum vardır. Akla gelen tek soru gübre ithali olmadığı halde nereden gübre temini yapıldığı soru altındaydı. Araştırmacı Dr. Robert Strausz Hupe 3 aylık araştırma sonunda Pasifik Okyanusu dâhilinde bulunan

Nauru isimli çokta büyük olmayan bir adanın olduğuna ve bu adada gübre niyetinde aşırı derecede (fosfat) olduğunu öğrenir. Japon hükümetinin tarımsal ürünler için gübreyi bu adadan karşıladıklarını dönemin ABD başkanına iletir. ABD askeri kurumları tarafından da istihbarat doğrulanır ve ABD hükümeti tarafından adanın bombalanması kararı alınır ve kısa zaman içinde ada yok edilir derecesinde hava saldırısına uğrar. Bunun üzerine Japonya'nın tarım faaliyetleri yok olur derecesine düşer ve kendi ülkesi pazarlarında bile satacak tarım ürünü kalmıyor (Özkan, 2010, s. 42-200). Gittikçe modernleşen devrimizde Ekonomik İstihbarat kendi amaçlarının dışında kullanılmaya başlanmıştır. Son zamanlar iki sebeple kullanılıyor. İlk sebep devletler kendi menfaatlerinin kendi kazançlarını diğer devletlerden üstün tutarak, kendi halkının daha iyi bir yaşam sürmesi için ekonomik amaçlar doğrultusunda elde ettikleri istihbaratı değerlendirerek kendi şirketlerini geliştirmeye ve uluslararası sistemde daha iyi bir konuma getirmeyi hedef seçmektedirler. Diğer ikinci bir ekonomik amaçsa kendi şirketlerinin uluslararası sisteme katarak küresel şirketler haline getirmek ve yeni alanlarda farklı dallarda yatırımlarını geliştirmektir (Miman, 2007, s. 43-44). Modern hayatımızda ekonomik kaynakların en önemlisi enerji kaynakları diye söyleye biliriz (Gün, 2014, s. 77-85). Enerji kaynakları dediğimizde yani Petrol yatakları ve doğal gazı bol olan Orta Doğu ülkelerini örnek göstere yeridir. Ekonomik İstihbarata diğer bir örnek olarak Amerika Birleşik Devletlerinde düzenlenen sirk karnavallarında gösteri yapan Çin istihbarat servisine çalışan Çinli sirk gösteri yapanları olmuştur. İkinci Dünya Savaşının bitiminde 2008 yılına kadar ki, döneme dikkat edersek Amerika Birleşik Devletlerinde içerisinde yakalanıp hapis edilen veya sınır dışı edilen istihbaratçıların çoğu Rusya uyruklu Rusya istihbarat servislerinin casusları olmuştur. Tabi ki de bu olayın ters olduğu durumlarda olmuştur (Yılmaz, 2013, s. 14-70) .

4.4.4 Bilimsel ve teknolojik istihbarat

Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat kavramı daha basit anlatımıyla her hangi bir ülkenin sanayisinde ve teknik üretiminde geliştirilen yeni askeri veya teknik buluşlardır. Dikkat edersek Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat mühendislik alanıyla ilgili olup bu sektördeki yenilikleri göstermektedir. Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat genellikle üniversitelerin bünyesinde olan laboratuvarlardaki ARGE ürünlerini kapsar. Son dönemde ARGE, (araştırma ve geliştirme alanında) çok önemli adımlar atılmıştır. Bunlara örnek tarımsa faaliyetler için geliştirilmiş farklı tohum türleri,

kimyasal tehdit oluşturacak gazlar veya bulaşıcı hastalıklarının karşısını almak amacıyla oluşturulan anti ilaç ve aşıları örnek göstere biliriz. Bu saydıklarımızda Bilimsel ve Teknolojik İstihbaratın tıp alanına dâhil olmaktadır. Devrimiz ARGE çalışmalarına açık inovasyon devri olduğu için yeni ürünler geliştirilmektedirler. Bu gibi kuruluşlara örnek: ASELSAN, HAVELSAN ve daha nice Türkiye'nin gelişiminde ve güvenliğinin korunmasında yardımcı olan kuruluşlar vardır (Gün, 2014, s. 77-85). Bilimsel istihbarat ve teknolojik istihbarat vasıtasıyla ekonomik alandan da kendi ülkenize ekonomik kazanç sağlamasına da yardımcı olabilir. Gelişmekte olan her ülke gelişmek ve ekonomik kazanç elde edip ülkesinin refah düzeyini yüksek olmasını sağlama için bilimsel ve teknolojik alanda ilerlemeler kat etmesi gerekmektedir. Teknolojik gelişmeler sayesinde istihbaratta da ön planda kalarak muhtemel düşmanlarla ilgili bilgiler toplana bilinir. Teknolojik gelişmeler sayesinde istihbaratta ABD'nin büyük rolü vardır. Amerika Birleşik Devletlerinin teknolojik istihbaratta en önemli projelerinde biride kendi sınırları içinde yerleşen Alaska eyaletinde veya diğer adıyla Alaska 2 adlandırılan bölgesinde yaptığı 'HAARP' ismi ile anılan projesi çok dikkate değer bir proje olmuştur. 'HAARP' isimli bu projesinin temel ana hedefi iklimleri değiştirilmesi ve muhtemel bir düşman tarafından savaş zamanı atılacak füzelerin istikamet rotalarının değiştirilerek konumlarının farklı bir yer gösterilmesini kapsıyordu. 1965 yılına baktığımız zaman dönemin SSCB adıyla anılan şimdiki Rusya o dönemin SSCB başkanı olan Brejnev tarafından SSCB istihbarat teşkilatı olan KGB'nin istihbarat toplama faaliyetlerini geliştirilmesi için teknolojik istihbarat alanında ilerlemeler kat edilmesi gerektiğini vurguluyordu. Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat kavramı sadece düşman devletin elinde olduğu teknolojinin öğrenilmesi değildir. Bilimsel ve Teknolojik İstihbarat kavramı düşman devletin elinde olan ve olası bir savaş durumunda size karşı kullanacağı silahları bilerek önceden o silahları imha edebilecek bir Teknolojik sistem geliştirmedir. Teknolojik istihbarata Edward SNOWDEN tarafından geliştirilen "Prizma" adlı bir programla 2013 yılında dünya tanıdı. Bu program vasıtasıyla kullandığınız her program ister Windows, ister Facebook isterse de Gmail olsun her bir programı denetlemeyi beceren bir programdır. Bilgisayarınızı kullanmasanız bile internete bağlı olmasa bile "IP" numarası ile video kameraya bağlanıla bilir. Diğer bir örnek yolda gidiyorsunuz bir arama geldi ve açtınız siz konuşurken biriyle şebekeye bağlı olduğundan dolayı telefon o zaman arka kamerasından her kesi izleme ihtimali olan bir programdır

“Prizma”. Teknolojik ilerleme o kadar günümüzde ilerleme kat etti ki, Telefonların “IMEI” koduyla telefon arayan şüpheli şahısları telefon kapalı olduğu halde buluna biliniyor. Özellikle bilgisayarların “IP” numarası vasıtasıyla nereden yazışmalar yürütüldüğü ortaya çıkarılıyor. 2008-2016 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri başkanlığı yapmış BARAC Obama kendi Facebook sayfası vasıtasıyla ona destek veren kitleye sesleniyordu. Dönemin Irak başkanı olan SADDAM Hüseyin ABD askerlerinde kaçtığı zaman onun yerini tespit edilmesi için teknolojinin imkânlarından faydalanılmıştır. Eski İRAK başkanı olan SADDAM Hüseyin’in yakalanmasında onun yakın korumasının kendi Facebook profilini kullanmasıyla yerinin tespit edilmesiyle sonuçlanmıştır (Yılmaz, 2013, s. 22-120). Bilimsel ve Teknolojik İstihbaratın en önemli görevi istihbarat personelini en son gelişen teknolojik gelişmeler hakkında bilgi vermek ve bu gelişmelerle ilgili eğitim vermektir. En önemlisi ise bu en son gelişen teknolojinin nasıl kullanmasını gerektiğini öğretmektir. İstihbaratın kendi kullandığı teknolojik araçları geliştirmek veya yenilemesi gerekir. Bilimsel ve Teknolojik İstihbaratın en önemli görevi yapılan operasyonlara bilimsel ve teknolojik desteği sağlaması gerekmektedir. ABD’de “Bilimsel Teknolojik İstihbarat 12 kurumdan oluşmaktadır:

1. İş Stratejileri İnsan Kaynakları Merkezi.
2. Teknolojik Yönetimi idare Merkezi.
3. Bilim Personeli müdürlüğü Teknoloji geliştirme ve Mühendislik dairesi.
4. Küresel Teknoloji araştırma bürosu ve Erişim dairesi.
5. Görev Planlama ve İdarecileri dairesi.
6. Gizli Operasyonlar dairesi (gizli askeri operasyonlar için CIA’nın yurt dışında sık-sık kullandığı bir birim gibi bilinmektedir ve İHA’ları yönetmektedir).
7. Gizli haberleşme İletişim istihbarat web programları.
8. Analiz ve Sistem Mühendislik birimi.
9. Teknolojik Koleksiyon birimi.
10. Acil durumlarda Teknolojik Hızlılık.
11. Teknoloji Servis birimi.

12. Teknolojik Destek Müdürlüğü. Diğer bir adı Teknolojik Yönetim Direktörlüğü olarak da bilinmektedir. Bu kurumdaki istihbarat personeli tarafından elde edilen istihbarat bilgisinin güvenliğinden sorumlu kurumdur (Çimen & Cansız, 2017, s. 2-5).

4.4.4 Ulaşım ve iletişim istihbaratı

Ulaşım ve iletişim istihbaratı kavramı hedef seçilen düşman ülkelerin ulaşımı altyapılarına ve iletişim tesislerine yönelik olarak yapılan bilgi toplama faaliyeti olarak nitelendirilebilir. Ancak genel bir terimle “Ulaşım ve iletişim istihbaratı, seçilen hedef bölgenin askeri durumu ve savaş çıkacağı takdirde cepheye hangi yollarla: demir yolu, kara yolu, deniz yolu veya hava yoluyla gibi yollarla askeri nakil edileceğidir. Ulaşım ve iletişim istihbaratı kavramının diğer bir ana hedefi rakip devletin su hatları, petrol veya doğal gaz boru hatları, varsa deniz limanları, hava sahası gibi konularda ve bunların kapasitesi hakkında istihbarat toplanmasını teşkil eder. Örneğin bir devlet barış dönemlerinde halkın kullanması için ulaştırma alt yapısının yenilemiş, hava yolu, kara yolu, deniz veya tren yolu kapasitesi artırılmış bu o devletin geliştiğini göstermektedir doğrudur. Ancak her hangi bir kötü bir ihtimalde bir savaşın başlaması durumunda askeri personelin cepheye aktarılmasında yardımcı olacak bir savaş alt yapısının oluşturulması demektir bu adeta. İkinci Dünya savaşından önce tüm Almanya topraklarının demiryolu hattı ile ulaşımına birleştirilmesi yapıldı ve bu proje kısa zaman içinde tamamlandı. Faka demir yolu projesi İkinci Dünya savaşında Almanya askeri personelinin kışlaklardan kısa bir süre içinde savaş sınırına hızla nakline yardımcı olmuştur (Özdağ, 2016, s. 19-150).

4.4.5 Coğrafya istihbaratı

Coğrafya kavramı bildiğimiz üzere, yer küresi üzerindeki karaları, denizleri ve atmosferi araştırmaktadır. Geçmiş zamanlarda ve halen çoğu askeri liderler hedefteki düşman ülkelerin topografyasını, hava koşulların nasıl olduğunu bilmeden savaşmış ve yenilgiyle yüzleşmişlerdir. Bir askeri lider genel olarak kendisi de bir analizi olması gerekmektedir. Bir stratejik analizi, her hangi bir politikacı veya uluslararası ilişkiler uzmanı olan bir lider düşman ülkeyi ve ülkeyle ilgili sorunları ele alacağı

zaman ilk önce, o hedef ülkenin konumunu ve hangi kaynaklara sahip olup olmadığını araştırması gereklidir. Burada önemli olan askeri her hangi bir operasyonda coğrafi özelliklerin hedeflerine ulaşmada yan etkisi olabilir mi sorusuna cevap bulmaktır. Genelde hedef bölgedeki ekonomik hedefler yani: ulaşım yolları, üretim merkezleri, hedef ülkenin değerli madenleri, petrol veya doğalgaz hatları ilaç depoları, bakanlıklar valilikler, kaymakamlıklar, belediyeler gibi sosyal yapı merkezleri önceden araştırılması gerekmektedir. Hedef ülkenin Askeri kapasitesinin hangi seviyede olduğu nasıl korunduğu yedi analiz sonucunda belirlenir. Analiz yöntemleri bunlardır:

- 1) Yer şekilleri ve uluslararası sınırları,
- 2) Kıyıları ve çıkarma bölgeleri,
- 3) Hedef ülkenin Hava koşulları,
- 4) Hedef ülkenin Topoğrafi durumu,
- 5) Kentsel alanları,
- 6) Askeri coğrafya sınırları
- 7) Stratejik merkezleri ve ulaşım

Bir analizci ilk önce hedef arazinin doğal yapısının yapacakları operasyonlarda ne tür bir olumlu veya olumsuz etkisini mutlaka süzgeçten geçirerek analiz etmelidir (Özdağ, 2016, s. 19-150). Hedef düşman ülkenin haritasına bakmakla bitmiyor önemli olan o ülkenin haritası derinden anlamak iklim koşullarını bilmek ve buna göre orduyu sahaya sürmektir. İkinci Dünya Savaşında Alman ordusunun Rusya gibi soğuk bir devletin coğrafyasında kış koşulları göz önünde bulundurulmadığı için Alman ordusu soğuk kış şartlarına dayanamadı ve İkinci Dünya Savaşında kaybetmesinin en büyük etkenlerinden biridir. Diğer bir örnek ABD'nin Afganistan ve Irak topografyasını bilmeden askeri operasyonlar yapması yıllardır o toprakların coğrafyasını ezber bilen Taliban gibi diğer terör örgütlerinin halen etkin olmasına ve binlerce ABD askerinin ölmesine sebep oldu.

4.4.6 Siyasi istihbarat

Siyasi istihbarat terimi hedef ülkenin politik ve siyasi yapısını hakkında ve o devletin anayasa düzeninin nasıl işlediği hakkında toplanan istihbarata denilir. Her bir ülkenin

uluslararası sistemde bir aktör olması için uluslararası sistemde ekonomik kaynakları, iş gücü kapasitesi, her hangi bir üretim dalında markası ve devletin kendi politik hedefleri mutlaka olması gerekmektedir. En önemlisi ise devletlerle olan ticaret anlaşmalarıdır (Özdağ, 2002, s. 120-150). Politik hedeflerle ilgili olarak kısa bir örnek verelim. 1992 yılının mart ayında ABD Savunma Bakanlığı ve Pentagon tarafından hazırlanana soğuk savaş sonrası dönemden sonra hangi politikaları izleyeceklerine dair 46 sayfalık Amerika Birleşik Devletleri Strateji Planını açıkladı. Amerika Birleşik Devletleri Strateji Planı adındaki bu raporun içeriği ise kısaca böyledir:

1945 yılında başlayan ve SSCB'nin dağılmasıyla sona eren soğuk savaş döneminden sonra ister Avrupa devletleri içinde olsun isterse de parçalanmış olan SSCB devletleri içinden bir devlet olsun. Bu coğrafi konumlarda süper güç olarak her hangi bir devletin ortaya çıkışına izin vermeyeceklerinden bahsediliyordu. Pentagon'un kendi açıklamasında Amerika Birleşik Devletlerinin çıkarlarını korumak için sert bir tutum sergileyeceklerini açıkça bildiriyorlardı. Bu rapor Kongre'ye sunulmasa da politik ve ekonomik hedefler Ulusal Güvenlik Konseyi ve dönemin ABD başkanı ulusal güvenlik danışmanları tarafından yüksek onay almıştır. Pentagon'un Amerika Birleşik Devletlerinin uluslararası politikasından sorumlu Genel Sekreteri Paul D. Wolfowitz tarafından bu rapor incelendi. Bu raporlar, soğuk savaş sonrasındaki dönemin kamuoyu tarafından da kabullenilmesi için Pentagon'un bir üst düzey yetkilisi tarafından "The New York Times'a" gazetesine kamuoyunun bilgisine sunulması için takdim edildi. Raporda en önemli konulardan biride Almanya ve Japonya'nın gelecek dönemlerde teknolojik olarak ve nükleer silahlanmasının karşısının alınması gerektiğini ve bunun içinde ön bir yasa tasarısının hazırlanıp Birleşmiş Milletlere sunulması gerektiğinin öneminden bahsediyordu. Raporda Kuzey Kore, Irak gibi devletlerin kitle imha silahlarının önlenmesi için askeri güç kullanılmasını hatta Almanya ve Japonya gibi devletlere her hangi bir saldırıda nükleer silah verilmesi gerektiğinden bahsediliyordu ancak buradaki en önemli nokta Birleşmiş Milletlerin kitle imha silahları ile ilgili yasaları hiçe sayılıyordu. Raporda ki, diğer bir dikkat çeken nokta Birleşmiş Milletlerin askeri müdahalede bulunmayı reddettiği takdir de Amerika Birleşik Devletleri ordusunun hiçbir kayıtsız şartsız müdahale yetkisinin olmasıdır. Soğuk Savaşın bitimiyle SSCB'nin yok olmasıyla Küresel güç kavramının yok olduğundan ve uluslararası sistemde yeni bir gücün

ortaya çıkmamasını için her türlü yolu denemenesinden bahsediliyordu. Raporun son kısımlarında Rusya'nın halen ABD için bir potansiyel bir tehdit olduğu ve Rusya da var olan yeraltı nükleer silahların yok edilmesi için yeni Rusya liderleri ile görüşülmesi gerektiğinin öneminde bahsediliyordu (Tyler, 1992).

Şekil 4.6: U.S.A strategy plan

Kaynak: The New York Times gazetesi (<https://www.nytimes.com/1992/03/08/world/us-strategy-plan-calls-for-insuring-no-rivals-develop.html>, 1992)

Siyasi İstihbaratın diğer bir alanı ise politikanın temelini oluşturmasıdır. Burada esas olarak politik psikoloji önem taşımaktadır. Politik psikoloji dediğimiz kavram her

hangi bir liderin hangi bir düşünce ikinde olduğunu ne tür bir eylem planladığını araştırmak, bilgi toplamak ve bu bilgileri analiz ederek bir sonuca ulaşmaktır. Analizde en çok liderlerin bu yönlerine dikkat edilir:

1. Şimdiki görevleri nedir ve daha önce hangi görevleri icra etmiştir.
2. Liderin kişilik psikolojisi ve daha önceki olaylar karşısında mesleğindeki tepkileri.
3. Karar almada kendi iradesi ile karar veriyor yoksa karar almada her hangi biri tarafından baskı altındadır mı veya birisinin bilgisine başvuruyor mu?

Siyasi İstihbaratta liderlerin politik psikolojisi iyi analiz edildiği takdirde o devletin gelecekte hangi politik yolu izleyeceğini anlaya biliriz (Özdağ, 2016, s. 19-150). Politik psikoloji uluslararası sistemdeki ülkelerin istihbarat alanlarına girmiştir. Politik psikolojinin ne derecede önemli olduğunu Politik psikolojinin temelini oluşturan Profesör Doktor Vamık Volkan'ın 24 devlet tarafından 4 defa Nobel Barış ödülüne adaylığının gösterilmesini örnek göstere biliriz. Siyasi İstihbarat üzerinden değerlendirdiğimiz zaman Politik psikolojinin uluslararası sistemdeki kuruluşların, STK'ların v halkların kendi aralarındaki ilişkilerini inceleyerek analiz etmektedir. Politik psikolojinin araştırma alanı geniştir. Politik psikoloji etnik sorunların ne şekilde ortaya çıktığını, terör olaylarını ve teröristlerin psikolojisini de yakından incelemektedir (Çevik, 2010, s. 8-20).

4.4.7 Sosyolojik istihbarat

Sosyolojik İstihbarat kavramı ele alınan toplum içindeki yapının özellikleri hakkında toplanılan istihbarat bilgilerini kapsamaktadır. Bu toplumu araştıran bilim dalı ise sosyoloji olarak adlanmaktadır. Sosyoloji bilim dalı toplumun yapısının, toplumsal hayatı ve davranış şekillerini inceler. Sosyoloji esasen de toplum ile devlet arasında olan ilişkinin hangi düzeyde olduğunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Toplumsal düzeyse her ülkenin kendisinin bir geçmişi ve sosyolojik yapısı mevcuttur. Sosyolojik istihbarat ise ülkelerin yapılarını araştırmakla başlar ve bu araştırma 8 aşamalı bir analize tabi tutulur (Özdağ, 2016, s. 19-150):

1. Hedef Toplumun Nüfusu: yerleşim alanları, toplumun artış oranı, yaş aralığı ve cinsiyet, toplumun yapısı, iş gücü kapasitesi, göç oranları, askerlik yaşına

varmış erkek nüfus oranı, toplumdaki ırk grupları, toplum içindeki etnik gruplar.

2. Toplumun Sosyal karakteristikleri olan etnik kimliği, aşiretçi toplumu, sosyal durumu, devlet nezdinde resmi ve resmi olmayan örgüt grupları, toplumun sosyal hareketliliğini araştırmaktır.
3. Kamuoyunun olaylar karşısındaki tepkisi.
4. Hedef Toplumun Eğitim durumu.
5. Din: toplumun din yapısı, dini ülkedeki politik süreçte karar alma sürecine etkisi, dini gruplarla yönetim arasındaki ilişkiler durumu ne derecede olduğu.
6. Hedef Toplumun Sağlık ve sosyal güvenlik sisteminin ne durumda olmasını araştırmaktır bu süreç.
7. Toplumun Kültürel Özellikleri araştırmak gerekir.
8. Toplumun Düşünce Analizi

Yukarıda anlattığım bu süreç hedef toplumun sosyolojik analizini kapsamaktan öteye o toplumun demografik özelliklerini ortaya çıkarmaya eş değerdir. Bir toplumun oluşumunda ve halen varlığını sürdürmesinde diğer farklı toplumlarla yaşadıkları sorunların ve olayların kendine özgün bir yeri mevcuttur (Çevik, 2010, s. 8-20). Sosyolojik savaşta en önemli bilgi sahibi olmaktır bir ülkenin yukarıda saydığımız demografik özelliklerini bilerseniz o zaman o, devletin güçlü ve zayıf yanlarını da bilmiş olursunuz. Sosyolojik istihbarat stratejik, taktik ve operasyonel istihbarata bilgi alış verişinde bulunmaktadır. Bu istihbarat bilgileri sayesinde strateji hedefler belirlenerek operasyonlar yapılmasında yardımcı olmaktadır. Sosyolojik istihbarat genel olarak bir amaç doğrultusunda yapılmalıdır. Sosyolojik istihbarat doğru şekilde analiz edilirse hedef toplumun idare edilmesi o kadar kolay olur (Çağlayan, 2016, s. 220-300).

4.4.8 Siber istihbarat

Siber İstihbarat kavramı yakın 25 yıl içinde hayatımıza dâhil olmuş ve gelişmiştir. Siber İstihbarat teknolojik cihazlarla yapılan istihbarattır. Siber istihbaratının en önemli şekli “hack” ismiyle anılan bilgisayar teknolojisiyle diğer devletlerin önemli

kurumlarını çökertmeye yönelik operasyondur. Bu yöntemle hedef devletin kurumuna virüs yazılım yollayarak veya sistemi ele geçirerek o sistemi durdurma ve yok etme imkânına sahipler. Sanal âlem dediğimiz internette dolaştığımız her an virüse açık bir alandır. Günümüzün teknolojisinde kişisel verilerimizi güvende tutmak neredeyse zor bir duruma geldi. Teknoloji geliştikçe güvenliğimiz azalmaktadır. Bundan dolayı çoğu devletler verileri korumak için siber güvenlik adı verilen koruma önlemleri almaya çalışmaktadırlar. İsrail uluslararası sistemde devlet verilerinin korunması için Siber Güvenliğe üst düzeyde önemsemektedir ve Siber Güvenlik yapısıyla verilerin korunmasında ilk sıradadır. Dünya çapında “hacker” konferansları esasen İsrail’de düzenlenmektedir. ABD yazılımı olan Microsoft yazılımları Çin, Almanya ve Fransa devlet kurumlarında kullanılmıyor ve Microsoft yazılımlarına benzer kendi devletleri tarafından hazırlanan yazılımları uygulamaktadırlar. Örneğin Çin devlet kurumlarında Linux işletim sistemleri kullanılmaktadır ve devlet kurumlarında diğer sistemlerin kullanılmasına izin verilmemektedir. Bu da kendi devlet kurumlarının güvenliğini üst düzeyde tutmaktadır. Diğer taraftan ise Çin devleti ABD yazılımı olan Microsoft yazılımları için kullanma ücreti olarak bilinen lisans ücreti ödemiyor ve kendi işletim sistemleri kullanmakla ekonomisini kalkındırıyor. İran’ın Nükleer tesislerinde nükleer silahlar halen ürettiğini bilmekteyiz. Yakın bir tarih de İsrail Hacker gruplarının İran’ın nükleer tesislerinin elektronik ağına saldırdıkları ve tesislerin alt yapılarını zarara uğrattıklarını malumumuzdur (Gün, 2014, s. 77-85). Şu yaşadığımız dönem sadece bir kelimeyle İnternetin dönemidir söyleye biliriz. Hayatımızın her alanında internet kullanımı, cep telefonları veya bilgisayarlar önemli bir role sahipler ve bunlar vasıtasıyla bizlerden istihbarat kurumları bilgi toplamaya bilgi edinmeye çalışıyorlar. Hackerler birimi vasıtasıyla istihbarat kurumları cep telefonu veya bilgisayardaki resimleri, özel yazışmaları veya telefon konuşmalarımızı dinlemektedirler. Bu konu siber güvenlik için her devlet kendi bünyesinde siber istihbarata karşı koymak için siber güvenlik kurumlarını oluşturmaktadırlar. Siber güvenlikle ilgili eğitim seminerleri veya üniversiteler bünyesinde Siber güvenlik bölümleri açılmaya ve bu alanla ilgili bilgili personel yetiştirilmeye başlanmıştır. Siber istihbarat toplama programlarından biride “ECHELON”-dur. Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal Güvenlik Teşkilatı’nın (NSA) kullanılmaktaydı bu sistem. Siber istihbarat toplama yöntemlerinden olan siber saldırılar Hacker grupları tarafından hükümet kurumlarına sızarak “hack” ederek o siteleri çökertmeye çalışıyorlar. Devrimiz artık bir siber

savaşı devridir tabirini kullanabiliriz. Siber istihbarat toplamak için adeta devletler, bir nevi Siber istihbarat savaşı içindeler. ABD istihbarat kurumlarından olan NSA-ın geliştirdiği “ECHELON” hakkında kıs bir açıklama vermek istiyoruz.

4.4.8.1 Siber istihbarat kapsamında “ECHELON” istihbarat sistemi

Tarih 1960 yılını gösteriyordu. Rusya'nın başkenti Moskova'da yapılan bir konferansta konuşan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğine kaçan Amerika Birleşik Devletlerinin NSA ajanı konuşmasında ABD tarafından dinlenen bir uluslararası dinleme sisteminden bahsetti. Bu sistem “ECHELON”-dur ve istihbarat toplamada en iyi sistemlerden biri olduğunu söyleye biliriz Bu adı Soğuk Savaş Döneminde verilmiştir. Programın ana amacı telefon konuşmalarını ve telgrafları, uydu sinyallerini belirleyen bir sistem olduğunu söyleye biliriz. Ayrıca bu sistem İngiltere devleti ile Amerika Birleşik Devletleri istihbarat kurumları arasında bilgi alış verişini sağlamaktaydı. İlk kurulduğu zamanlar sistemi kullanan iki üyesi vardı ve bir zaman sonra 3 ülke: Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada katıldı. Soğuk Savaşın sonlarına doğru küresel sistem üzerinde ki tüm devletlerin telefon konuşmalarını, uydu hareketlerini, interneti konuşmalarını izleyerek analiz eden bir sistem haline gelmiştir. Sistem ilk yapıldığı zamanlarda sadece telefon dinlemeleri ve telgraf şifresi çözmeyi biliyordu. Dada sonradan program değişen küresel sistem ihtiyaçlarına ve teknolojik gelişmelerden dolayı geliştirildi. Bu gelişmeye en basit örnek bir filtreleme sistemi koyuldu bu sistem sözlük vasıtasıyla yapıyordu ve internet üzerinden her türlü mesajı veya konuşmanın içeriğini inceleme şansına sahipti ve telefon görüşmeleri delil gibi veya daha sonra incelenmesi için kayıt altına alına biliyordu (Özalp, 2015). “ECHELON” sistemiyle ilgili diğer bir bilgi ise Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal Güvenlik Teşkilatı'nın eski personelinden olan WAYNE Madsen verdiği demeçte anlatmıştır. Eski istihbaratçı WAYNE Madsen Türkiye devleti sınırları içerisinde iki adet “ECHELON” sisteminin olduğunu ve bu sistemlerin İran, Irak, Rusya ve Kafkaslardaki devletlerin görüşmelerinin izlemek için kullandıklarını söylemiştir. Eski istihbaratçı WAYNE Madsen'nin verdiği en önemli bilgi ise PKK terör örgütü başçısı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasında bu sistemin yardımcı olduğunu ve PKK liderinin sürekli telefon görüşmeleri yaptığından bahsediyordu. “ECHELON” sistemi vasıtasıyla diğer bir izlemenin ise Çeçenistan lideri olan CAHAR Dudayev'in yerinin tespit edilmesinde kullanıldığını ve dönemin ABD başkanı BİLL Clinton'un Moskova'ya resmi ziyareti

zamanı dönemin Rusya başkanı BORİS Yeltsin'e şahsen kendisi iletildiğini söylemiştir. Alınan istihbarat sonucunda Rusya'nın KGB istihbarat kurumu Çeçenistan lideri olan CAHAR Dudayev'i bularak infaz etmişlerdir. WAYNE Madsen ABD Ulusal Güvenlik Teşkilatı NSA'nın "ECHELON" sisteminin de ötesinde bir sisteminin olduğundan ve bu sisteme "SIGNET" adı verildiğini söyledi. Söyleşisinde "SIGNET" sisteminden ve içeriğinden bahseden eski istihbaratçı WAYNE Madsen bu sözleri demiştir: "SIGNET" sistemi ECHELON" sisteminin ürettiği istihbarat verisinin çok daha üzerinde bir veri üretmekte ve program içerisinde 66 uluslararası dil sistemi ve ülkelerin şive farklılıkları da mevcuttur (Kuzu, 2015, s. 146-147).

4.4.8.2 Edward SNOWDEN skandalı

Daha önce Edward SNOWDEN hakkında kısa malumat vermiştim. Edward SNOWDEN Amerika Birleşik Devletlerinin NSA ajanı, NATO ve CIA gibi kurumlarda çalışmış siber teknoloji uzmanı eski istihbaratçısıdır. Edward SNOWDEN-i dünya kamuoyu ve medyası teknolojik istihbarat için kendisinin geliştirdiği "Prizma" adlı bir programı dünya medyasına açıklamasıyla bildi. Söz konusu olan sistem tüm Windows yazılımlarını, tüm Facebook profillerinin mesaj içeriklerini, YAHOO ve GMAIL gibi mailleri filtre ederek denetleyen bir programdır. NSA tarafından görevlendirilen ilk görevine 2009 yılında Tokyo'da bulunan YOKOTA hava üssünde başlamıştır. Edward SNOWDEN 2012 yılında NSA tarafından OA-HU HAWAİİ-deki "THE TUNNEL ORS CENTER" tayin edilir. Edward SNOWDEN 20 Mayıs 2013 tarihinde NSA tarafından OA-HU HAWAİİ-deki "THE TUNNEL ORS CENTER" hava üssünden ayrılarak Hong Kong'a gider. Edward SNOWDEN yanında Amerika Birleşik Devletlerinin gizli istihbarat bilgilerini ve bilgisayarını getirir. "The Guardian" gazetesi çalışanları olan Glenn Greenwald ve Ewen MacAskill ve belgesel yapımcısı olan Laura Poitras 1 Haziran 2013 tarihinde New York'tan Hong Kong'a Edward SNOWDEN-le gizli röportaj yapmaya giderler.

2013 yılının 3 Haziran pazartesi günü Edward SNOWDEN-le buluşurlar. The Guardian gazetesi tarafından 5 Haziran Çarşamba Edward SNOWDEN verdiği bir belgeyi yayınladı. Belgede Amerika Birleşik Devletlerinin gizli bir mahkeme kararı ile tüm ülkeyi dinlediğinin ilk kanıtıydı.

Şekil 4.7: Edward SNOWDEN

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/world/2013/nov/11/intelligence-leaks-guardian>, 2013)

2013 yılı 6 Haziranındaysa “The Guardian” şok edici başlıkla ortalığı ayağa kaldırdı. Edward SNOWDEN daha bir yeni bilgiyi “THE GUARDIAN” gazetecileri ve belgesel yapımcısıyla paylaşmıştı. Bu bilginin içeriği kısaca bundan ibaret idi: Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal Güvenlik Teşkilatı NSA’in gizli bir izleme programının isminin “Prism” olduğunu beyan etti. Ulusal Güvenlik Teşkilatı’nın Google, Facebook, Apple ve YAHOO gibi kurumlara izinsiz yetkisinin olduğunu ve bu şirketlerinde yardımcı olduklarının kendi sistemlerinde NSA için bir gizli erişim odası olduğunu açıkladı.

2013 yılı 7 Haziran beyaz saraydan bir açıklama geldi. Açıklamayı dönemin ABD başkanı Barack Obama bizzat kendisi kamera karşısında konuştu. Bu programın ve Ulusal Güvenlik Teşkilatı NSA’ın Amerika Birleşik Devletlerinin mahkemeleri başta olmak üzere ayrıca Kongre tarafından denetim altında olduğunu dedi ve bu gizli istihbarat programlarını bir nevi korudu.

2013 yılının 8 Haziran tarihindeki gazete röportajında Edward SNOWDEN Ulusal Güvenlik Teşkilatı NSA’ın Amerika Birleşik Devletlerinin Kongresine bilgilerin güvende olduğu vademi verdiğini bu bilgileri toplamakta amaç Amerika Birleşik Devletlerinin korunması olduğunu savunmuştur.

2013 yılının 9 Haziranında Edward SNOWDEN belgesel yapımcısı olan Laura Poitras'ın yardımıyla bir video röportaj yayınlıyor ve videoda şu kelimeleri kullanıyor:

“Kim olduğumu gizlemeye niyetim yok çünkü biliyorum ki yanlış bir şey yapmadım.”

2013 yılının 10 Haziranında Edward SNOWDEN Hong Kong'da kaldığı yerden acilen çıkıyor.

2013 yılının 14 Haziranında Amerika Birleşik Devletlerinden İngiltere'ye bir yazı yollanıyor. Yazıda Snowden'in İngiltere'ye girişine yasak konulması istenmiştir.

2013 yılının 20 Haziranında ise “The Guardian” gazetesi önemli belgeleri paylaştı. O günün manşetinde “Prism” programı vasıtasıyla toplanan bilgilerin Ulusal Güvenlik Teşkilatı tarafınca kullanılmasına izin veren gizli yapılan mahkemedeki hakemlerinin isimlerinin ve imzalarının olduğu belgeyi yayınladı.

2013 yılının 21 Haziranında Amerika Birleşik Devletleri hükümeti eski istihbaratçısı Edward SNOWDEN'in isminin İnterpol arama listesinde olduğundan gözaltına alınmasını ve Amerika Birleşik Devletlerine iadesini Hong Kong'dan talep etti

2013 yılının 23 Haziranında istihbaratçısı Edward SNOWDEN Rusya'nın başkenti Moskova'ya gider ve bu sırada bir basın açıklamasında Hong Kong devleti, Amerika Birleşik Devletlerinin Edward SNOWDEN'in yakalanıp iade edilmesi ile ilgili gönderdiği raporların tamamen Hong Kong devleti yasalarınca uygunsuz olduğunu ve Moskova'ya gitmesinde bir sorun olmadığını açıkladı.

2013 yılının 25 Haziranında dönemin Amerika Birleşik Devletleri başkanı Barack Obama Edward SNOWDEN'i iade etmesini talep etti fakat aynı gün içinde Rusya dışişleri bakanı olan SERGEİ Lavrov tarafından verilen açıklamada ajanın Rus devleti bölgesinde olmadığını savundu. Aynı gün içinde ikinci diğer bir açıklama Rusya başkanı VLADİMİR Putin tarafından yapıldı. Açıklamada malum şahsın şuan “ŞEREMETYEVO” hava limanında bulunmaktadır ve Rusya Federasyonu sınırları dışına çıkmasında hiçbir sorun olmadığını bildiriyordu.

Bir gün sonra 26 Haziranda Rusya başkanı VLADİMİR Putin şahsın ABD'ye ne türlü olursa olsun geri verilmeyeceğini ve Rusya istihbarat servisinin daha önceleri de malum şahısla bağlantı kurmadıklarını bildiriyordu.

2013 yılı 26 Haziranında Hong Kong hükümeti yakalanacak şahsın isminin ve soy isminin ABD tarafından gönderilen raporlarda yanlış verildiğini savunuldu.

2013 yılı 27 Haziranında dönemin ABD başkanı açıklamasında malum şahsı ülkeye geri getirmek için bütçeden para ayırmayacağını ve Amerika Birleşik Devletlerine iadesi için Rus devlet başkanı ve Çin hükümetiyle birebir telefon görüşmesi yapmadığını söyledi.

2013 yılı Haziranın 29-u Ekvator Cumhurbaşkanı Rafael Correa'dan ABD'li ajanın iltica isteğinin kabul edilmemesi istendi Amerika Birleşik Devletleri tarafından.

2013 yılı Temmuzun 1-i Rusya hükümeti tarafından bir açıklama getirildi. Açıklamada malum şahsın Rusya da iltica istediğini ve bu isteğin araştırma sürecinde olduğu açıklandı. Aynı gün WikiLeaks tarafından verilen diğer bir açıklamada ise Edward SNOWDEN'in Fransa, Almanya, İrlanda, Çin ve Küba dâhil olmakla genel olarak 20 ülkeden sığınma için başvuru yaptığı açıklandı.

2013 yılı Temmuzun 1-i Edward SNOWDEN'in kendisi tarafındansa WikiLeaks web sayfasında bir demeçte ABD ile ilgili düşüncelerini kısaca böyle anlattı:

Edward SNOWDEN

“özgürlüğüm ve güvenliğimin tehdit altında olduğu” nedeniyle Hong Kong'u terk ettim”

2013 yılının 2 Temmuzunda Edward SNOWDEN Rusya'da sığınma isteğini geri alıyor. Aynı gün içinde Brezilya, Hindistan, Norveç, Polonya malum şahsın sığınma isteğini kabul etmediklerini açıklıyorlar. Diğer bir açıklama Bolivya'nın başkanı Evo Morales'den geliyor ve açıklamada Edward SNOWDEN'e iltica hakkı verileceğini söylüyor.

Şekil 4.8: Evo Morales Rusya'dan Avusturya'ya uçarak Viyana'dan havaalanına indiği an polis yetkilileri tarafından özel uçağı arandı. Fotoğraf: Helmut Fohringer / AFP / Getty Images

Kaynak: (*Edward SNOWDEN ve NSA Dosyaları - Zaman Çizelgesi, 2013*)

2013 Yılı'nın 2 Temmuz'u diğerk bir gelişme ise Edward SNOWDEN, İnsan Hakları Korunma örgütüne bir mektup göndermiş ve Rusya'nın başkenti Moskova'daki Sheremetyevo havaalanında buluşmalarını rica etmiştir. İnsan Hakları Korunma örgütünün açıklamasında Edward SNOWDEN'in Rusya'da yaşaya bilmesi için geçici iltica başvurusu yapılacağını açıkladı.

Şekil 4.9: Edward Snowden attends a meeting at Moscow's Sheremetyevo airport on 12 July. Photograph: Tanya Lokshina/AP

Kaynak: (Edward SNOWDEN ve NSA Dosyaları - Zaman Çizelgesi, 2013)

2013 yılı 3 Temmuz günü BM'nin genel sekreteri olan Ban Ki-moon basın açıklamasında ABD'li ajan hakkında bu sözlere yer verdi: Ajanın elinde olduğu bilgileri insanlarla böyle izinsin paylaşması uluslararası sistemde çok büyük sonuçlara yol açabileceğini dedi.

2013 Yılı'nın 4 Temmuz'u Ekvator başkanı bir açıklama yaptı ve açıklamada: ABD'li ajana devletin üst mevkilerinin haberi olmadan müşavirlikten geçici iltica izni verildiğini ve bundan gen haberdar olduklarını savundu.

2013 Yılı'nın 5 Temmuz'u ise Washington Post gazetesi Edward SNOWDEN'in artık hiçbir bilgi paylaşmaması gerektiğini ve yeni bilgiler paylaşacağı takdirde terörle mücadele konusunda ABD'nin geri konumda kalacağını bildirdi.

2013 Yılı'nın 6 Temmuz'u ise Venezüella'nın devlet başkanı Nicolas Maduro bir açıklama yaptı televizyon basınında açıklamasında, ABD'li ajana iltica teklifi etme isteklerinin olduğunu dedi. Diğer bir açıklama ise Nikaragua devlet başkanı olan Ortega Daniel'den geldi. Ortega Daniel Edward SNOWDEN'in iltica isteğinin

değerlendirilme sürecinde olduğunu ve devletin üst makamlarınca kabul edildiği takdirde ilticasına izin verileceğini söyledi.

8 Temmuz günü ise The Guardian gazetesinde demeç veren Edward SNOWDEN şu sözlere yer verdi: ülkeme geri döneceğim takdirde vatana ihanet ve casusluk yapmakla, ABD aleyhine bilgiler paylaşmak gibi ağır suçlarla yargılanacağını dedi ve bu sebepten dolayı geri dönmeyeceğini söyledi.

2013 Yılı'nın 24 Temmuz günü avukat Anatoly Kucherena Edward SNOWDEN'in iltica sorununun belirlilik kazanmadığı ve şu anlık Moskova'da kalmayı düşündüğünü belirtti (Gidda, 2013).

Edward SNOWDEN'in NSA'nın dinleme ve izleme programını dünya kamuoyuna duyurmayı başarmıştır. Bu programın ismi "PRİSM" olmuştur. İnsanların gizli ve özel hayatına olan müdahale ederek hiç bir devlet izni olmadan izleme ve dinleme kapasitesine sahip bir program olmuştur. Edward SNOWDEN bu programı kamuoyuna ifşa ederek en önemli istihbarat programının ismini duyurmuş ve buda istihbarat tarihine geçmiş olaylardan biri olmuştur. Genel olarak baktığımızda bu olayda ABD kaybeden bir devlet konumunda kalmıştır (Uluslararası Politika Akademisi, 2013). Stratejik istihbaratta güç elde etmek çoğu zaman büyük politik sorunlara sebep olabiliyor. Devrimizin en önemli stratejik istihbarat toplama yöntemi ve sınır tanımayan sanal dünya tabiriyle internettir. Soğuk savaş döneminden günümüze kadar ABD ile Rusya arasındaki istihbarat savaşı dinleme ve "hackleme" olarak sanal dünyada devam etmektedir. Dönemin ABD başkanı Barack OBAMA ABD seçimlerinde Rusya'nın müdahalede bulunduğunu ancak engellendiğini söylemiş ve bu sebepten dolayı Rusya'ya yeni yaptırımların yapılacağını belirtmiştir (Karabat, 2016). Edward SNOWDEN-in "PRİZMA" programını kamuoyuna duyurması sonucunda politik krizler çıkmasına sebebiyet göstermiştir. ÇİN savunma bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Prizma programının ÇİN devleti vatandaşlarının özel hayatlarına izinsiz müdahale edildiğini ve bu programın kullanılmasının sadece ÇİN devletiyle yeterli kalmadığı ve ÇİN gibi stratejik devletlerinde dinlendiğini belirtti. Edward SNOWDEN tarafından "The Guardian" gazetesindeki demeçte NSA'nın geliştirdiği bu programın Facebook, Apple ve Google vasıtasıyla kullanıcılarının verilerini incelediğini söyleniyordu. Bu şirketler ise kullanıcı

bilgilerinin her zaman gizlilik içinde kaldığını sadece bir miktarını paylaştıklarını ancak 2007 yılından kullanılan ‘‘PRISM’’ programına kendi programlarında ilaveten gizli bir oda verildiği iddialarını kabul etmiyorlar.

Şekil 4.10: PRISM programını tasvir eden bir slayt. The Guardian

Kaynak: (NSA Prism programı- <https://www.nsa.gov/about/>, 2013)

The Guardian gazetesinin paylaştığı NSA'nın gizli dosyalarında bu kurum ajanlarının e-postalar okuma, kopyalama, web kamera ile yapılan görüntülü konuşmalar dâhil tüm konuşmalara ulaşabileceğini kamuoyuna sunmuştur. Google yöneticilerinin televizyon vasıtasıyla verdikleri demeçte bu açıklamayı verdiler:

“Google, kullanıcılarımızın verilerinin güvenliğini çok önemsiyor. Kullanıcı verilerini yasaya uygun şekilde hükümete açıklıyoruz ve bu tür talepleri dikkatle inceliyoruz. Zaman zaman, insanlar bizim sistemimize bir ‘arka kapı’ hükümeti kurdu, ancak Google’ın hükümetin özel kullanıcı verilerine erişmesi için bir arka kapısı yok. “

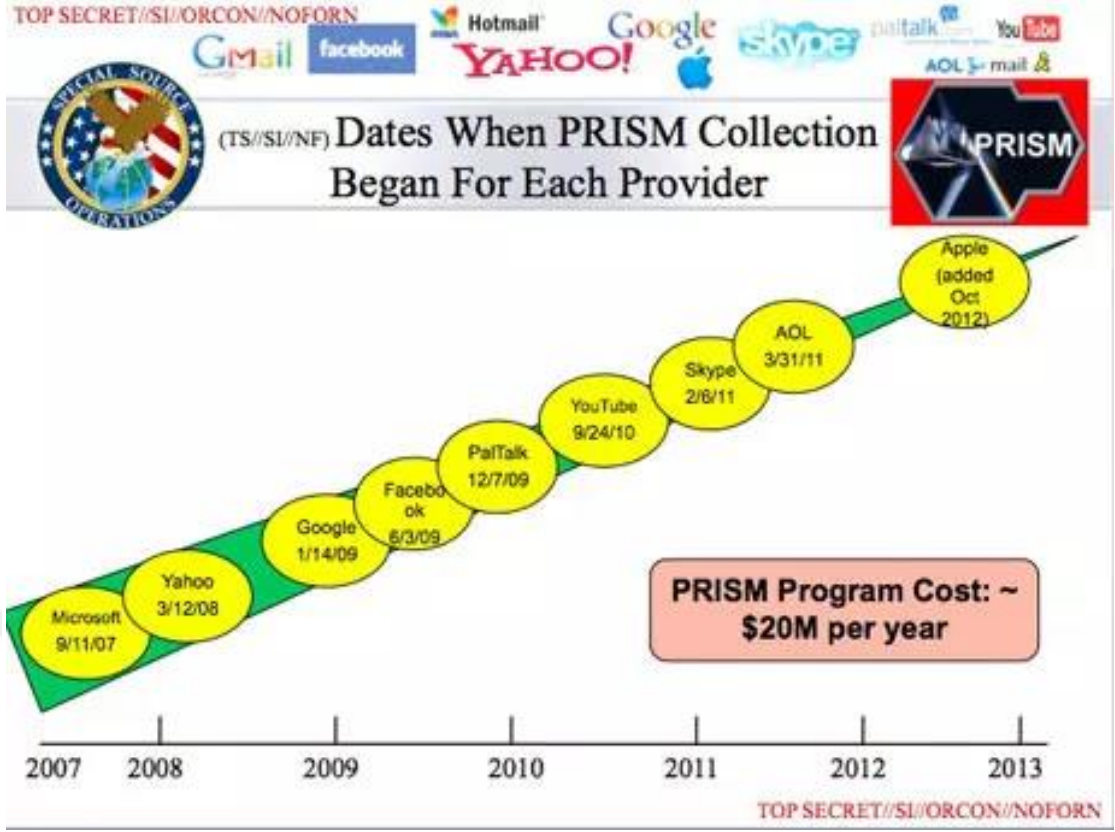
Apple yöneticileri tarafından verilen açıklamada bu programın ismini ilk defa duyduklarını ve bununla ilgili hiçbir bilgileri olmadıklarını savundular.

Şekil 4.11: Prism Fotoğrafi: Guardian

Kaynak: (NSA Prism programı- <https://www.nsa.gov/about/>, 2013)

Yazılım şirketi olan Microsoft yeni bir projeyle bir kampanya başlattı. Kampanyanın içeriği ise esas hedefimiz gizlilik sloganlı bir reklam satış kampanyası olmuştur. The Guardian gazetesinin sunduğu raporlara dikkat edersek Yahoo 2008 yılı, Facebook, Google 2009 yılından, You Tube ise 2010 yılı, Skype 2011 yılı, 2012 yılından ise Apple gibi programları denetleme imkânı “Prism” programına bu şirketler tarafından verilmiştir. Bununla ilgili The Guardian gazetesinin paylaştığı resmi aşağıda görebiliriz.

Şekil 4.12: Prism Fotoğrafi: The Guardian belgelerinden

Kaynak: (NSA Prism programı- <https://www.nsa.gov/about/>, 2013)

The Guardian'ın paylaştığı diğer gizli dosyaların birinde ise Ulusal Güvenlik Ajansının hazırladığı bir çizelge vardı ve bu çizelgede elde edilen istihbaratın nasıl elde edildiğini, nasıl şekillendiğini nasıl bir arada tutulduğunu göstermekteydi. Dikkatlice baktığımızda bu grafikte esas ilgi odağı olan ise e-postalara erişim, video görüntülü veya sesli sohbetler, bilgisayarın veya telefonundaki videoların, fotoğrafların kopyalanması dâhildir. Diğer bir önemli noktaysa bilgisayara IP vasıtasıyla Skype gibi diğer görüntülü konuşmalara ulaşarak bilgisayarınızın dosyalarına kopyalaması olmuştur. Programın en verimli yılı ise 2012 yılı olmuştur. Bu yıl içerisinde Skype programı üzerinden elde edilen kullanıcı bilgileri veya dosyaları % 248, Facebook programı üzerinden elde edilen kullanıcı bilgileri verisi % 131, Google programı üzerinden ise % 63 artmıştır. The Guardian'ın paylaştığı bu grafiği şekil 20'de göre bilirsiniz.

TOP SECRET//SI//ORCON//NOFORN

Hotmail® Google skype talk AOL mail

Gmail facebook YAHOO! Apple

(TS//SI//NF) PRISM Collection Details

PRISM

Current Providers

What Will You Receive in Collection (Surveillance and Stored Comms)? It varies by provider. In general:

- Microsoft (Hotmail, etc.)
- Google
- Yahoo!
- Facebook
- PalTalk
- YouTube
- Skype
- AOL
- Apple

- E-mail
- Chat – video, voice
- Videos
- Photos
- Stored data
- VoIP
- File transfers
- Video Conferencing
- Notifications of target activity – logins, etc.
- Online Social Networking details
- **Special Requests**

Complete list and details on PRISM web page:
Go PRISMFAA

TOP SECRET//SI//ORCON//NOFORN

Şekil 4.13: PRISM slayt. Fotoğraf: Guardian

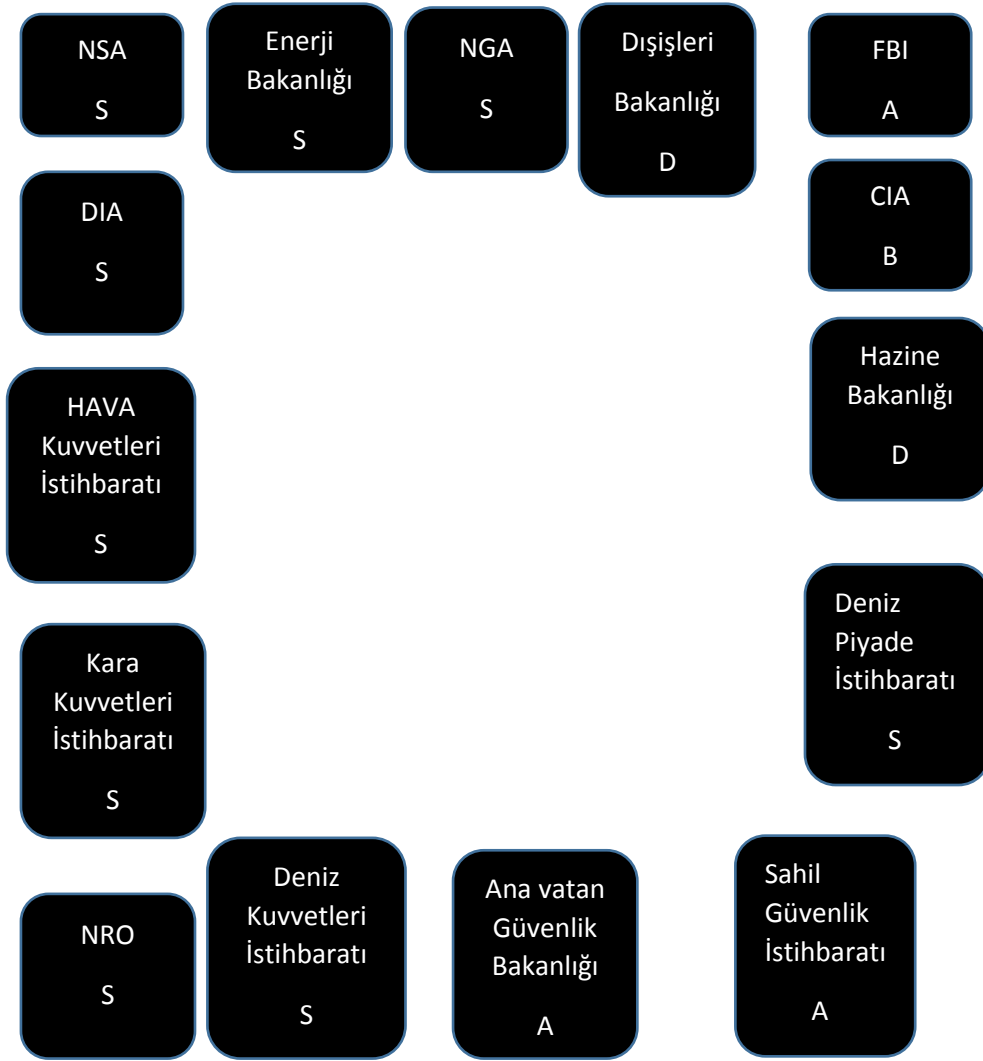
Kaynak: (NSA Prism programı- <https://www.nsa.gov/about/>, 2013)

4.5 Amerika Birleşik Devletlerinde İstihbarat Kurumları: NSA, CIA, FBI, DNI, DIA

Dünyanın her bir ülkesi gibi Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat teşkilatları ve onların bağlı olduğu kurumlar vardır. Amerika Birleşik Devletlerinde genel olarak “intelligence community” adında bir düşünce mevcuttur. Bu kavram ele alındığı zaman dikkatle bakarsak ABD istihbarat teşkilatlarının bir birlik içinde sanki bir örümcek ağı şeklinde olduğunu göre biliriz. ABD istihbarat teşkilatları denilince ilk akla gelen sadece bir istihbarat servisi değildir. Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat 16 istihbarat servisinin servisler arası bir biriyle bilgi alış-verişiyle, birlikteliğiyle oluşan ilişkisinin tamamından ibarettir. Amerika Birleşik Devletlerinde de istihbarat teşkilatları ne kadar kendi aralarında bilgi alış-verişinde bulunsalar da genel itibariyle rakip komşu devletler gibidirler. Amerika Birleşik Devletlerinde de istihbarat teşkilatlarının toplam resmi olarak gösterilen 200.000’den fazla personeli

bulunmaktadır. ABD’de sayısız güvenlik şirketlerinin olduğu ve bu güvenlik şirketlerinde 850.000 –den fazla personelin çalışıyor. ABD’de güvenlik şirketlerinin çoğunun istihbarat faaliyetleri yaptığı da bilinmektedir. ABD’de bu güvenlik şirketleri ve bu personel sayısı dikkate alınırsa ABD istihbarat teşkilatlarında resmi olarak çalışan personel sayısının daha üzerinde olduğunu bilmekte fayda vardır. Amerika Birleşik Devletlerinde faaliyetini sürdüren kurumlar bunlardır: NSA – Ulusal Güvenlik Ajansı, Merkezi İstihbarat Teşkilatı olan – CIA, İç işleri Bakanlığına bağlı İç istihbarat kurumu – FBI, Savunma Bakanlığına bağlı olan – DIA, Hazine Bakanlığı, Anavatan Güvenliği Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, Hava Kuvvetleri Teşkilatı, Kara Kuvvetleri Teşkilatı, Deniz Birliği İstihbaratı, Uzay İstihbarat Ajansı, Ulusal ve Uluslararası Keşif Kurumu – NRO. Aşağıdaki şekil ’de size Amerika Birleşik Devletlerinde faaliyetini sürdüren istihbarat teşkilatlarını göstermeye çalıştık.

Şekil 4.14: Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat teşkilatları

Kaynak: (Yılmaz, 2013, s. 14-70)

Yukarıdaki Şekilde gösterilen istihbarat teşkilatlarının bağlı olduğu kurumlar bunlardır:

A- Anavatan Güvenliği Bakanlığı
Kurumlar

S –Savunma Bakanlığına Bağlı

B- Bağımsız Teşkilatlar

D – Diğer Bakanlıklara Bağlı Kurumlar

Amerika Birleşik Devletlerinde istihbarat teşkilatlarının en önemli olanlar NSA- NATIONAL SECURITY AGENCY, CIA – CENTRAL İNTELLIGENCE AGENCY, FBI – FEDERAL BUREAU INVESTIGATION ve DIA – DEFENSE İNTELLIGENCE AGENCY olarak bilinmektedir. Bu kurumlar hakkında aşağıda daha geniş olarak anlatmaya çalışmaktayım. İlk olarak NSA adıyla bilinen Ulusal Güvenlik Ajansının kuruluş aşaması ve faaliyet şekillerinden bahsedeyim.

Ulusal Güvenlik Ajansı – NSA (NATIONAL SECURITY AGENCY)

Genel itibariyle tüm istihbarat teşkilatlarının askeri istihbaratı yöneten bir kurumu yani “Askeri istihbarat” kurumu vardır. İlk olarak ise Amerika Birleşik Devletlerinde NSA adıyla bilinen National Security Agency Türkçede Ulusal Güvenlik Ajansı NSA’nın faaliyeti hakkında bahsedeceğim. National Security Agency yani Ulusal Güvenlik Ajansı kendiliğinde üst derece bir istihbarat teşkilatıdır. İlk adı AFSA olan bu teşkilat 1949 tarihinde Silahlı Kuvvetleri güvenlik kurumu gibi Savunma Bakanlığı bünyesinde kablo ve telgraf adlı departmanında istihbarat faaliyeti görmekteydi. 1952 yılına geldiğinde 4 Kasım tarihinde NSA “Ulusal Güvenlik Ajansı” ismi altında Amerika Birleşik Devletleri tarafından kurulmuştur. Ulusal Güvenlik Ajansı gibi bilinen kısa adıyla NSA devrimizin ve Amerika Birleşik Devletlerinin en büyük istihbarat ağına sahip teşkilatlardan sadece biridir. Bünyesinde olan “Signal Intelligence” diye bilinen Türkçe karşılığı Sinyal istihbaratı olan kısaca SIGINT, İngilizcesi “Cyber Intelligence” olan Siber İstihbaratı ve İngilizcesi “Cryptology Intelligence” olan Kriptoloji istihbaratı barındırıyor. 1952 yılında kurulduğu zaman Amblemi yoktu. Devrin Amerikan kriptolojisinin yaratıcısı olarak görünen William F. Friedman tarafından 1955 yılında ortak bir amblem yapılması için NSA direktörlüğüne bir yazı yollansa da bu düşünce NSA tarafından reddedildi. 1963 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde ilk amblem kabul edildi ancak 1966 yılında son hali olarak şuanda kullanılan ikinci amblem tasarlandı. Amblemdaki sembollerin anlamı: Beyaz dürüstlüğü temsilen, mavi gözü açık olmayı, dirençli ve adaletli davranmayı gerektirdiğini, kırmızı ise her zaman güçlü olacaklarını ve daima varlıklarını sürdüreceklerini temsil etmektedir. Aynı yıl içinde siber güvenliği sağlamak için Siber istihbarat kurumu ve ardından Kriptoloji istihbarat kurumu kuruldu. Amerika Birleşik Devletleri Ordusu ABD Siber Komutanı Paul M. NAKASONE Ulusal Güvenlik Ajansı olan NSA-nın halen yönetmektedir (NSAAbout, 2016). Şuan günümüzde NSA-nın tahmini sayısı 30.000-

40.000 personeli olduğu bilinmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde iç ve dış istihbarat teşkilatları bir nevi NSA çatısı altındalar. Amerika Birleşik Devletlerinin iç istihbarat teşkilatı FBI, İngilizcesi “Federal Bureau Of Investigation” Türkçesi Federal Soruşturma Bürosudur ancak Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığına da bağlı kurumdur ve polisin çözemediği olaylara bakarlar örneğin 11 Eylül saldırıları.

Şekil 4.15:Ulusal Güvenlik Ajansı NSA-ın şuan ki amblemi

Kaynak: (National Security Agency About Us-<https://www.nsa.gov/about/>, 2016).

Şekil 4.16: NSA İlk Amblemi, 1963

Kaynak: (National Security Agency About Us-<https://www.nsa.gov/about/>, 2016).

Merkezi İstihbarat Teşkilatı – CIA (Central Intelligence Agency)

CIA teşkilatının kurulması İkinci Dünya Savaşı yıllarına dayanıyor. 1941 yılının 11 Temmuz tarihinde dönemin ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt tarafından “Office of the Coordinator of Information” olarak COI kısaltmasıyla Türkçe karşılığı Bilgi Koordinatörü Ofisi anlamına gelmektedir. Bu kurumun varlığı sadece 337 gün sürmüştür ve bu kurumun görevi Avrupa’da süren savaştan kaçan sığınmacılardan bilgi toplamak ve okeanın diğer tarafında olan İngiltere hakkında istihbarata sahip olmaktı. Bu kurumun başkanı ABD kalan Başkanı Franklin D. Roosevelt tarafından atanmış General William “Wild Bill” Donovan askeri mensubu şahıs olmuştur. Dönemin ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt bu teşkilata 10 milyon dolar bütçe ayırmıştır. Daha 1941 yılında bu kurum 600 kişilik bir personele sahip bir kurum olmuştur.

Şekil 4.17: General William “Wild Bill” Donovan’ı COI başkanı.

Kaynak: (Central intelligence Agency History-<https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>, 2017)

1942 yılının 13 Haziranında ise dönemin ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt COI kurumunu askeri personelden oluştuğu için bu kurumu yeniden yapılandırma kararı aldı. 1942 yılının 13 Haziran günü ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt COI

kurumunu yeniden yapılandırarak Stratejik Hizmetler Ofisi (OSS) tam adıyla “Office of the Strategic Services adlandırdı. Bu kurum CIO-tan farklı olarak Kuzey Afrika’da, Avrupa’da, Çin’de, Hindistan’da istihbarat faaliyetleri yürütmekle sorumlu bir kurum olacaktı. Bu kurumun yaşama 3 yıl 3 ay sürse de genelde personelinin %35-i kadın çalışandan oluşmaktaydı ve o dönemde 7500 personeli yurt dışında istihbarat faaliyeti yürütmekteydi ve toplamda 13000 insan bu kurumda görevde bulunuyordu.

1945 yılında ABD Başkanı seçilen Truman aynı yılın Ağustos ayında imzaladığı bir kararla OSS’nin yeniden yapılandırılmasını istedi ve 1945 yılının 1 Ekiminde Stratejik Hizmetler Birimi olarak SSU – “Strategic Services Unit” kuruldu. Bu kurum OSS’in yaptığı işleri ve incelediği mesajları birimden kendi birimine taşıdı bir nevi diğer kapatılan kurumla aynı işi görüyordu. Bir yıl beş ay sonra 1946 yılının Ocak ayında “Central Intelligence Group” (CIG) ismiyle Merkezi İstihbarat Grubu kurulmuştur ve Arka Amiral Sidney Souers bu kurumu yürütme görevine atanmıştır. Bu kurumun ana görevleri elde edilen bilginin analiz edilmesi ve operasyonların koordine edilmesi olmuştur.

Şekil 4.18: Arka Amiral Sidney Souers, “Merkezi İstihbarat Grubu” (CIG) başkanı.

Kaynak: (Central intelligence Agency History-<https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>, 2017)

70 yıldır faaliyette olan Merkezi İstihbarat Teşkilatı olan CIA'nin temeli 1947 yılında atıldı. 1947 yılının 18 Eylül günü dönemin ABD başkanı Harry S. Truman tarafından 1947 yılının 26 Temmuzunu imzaladığı Ulusal Güvenlik Yasası raporuyla Merkezi İstihbarat Teşkilatı adını alan “Central Intelligence Agency” istihbarat birimi yaratıldı. CIA ilk başkanı ABD başkanı Truman olmuştur ve o dönem CIA'de çalışanlar eski OSS mensupları olmuştur ve Merkezi İstihbarat Teşkilatı CIA bağımsız bir birim olarak kuruldu. ABD başkanı Truman tarafından 1947 yılının 26 Temmuzunu imzaladığı Ulusal Güvenlik Yasası kapsamında CIA görevleri kısaca böyle tanımlanmaktaydı:

1. ABD'nin Ulusal konseyi olan NSC'ye devletin güvenliği konusunda tavsiyelerde bulunmak
2. ABD bakanlıklarına istihbarat faaliyetlerinde bilgi alış verişinde bulunmak
3. Ülke içinde ve dışında istihbarat faaliyetlerinde bulunmak
4. Amerika Birleşik Devletlerinin Ulusal konseyinin kararlarını dinlemek.

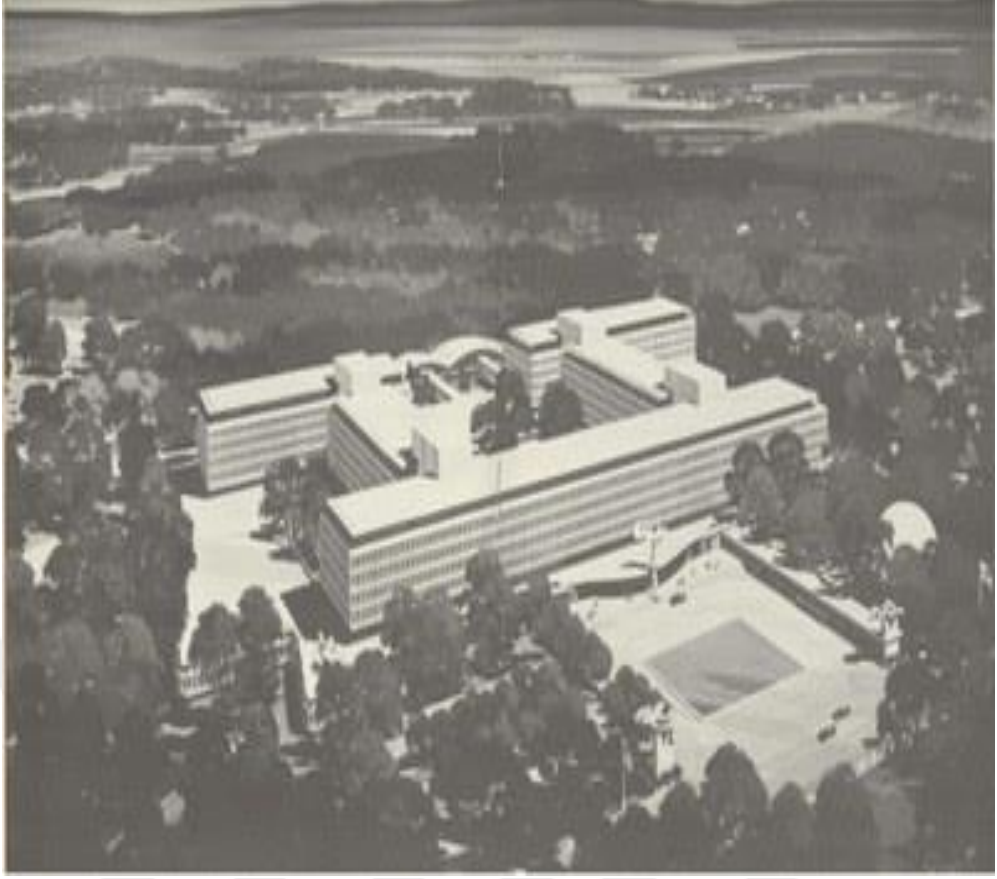
Dönemin ABD başkanı Truman tarafından CIA direktörü eski CIG müdürü yardımcısı olan Roscoe H. Hillenkoetter'i görevlendirildi.

Şekil 4.19: CIA direktörü eski CIG müdürü yardımcısı olan Roscoe H. Hillenkoetter.

Kaynak: (Central intelligence Agency History-<https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>, 2017)

Dönemin ABD başkanı George W. Bush tarafından 2004 yılının 17 Aralık İstihbarat Reformu ve Terörle Mücadele Yasası'nı yürürlüğe koyarak CIA ve diğer istihbarat kurumlarını yeniden şekillendirdi. Daha önce bahsettiğimiz gibi “National Counterterrorism Center” Uluslararası Terörizmle Mücadele Merkezi NCTC-i ve bu kurumu denetlemesi için “Office of the Director of National Intelligence” Türkçesi Ulusal İstihbarat Direktörlüğü olan DNI-i kurdu. Şuan CIA uluslararası sistemde dünyanın iyi yabancı istihbarat kurumlarından biridir. Dönemin ABD Başkanı Dwight D. Eisenhower tarafından, CIA Genel Merkez Binası'nın inşa edilmesi emrediyor. 1955 yılının 4 Ağustos tarihinde ise bu inşa için 46 milyon doları kapsayan bir bütçe ayrılıyor başkan Dwight D. Eisenhower tarafından (CIAHistory, 2017).

Şekil 4.20: 1955 yılı 4 Ağustos'ta, Başkan Dwight D. Eisenhower tarafından yapılması istenen CIA Genel Merkez Binası

Kaynak: (Central intelligence Agency History-<https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>, 2017)

CIA-nın günümüzde vizyonu ve misyonu bunlardır:

Vizyon:

- Kanuni yollarla kaynakları elde ederek istihbarat toplanmak
- İzin dâhilinde istihbarat faaliyetlerinde bulunmak ve insanları şahsi hayatına müdahalede bulunmamak
- Amerika Birleşik Devletlerine karşı yapılacak her hangi bir saldırının önlenmesi ve risklerin ortadan kaldırılması

Misyonu:

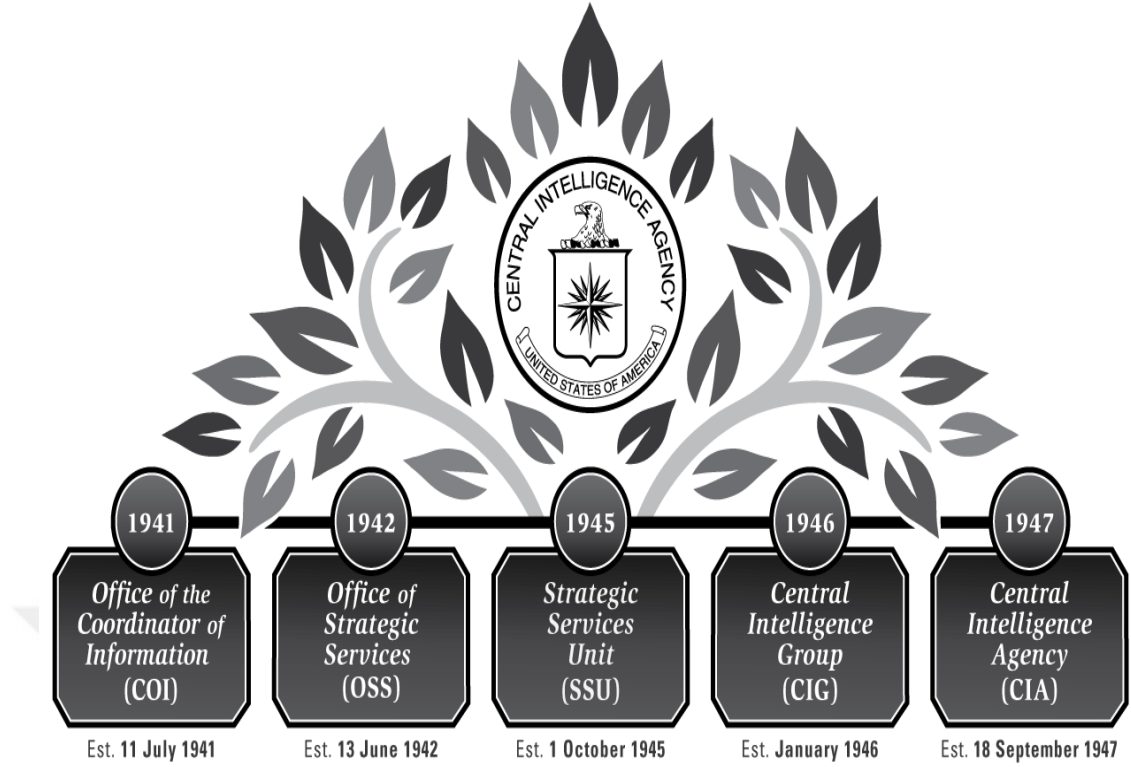
- Uluslararası sistemde Nükleer silahların kullanılmasını ve üretilmesinin karşısını almak ve terörle mücadelede diğer devletlerle işbirliği içinde olmak, uluslararası organize suç örgütlerinin ve uyuşturucu kaçakçılığının karşısının alınması en önemli hedefidir CIA-nın
- Uluslararası sistemde mevcut olan istihbarat kurumlarıyla irtibatta olup karşılıklı bilgi alış-verişinde olmak
- CIA bir İstihbarat Kurumu olarak ulusal güvenlikle ilgili tüm sorunlarla kaynaklı toplayarak analiz ederek ulusun güvenliği için nihai kararlar vermektir.
- İster teknolojik isterse de araştırma alanında yeniliklere açık olmak ve açık kaynakları dikkatle analiz etmektir.

Merkezi İstihbarat Teşkilatı olan CIA'nın bugünkü amblemini ve bugüne kadarki yapılanma şekilleri aşağıda görebilirsiniz. (CIAAbout, 2018)

Şekil 4.21: CIA'nın bugünkü Amblemi

Kaynak: (Central intelligence Agency About-<https://www.cia.gov/about-cia/>, 2018)

Şekil 4.22: CIA's Family Tree

Kaynak: (Central intelligence Agency History-<https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>, 2017)

Federal Soruşturma Bürosu – FBI (Federal Bureau Investigation)

Amerika Birleşik Devletleri de 1908 yıllarında ekonomik açıdan sanayileşmiş bir devlet gibi oluşmaya başlamıştır. İletişimde telefonun, telgrafın mesafeleri yaklaştırması ve demiryolu vasıtasıyla ülkenin bir ucundan diğer ucuna gitmeyi kolaylaştıran vasıtalar ülkeyi bir sanayie ülkesine çeviriyordu. Sanayileşme ile beraber gelen göç akını ülkede suç oranlarını artırıyordu. ABD'nin büyük eyaletlerinde fakir halkın çoğu fabrikalarda çalışıyor ve fabrika sahipleri acımasızca çalıştırıyorlardı. Bazı sığınmacılar suç işlemeye başlamıştı artık. Brooklyn eyaletinde daha dokuz yaşında olan Al Capone ilk suçunu işleyerek dünyaya mafya babası gibi adını duyurmayı başarmış suçlulardan biri oldu. Eyaletlerde yolsuzluk büyüyordu. TEK SAS'ta araba hırsızlıkları artmıştı. Artık ABD hükümetinin bu suçların engellenmesiyle ilgili bir yol belirlemesi gerekmektedir. 1908 yılının 26 Temmuzunda Adalet Bakanlığı'nın soruşturmalarını incelemek için Başsavcı Charles J. Bonaparte tarafından "*Departman Of Justice*" Adalet Bürosu kuruldu. Federal Soruşturma Bürosu olan "*Federal Bureau Investigation*" kısaltması FBI olan kurumun temeli koyulduğu gün olarak bilinmektedir (FBI Seal & Motto , 2018).

1909 yılının Mart ayı ise Başsavcı tarafından burumun adı değiştirilerek Türkçesi “Soruşturma Bürosu” anlamına gelen ‘Bureau Of Investigation’ adı koyuldu. 1917 yılının 15 Haziranı ABD Kongresi tarafından Casusluk Yasası onaylandı. Bu yasanın maksadı casusluk faaliyetlerini yapan şahısları tutuklamak ve devlet bilgilerinin sızdırılmasını engellemektir. Bu kanun BOI’nin yetkilerini artırdı. 1919 yılının 30 Haziranı “Bureau Of Investigation” Soruşturma Bürosuna William E. Flynn direktör olarak atandı. 1919 yılının 28 Ekimi ABD Kongresi yeni bir yasa kabul etti. Yasanın adı Dyer Yasası olarak adlandırıldı. Bu kanun taslağı ülke içindeki Motor ve Araç Hırsızlığının engellenmesine ve bu hırsızlık olaylarının araştırılmasına yönelik bir içeriği kapsamaktaydı. 1932 yılının 1 Temmuzunu BOI yeniden yapılanmaya gidildi ve ismi Soruşturma Bölümü olan “Department Of Investigation” DOI olarak değiştirildi. 1935 yılının 1 Temmuzunu “Department Of Investigation” yapılandırılarak Federal Soruşturma Bürosu olan “Federal Bureau Investigation” FBI olarak şekillendirildi. 1925 yılının 11 Ekimi Martin James Durkin isimli bir araba hırsızlığı tarafından BOI’nin çalışanı olan Edwin C. Shanahan silahla öldürüldü bu ilk ölen bir soruşturma ajanı olmuştur. 11 Eylül saldırılarından hemen sonra Federal Soruşturma Bürosu FBI’ın 7 bin personeli bu konuyu araştırması için görevlendirildi (Federal Bureau Investigation Timeline, 2018). Kurulduğu günden beri FBI amblemi birkaç defa değiştirildi. Kurulduğu yıllarda FBI Adalet Bakanlığının Amblemini taşımıştır. Fakat FBI’ın kendi mührü 1935 yılında değiştirildi fakat 1940 yılında bugünkü amblemi olarak kullanılan amblem ressam Ajan Leo Gauthier tarafında oluşturuldu. Amblem slogan sözcükler taşımaktaydı. Bu slogan: Fidelity, Bravery, Integrity sözcüklerinden oluşmaktaydı. Türkçe anlamı Sadakat, Cesaret, Bütünlük karşılığıdır (FBI Seal & Motto , 2018).

Office of the Attorney General
Washington, D.C.

July 26, 1908.

ORDER

All matters relating to investigations under the Department, except those to be made by bank examiners, and in connection with the naturalization service, will be referred to the Chief Examiner for a memorandum as to whether any member of the force of special agents under his direction is available for the work to be performed. No authorization of expenditure for special examinations shall be made by any officer of the Department, without first ascertaining whether one of the regular force is available for the service desired, and, in case the service cannot be performed by the regular force of special agents of the Department, the matter will be specially called to the attention of the Attorney General, or Acting Attorney General, together with a statement from the Chief Examiner as to the reasons why a regular employee cannot be assigned to the work, before authorization shall be made for the expenditure of any money for this purpose.

CHARLES J. BOKAPARTZ,
Attorney General.

Şekil 4.23: Department of Justice kuruluşu.

Kaynak: (FBI Seal & Motto - <https://www.fbi.gov/history/seal-motto>, 2018)

Şekil 4.24: Günümüzde halen kullanılan FBI Amblemi.

Kaynak: (FBI Seal & Motto - <https://www.fbi.gov/history/seal-motto>, 2018)

Ulusal İstihbarat Direktörlüğü – DNI (Office of the Director of National Intelligence)

Ulusal İstihbarat Direktörlüğü olan DNI 11 Eylül 2001 saldırılarının hemen ardından kongre oluşturulmaya başlandı tarafından. Bağımsız bir yapı olarak kurulması önerilen bu kurum diğer kurumları denetleme imkânını elinde sağlayacaktır. Bu kurum Amerika Birleşik Devletlerinde 11 Eylül saldırılarının kongre soruşturması ile oluşturulan 11 Eylül komisyonu veya 9/11 komisyonu gibi adlanan bir araştırma birimidir. Bu komisyon genelde Terör Saldırılarında kapsamaktaydı. Oluşturulan 9/11 Komisyonu'nun 2004 yılının Temmuz ayındaki ilk rapor sonucuyla Ulusal İstihbarat Direktörlüğü birimi DNI kuruldu. 2004 yılının Aralık ayının 19-u dönemin ABD başkanı Bush İstihbarat Reformu ve Terörle Mücadele (IRTPA) yasasını onayladı ve bu yasa terörle mücadelede DNI büyük öncelikler tanıdı. 2005' yılının 21 Nisanı DNI'nın ilk direktörü General Hayden tayin edildi.22 Nisan ise DNI Terörle mücadelede ilk operasyonuna başladı. DNI şu an direktörlüğünü Dan Coats yönetmektedir (DNIHistory, 2018). DNI Amblemine dikkat edersek dünya

haritası yer almaktadır buda kurumun yurt içi ve yurt dışı faaliyetleri olduğunu göstermektedir. Bu Amblemdaki sembollerin anlamı kısaca böyledir (DNİGraphics, 2018):

- *Amerikan Bald Eagle: Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Mühründen elde edilen kartal, ABD'nin egemenliğini temsil eder;*
- *Escutcheon ya da kalkan: 13 çizgili, beyaz, saflığı ve masumiyeti simgeleyen ve kırmızıyı belirten sertlik ve cesaret;*
- *"E Pluribus Unum": Latince "birçoğundan," bu yeni örgütü, İstihbarat Topluluğu'ndaki birçok örgütü bir araya getiren;*
- *Zeytin dalı: barışın gücünü temsil eder;*
- *13 ok: savaşın gücünü temsil eder;*
- *Mavi alan (mühür arka plan): uyanıklık, azim ve adalet gösteren;*
- *50 beyaz yıldız: Amerika Birleşik Devletleri'nin 50 eyaletini temsil eder ve Altın yazı: "Ulusal İstihbarat Dairesi Başkanı" ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yazımı, bütünlüğü ve en yüksek idealleri ve hedefleri simgelemektedir.*

Şekil 4.25: Şu anki Ulusal İstihbarat Direktörlüğü Amblemi.

Kaynak: (Office of the Director of National Intelligence Graphics-
<https://www.dni.gov/index.php/newsroom/seals-graphics>, 2018)

Şekil 4.26: New York'ta 14.09 2001 Cuma günü Dünya Ticaret Merkezi'nin kalıntıları. (ABD Ulusal Arşivleri)

Kaynak: (Office of the Director of National Intelligence History - <https://www.dni.gov/index.php/who-we-are/history>, 2018)

Savunma İstihbarat Ajansı – DİA (Defense Intelligence Agency)

DIA adıyla bildiğimiz ‘*Defense Intelligence Agency*’ bir Savunma İstihbarat Ajansıdır. 1960 yılında ABD’de kurulan bu kurum aktivasyon planı kapsamında kurulmuştur. İlk kurulduğu zaman DIA’nın binası 1960 yılında Arlington Hall İstasyonu yakınında yerleşiyordu. 1984 yılına gelindiğinde DIA karargâhı Bolling Hava Kuvvetleri Üssü’ne taşındı. Günümüzde olduğu gibi DIA ilk kurulduğu yıllardan Soğuk Savaşın sonuna kadar sayısız operasyonlar yapmıştır. 1962 yılındaki Küba krizi zamanı U-2 uçaklarını kullanarak Küba’da konumlandırılan SSCB’nin füzelerinin resimleri ala bilmişlerdir. Suudi Arabistan’da 1996 yılında teröristler

tarafından HBAR Kuleleri saldırı düzenlendi ve bu saldırıda 19 ABD askerini katledildi. Saldırının hemen sonrasında DIA bünyesinde Terörle Mücadele Merkezi kuruldu. DIA'nın İstihbarat Analizi Merkezi ise 2010 yılında Virginia'daki Charlottesville'te yerleşen Rivanna İstasyonunda resmi olarak faaliyete başladı (DIAHistory, 2018). DIA, ABD Savunma Bakanlığı'nın birçok rolünü üstleniyor ve ABD'nin Soğuk savaş döneminde birçok başarısını bu kuruma borçlu olduğunu söyleye biliriz. Bu kurum hava, kara, deniz, uzay savaşları ve siber savaşlar konusunda teknolojik olarak kendini geliştiren bir kurum olarak faaliyetini devam ettirmektedir (DIAStrategy, 2018).

Şekil 4.27: Defense İntelligence Agency Emblem

Kaynak: (Defense İntelligence Agency- <http://www.dia.mil/About/History/>, 2018)

4.6 İsrail'de İstihbarat: MOSSAD

İsrail Devleti resmi olarak 1948 Yılı'nın 14 Mayıs'ında kurulmuştur. İlk kurulduğu yıllarda İsrail'de illegal örgütler faaliyetlerini sürdürürken diğer taraftansa Arap isyancılar bu devletin kurulmasına karşıydılar. Bu sebepten dolayı bir bilgi merkezine veya istihbarat kurumuna ihtiyacı vardı İsrail'in. 1949 yılının 13 Aralığında İsrail de İstihbarat ve Özel Operasyonlar için bir kurum yaratılması kararı alındı ve bu kurum İstihbarat ve Özel Fonksiyonlar Enstitüsü olarak "למודיעין המוסד" (LeMofed)

מיוחדים ולתפקידים " MOSSAD adıyla faaliyete başladı. Bu Enstitü Kurumu genel itibariyle bilgi toplamada HUMINT ve SIGINT gibi istihbarat yöntemlerini kullanmaktadır. Kurum istihbarat toplamada uluslararası sistemde mevcut olan diğer ülkelerin istihbarat kurumları ile bilgi alış verişinde bulunmakta ve çoğu zamanda çoğu kurumlarla birlikte operasyonları gerçekleştirmektedir. MOSSAD'ın amblemi 1970 yılında bu kurumun istihbarat yönetim şefi görevinde olan Shlomo Cohen Abarbanel tarafından tasarlandı ve yönetim tarafınca kabul edildi. Kabul edilen bu amblem halen günümüzde de MOSSAD tarafından kullanılmaktadır ve bu amblem bir ayetten ibarettir (MOSSADHistory, 2018):

"Halk arasında hiçbir sıkıntı olmayacak ve çokluk bir çok ulus tarafından yönetilecek" (Süleyman'ın Meselleri 11:14).

David Ben-Gurion MOSSAD'ın kurucusu olarak bilinmektedir. 2014 yılında MOSSAD'ın mezuniyet töreni açılış konuşmasında İsrail başkanı Reuven Rivlin'in MOSSAD istihbarat birimi hakkında bu sözleri söylemişti:

"Bu kurumda çalışan ve okuyan öğrencilere katkılarından dolayı mutluyum ve İsrail vatandaşları adına şükranlarımı sunuyorum".

Şekil 4.28: " מיוחדים ולתפקידים למודיעין המוסד" MOSSAD Amblemi

Kaynak: (MOSSAD History-<https://www.mossad.gov.il/heb/about/Pages/default.aspx>, 2018)

4.7 Rusya Federasyonunda İstihbarat Kurumları FSB ve SVR

1990 yıllarına kadar SSCB olan ve şimdiki Rusya Federasyonunda İstihbarat faaliyetleri tarihi bir geçmişe sahiptir. İlk olarak 1917 yılının 20 Aralığında SSCB'nin başkanı Vladimir Lenin tarafından “Acil Durum Komisyonu” aldı altında “ЧК – чрезвычайная комиссия” adlı bu kurumun oluşturulması emri verildi. Bu kurumun ilk başkanı olarak dönemin SSCB başkanı Vladimir Lenin tarafından Feliks Dzerjinski atanmıştır. Bu kurum defalarca yapılanmaya maruz kalmıştır. ÇEКА istihbarat kurumu 10 Temmuz 1934 yılının 10 Temmuz SSCB Merkezi Seçim Komisyonu tarafından bir raporla değiştirilerek НКВД – “Народный комиссариат внутренних дел” Türkçe karşılığı İçişleri Halk Komiserliği adını almıştır. Her kesin bildiği SSCB'nin meşhur istihbarat birimi KGB 1954 yılının 13 Mart tarihinde SSCB Meclisi tarafından kuruldu. Rusça “Комитет государственной безопасности” olan KGB Türkçe Devlet Güvenlik Komitesi anlamına gelmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olan Haydar Aliyev’de eğitimini KGB kurumunda almış ve bu kurum adına görevlerde bulunmuştur. 1995 yılının 3 Nisan tarihinde dönemin olan Boris N. Yeltsin tarafından “Федеральная служба безопасности” olan Türkçe karşılığı Rusya Federal Güvenlik Servisi FSB kuruldu. Bu kurum günümüzde halen faaliyetini sürdürmektedir. Günümüzde Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı olan Vladimir Putin, 1998 yılının Temmuz ayının 1999 yılının Ağustos ayına kadar bu kurumun direktörlüğünü yapmıştır (FSBHistory, 2018).

Şekil 4.29: “Acil Durum Komisyonu” aldı altında “ЧК – чрезвычайная комиссия” ÇEКА Amblemi

Kaynak: (<https://w.histrf.ru/articles/article/show/vchk>, 2018)

Şekil 4.30: НКВД – ‘‘Народный комиссариат внутренних дел’’ Тrkçe karşılığı
İçişleri Halk Komiserliği NKVD Amblemi

Şekil 4.31: Feliks Dzerjinski (Çeka Başkanı: 20 Kasım 1917-6 Şubat 1922 / GPU
Başkanı : 6 Şubat 1922-15 Kasım 1923 / OGPU Başkanı : 15 Kasım 1923- 20
Temmuz 1926)

Kaynak: (Федеральная служба безопасности- <http://www.fsb.ru/fsb/history.htm>, 2018)

Şekil 4.32: “Федеральная служба безопасности” olan Türkçe karşılığı Rusya Federal Güvenlik Servisi FSB’nin günümüzdeki Amblemi

Kaynak: (Федеральная служба безопасности- <http://www.fsb.ru/fsb/history.htm>, 2018)

1991 yılının 3 Aralık tarihinde dönemin SSCB Başkanı Mihail Gorbaçov “Devlet güvenlik kurumlarının yeniden örgütlenmesi konusunda” Yasayı onayladı. 1991 yılının 18 Aralık tarihinde ise bu yasa kapsamında SSCB’nin Merkezi İstihbarat Servisi olan KGB den ayrı bir kurum olarak “Служба внешней разведки” adıyla Rusya Federasyonu Dış İstihbarat Servisi olan SVR’e dönüştürülmüştür (SVR History, 2018). Günümüzde bu kurum halen faaliyetini sürdürmektedir. Kurumun logosu 2009 yılının 31 Ekim tarihinde 1233 sayılı kanunla tasarlanmıştır. Kurumun resmi sitesinde logo ile ilgili aşağıdaki malumatlara yer verilmiştir (SVR Emblem, 2018):

Rusya Federasyonu Yabancı İstihbarat Teşkilatı’nın amblemi, iki küçük kronla üst üste konmuş, üstlerinde bir şeritle bağlanmış büyük bir taç olan, açık kanatlı, altın çift başlı bir kartaldır. Bir kartalın pençesinde – çapraz olarak çapraz gümüş kılıç ve yanan bir meşale. Kartalın göğsünde radyal çentik ve on iki altın bağlantı elemanı ile gümüşle bağlı yuvarlak bir kalkan var. Kalkan

alanı mavidir (peygamber çiçeği mavi). Kalkan alanında, altın paralellikler ve meridyenler ile dünyanın mavi bir görüntüsü olan gümüş beş ışınlı bir parlayan yıldız var.

Şekil 4.33: “Служба внешней разведки” adıyla Rusya Federasyonu Dış İstihbarat olan SVR’in günümüzdeki Amblemi

Kaynak: (Служба внешней разведки - SVR http://svr.gov.ru/svr_today/simv.htm, 2018)

4.8 İngiltere İstihbarat Kurumları MI5 ve MI6

Dünyanın en köklü diğer bir istihbarat ülkesi ise İngiltere’dir. İngiltere istihbaratı iki ana kurumdan oluşmaktadır. Bunlar: iç istihbarat ve dış istihbarat kurumlarıdır. 1909 yılında ‘Military Intelligence Section 5’ adı altında Türkçe karşılığı Askeri İstihbarat Bölümü 5 olan MI5 daha 14 yaşında olan bir ordu kaptanı Vernon Kell tarafından kuruldu ve iç istihbarat faaliyetlerini yürütmektedir. Birinci Dünya Savaşı zamanında bu kurum Almanya istihbarat elemanlarının yakalanmasında esas rol oynayan bir kurum olmuştur. İkinci Dünya savaşı sırasında Alman istihbaratının algı yönetme usulü ile yanlış bilgi edinmesini sağlamıştır ve Soğuk Savaş döneminde

SSCB'nin ajanlarının istihbarat faaliyetlerine engellemede başarılı olmuş bir kurumdur. Soğuk Savaşın bitimiyle terör olaylarının ortaya çıkışı neredeyse aynı tarihe denk gelmektedir. Özellikle Kuzey İrlanda'da patlak veren terör olayları bu kurumun faaliyetlerinin terörle de yakından ilgilenmesine sebep olmuştur. İRA Terör örgütünün terör olaylarına karşı koymada özellikle bu kurum örtülü operasyonlarla başarılar elde etmiştir. (Andrew, 2018) Bu kurum 1909 yılından 1914 yılında kadar İngiltere'de casusluk faaliyeti yapan 30 ajanı tespit ederek tutuklamıştır. Böylelikle İngiltere'de Almanya gibi istihbarat toplayan diğer devletlerinde geri adım atmasına neden olmuştur. 1989 yılına gelindiğinde Güvenlik Servisi Yasası kabul olunmuş bununla birlikte MI5 kurumunun faaliyetleri legal hal almıştır (Laçiner, 2001, s. 7-11).

Şekil 4.34: Vernon Kell, MI5'in kurucusu

Kaynak: (<https://www.mi5.gov.uk/the-establishment-of-the-secret-service-bureau>, 2018)

Şekil 4.35: ‘‘Military Intelligence Section 5’’ Emblem

Kaynak: (<https://www.mi5.gov.uk/>, 2018)

1900’lü yıllarda İngiltere tehditler karşısında zayıf kalmaya başlamıştı. Bu dönemde İngiliz hükümeti özellikle Alman casuslarından korunmak için Başbakan Herbert Asquith İmparatorluk Savunması Komitesi’nin bir dış istihbarat kurumu kurmasını talep etti. 1909 yılının Temmuz ayında İmparatorluktan alınan izinle bir Gizli Servis Bürosu kuruldu. Bu kurum ‘‘Military Intelligence Section 6’’ adıyla Askeri İstihbarat Bölümü 6, ‘‘MI6’’ kısaltmasıyla kuruldu. 1920 yılına geldiğinde ise kurum Gizli İstihbarat Servisi kelimesi olan İngilizcede Secret Intelligence Service olarak SIS adı kabul edildi. 1994 yılında SIS için özel bir merkezi kurum binası yapıldı. Bu kurum mevcut merkezi Vauxhall Cross’a 1994 yılında Kraliçenin katılımıyla taşındı. Binanın mimari görünüşü Maya ve Aztek tapınaklarından alıntı olarak yapılmıştır ve 60 adet bir birinden farklı şekilde çatıya sahiptir. Kurumun amacı ülkeye karşı yapılacak dış tehditleri önlemek ve ülkede halkın can güvenliğini korumaktır. Kurum İngiltere’nin çıkarları için dünyanın çoğu yerinde örtülü operasyon faaliyetlerinde yürütmektedir (SISHistory <https://www.sis.gov.uk/our-history.html>, 2018).

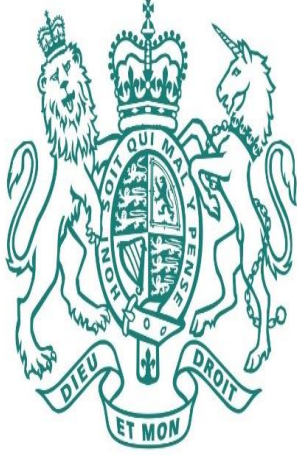
Şekil 4.36: Ashley Mansions, 254 Vauxhall Köprüsü Yolu SİS'in ilk merkezi binası.

Kaynak: (SİSHistory <https://www.sis.gov.uk/our-history.html>, 2018).

Şekil 4.37: Vauxhall Cross, Vauxhall SIS'in şuan ki merkezi binası

Kaynak: (<https://wayneharrisonphotographic.wordpress.com/the-spying-game/part-4-mi6-secret-intelligence-service>, 2018)

SECRET
INTELLIGENCE
SERVICE MI6

Şekil 4.38: SIS'in günümüzde kullandığı amblemi

Kaynak: (SISHistory <https://www.sis.gov.uk/our-history.html>, 2018)

4.9 Fransa İstihbarat Kurumları DST ve DGSE

Fransa'da esas olarak iki tür istihbarat servisi mevcuttu. Birincisi DST İç İstihbarat servisi diğeri ise Dış İstihbaratı yöneten DGSE istihbarat servisidir. DST istihbarat servisini Fransızcadan karşılığı- DST "*De la Surveillance du Territoire*" Bölgesel Güvenlik Direktörlüğü olarak tanımlanmaktadır ve iç istihbarat faaliyetlerini yürütme yetkisine sahiptir. DST 1982 yılının aralık ayının 22-si Fransa anayasasının 82/1100 sayılı kararnamesi başlığıyla tekraren düzenlenerek DST adını almıştır. En eski istihbarat teşkilatlarından biridir ve tarihi orta çağlara dayanmaktadır. Fransa dâhilinde tüm gizli operasyonları yapan tek kurumdur son zamanlarda ekonomik istihbarat ve istihbarata karşı koyma, bilimsel ve teknolojik istihbaratta son derece ilerlemeler kazanmışlardır (Özkan, 2010, s. 42-200). Bu Kurum 2008 yılının 1 Temmuzunda Terörizmle mücadele için Terörle mücadele İç İstihbarat Müdürlüğünü kuruyor. DST bünyesinde istihbarata karşı koyma birimi ve terörle mücadele birimleri mevcuttur. DST özellikle Fransa devletinin ekonomik birimlerini korunmasından sorumlu bir kurumdur. DST'nin günümüzde ana faaliyeti ülke ulusunun güvenliği korumak ve bunun içinde yeni istihbarat bilgilerine ulaşmaktır. Ulusa ve ya devlet yöneticilerine yönelik her hangi bir tehdit bu tehdidi etkisiz hale getirmek bu kurumun görevlerinden biridir. DST'nin merkez bürosu Temmuz 1985 yılının Temmuz ayından başkent Paris'te "1 rue Nélaton'da" taşındı ve halen orada faaliyetini devam ettirmektedir. Kurumun resmi internet sayfasında kurumun organizasyon şeması hakkında kısaca böyle bahsedilmiştir:

- DST merkezi yönetimi başkent Paris'te 5 yönetim bürosundan oluşmaktadır. Bunlar: terörle mücadele birimi, güvenlik ve koruma birimi, uluslararası terörizmle mücadele birimi, genel teknik yönetimi idare birimi ve ulusal ilişkiler biriminden oluşmaktadır.
- Diğer bölgelerde ise yeddi adet bölge müdürlüğünden ve uluslararası birimden oluşmaktadır. (DSTHistory, 2018)

Şekil 4.39: DST Emblem

Kaynak: (DGSEmissions <https://www.defense.gouv.fr/english/portail-defense/ministry/missions>, 2017)

Fransa'da diğer bir istihbarat kurumu ise DGSE'dir. Fransa devletinin dış istihbaratından sorumlu kurum Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü olan "*Direction Générale de la Sécurité Extérieure*" DGSE istihbarat kurumudur. Bu kurum Fransa'da en önemli ve otoriteye sahip kurumlarından biri gibi kabul edilmektedir. DGSE 1982 yılında kurulmuştur. DGSE'nin her türlü kararları hükümet tarafından onaylanan ve Fransa'nın uluslararası sistemde çıkarı için faaliyet gösteren bir kurumdur. Bu kurumun dış istihbaratta en önemli faaliyetinden biride yurtdışında bulunan Fransa uyruklu vatandaşı korumaktır. Faaliyetleri özellikle Fransız vatandaşlarını dünyanın herhangi bir yerinde korumaya katkıda bulunuyor. Kurum

operasyonları genelde Fransa'nın sınırları dışında yapmaktadır. DGSE'nin bilgi edinme yöntemleri diğer istihbarat kurumlarında olduğu gibi gelenekseldir. DGSE insan kaynakları vasıtasıyla (HUMINT), teknolojik ve sinyal istihbaratı olan SIGINT ve uydu görüntüleri ile en önemlisi ise açık kaynak toplama ve analiz ederek işleme ile istihbarat bilgi toplamaktadır. Bu kurum esasen ulusal güvenliği korumak amacıyla yabancı istihbarat kurumları ile karşılıklı bilgi alış verişi yapmaktadır ve buda kurumun işleyişini yükseltmektedir. DGSE'nin dünyanın birçoğu bölgesinde casus personelleri kurum adına faaliyet göstermektedir. Kurum adına casusluk faaliyetinde bulunan personeller en sık Türkiye, Almanya, ABD, İngiltere ve Rusya gibi bölgelerde istihbarat bilgisi topladığı bilinmektedir (DGSE Missions, 2017). Kurumun amblemi istihbaratın verimliliğini, operasyon faaliyetlerinin uluslararası sınırlarda yapıldığını ve kurumun egemenliğini temsil ediyor. (DGSE Logo, 2017)

Şekil 4.40: DGSE Emblemi

Kaynak: (DGSE Logo <https://www.defense.gouv.fr/english/dgse/tout-le-site/our-logo>, 2017)

5. İRLANDA SORUNU TARİHSEL SÜRECİ VE İRA TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ

5.1 İrlanda Sorunu Nedir ve Nasıl Ortaya Çıktı

Günümüzdeki İrlanda halkının tarihi Kelt'lere kadar uzanmaktadır. İrlanda halkı İngilizlere karşı bu adayı hep savunmuşlardır. Bu aslında Keltler kendi dilini, dinini ve etnik varlıklarını müdafaa etmek maksadıyla amacıyla Roma baskısından MÖ 150 yıllarında bu adaya göç etmişlerdir (Eriş & Özdağ, 2000, s. 324-370). Roma devleti tarafından 481 yılında İrlanda'ya piskopos görevlendirilmiş ve İrlanda Katolik'i olarak Hristiyanlığı kabul etmişlerdir. Kuzey İrlanda sorunu İrlanda'nın Katolik dinin yaratıcısı St. Patrick'i kabul etmesinden kaynaklanıyor. Bu olay sonucunda bir mezhep ayrılığının başlangıç noktası olmuştur. İngiltere Kralı olan II. Henry 12'nci yüzyılda İrlanda topraklarını kendi ülkesinin sınırları dâhil etmiştir. İrlanda İngiltere'nin kolonileştirdiği birinci ülke olmuştur. İngiliz göçmenlerin adaya yerleşmeleri 12'nci ve 13'üncü yüzyılı kapsayan dönemlerde İrlanda'ya İngiltere'den çok sayıda İngiliz göç dalgası başlamıştır. Bu göç sonrasında adada İngilizler ileri derecede söz hakkına sahip olmuşlar bunun sebebiyse büyük arazilerin çoğunu satın alarak elde etmeleriyle olmuştur. Ancak bu büyük göç dalgası 14. ve 15. Yüzyılda son bulmuş. Bunun sonucunda İrlanda halkının bir kısmı kendi arazilerini yeniden satın almışlardır. İngilizlerle İrlanda halkı arasın araziler üzerinde farklı olaylar olmuştur fakat İngiltere hükümeti 1600 yılına kadar bir tepki vermemiştir (Laçiner, 2001, s. 6-53). İngilizler tarafından elde edilen araziler sonucunda İrlanda halkı açlık çekmiş bunun sonucunda halkın bir kısmı Amerika'ya göç etmiş ya da açlıktan hayatlarını kaybetmişlerdir (Gürses, 1997, s. 23-37). 17. Yüzyıla gelindiğinde Tudor hanedanı devrinde, I. Elizabeth tarafında İrlanda'nın dâhili meselelerine aşırı derecede müdahale edilmiştir. 1602 yılında oluşan isyanlar sonucunda İrlanda ile İngilizler arasındaki olan problemin Katolik ve Protestan mezhep ayrılığından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bu maksatla 20-25 bin arasında Protestan mezhebenden olan bir topluluk bu bölgeye İngiltere devleti tarafından yerleştirilmiştir (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1630 yılındaysa İrlanda'nın Ulster bölgesinde 20 binin

üzerinde göçmen nüfusu erkeklerden oluşuyordu (Kapalıkaya, 2009, s. 51-100). 1649 yılın ‘da Cromwell İrlanda sınırlarına ordusuyla dâhil olmuş ve elde ettiği arazileri askerlerini arasında dağıtmıştır. 1685 yılında İrlanda halkı kral 2. James’i desteklemiş buna sebepse 2. James 2. Charles’in kardeşi idi ve katolikleri haklı buluyordu kardeşi gibi. 1985 yılında kral 2. James Katoliklerin kendi topraklarını geri vermeye başladı fakat Protestan halk buna karşıydı. Bunun sonucunda İngiltere parlamentosu kral 2. James’in bu hareketine olumlu yanaşmamışlar (Gürses, 1997, s. 23-37). Kral 2. James İrlanda halkının önemli devlet işlerinde göreve getirilmesi içinde çaba harcamıştır (Laçiner, 2001, s. 6-53). William of Orange genelde Katolik mezhebinden olan insanlara karşı sert tutumuyla bilinirdi. 1688 yılın ‘da Protestan halkının baskısı sonucu II. James’in Katolik mezhebinin kontrolü altında olan İrlanda topraklarına kaçarak sığınmıştır. 1690 yılında geldiğinde III. William Boyne Savaşı’nda II. James’in ordusunu yenmiş ve II James Fransa’ya kaçmak mecburiyetinde kalmıştır. Boyne zaferi Protestanların varlığının başlangıcı, Katolik halkın ise özlüğünün sonu olarak biliniyor (Şöhret, 2013, s. 39-76). 18’inci yüzyıl İngiliz devleti ada üzerinde egemenliğinin tam olarak yerleştiği bir dönemdir. 1801 yılında İngiltere parlamentosu tarafından birlik yasası çıkarılır ve bu kararla İrlanda yönetimde Birleşik Krallığa bağlı bir devlet haline gelir (Gürses, 1997, s. 23-37). Bu birlik yasası İngilizce “Act Union” bir nevi bu iki mezhebi birleştirilmesi gibi gösterilmiştir. Ancak zamanla Protestan halkı ekonomik olarak bu yasayı kullanarak çok güçlü bir hale gelmiştir. Katolik halkının durumunun iyice kötü durumda olduğu için Daniel O’Connell tarafından 1823 yılında Katolik Topluluğu’nu kurdu. Bu topluluğun ana hedefi iki mezhep arasındaki ayrıcalıkların kaldırılması ve eşit bir topluluk halinden Protestanlar gibi Katolikler ’de her haktan yararlanması idi. 1828 yılından kendisi parlamentoya milletvekili seçilse de İngiltere’nin “Act Union” yasası gereğince Katolik mezhebinden olan birisi devletin her hangi bir kamu kurumunda görevlendirilmesi yasak olduğu için parlamentoda görev alamamıştır. İngilizcesi “The Young” olan Genç İrlanda harekâtı ismindeki bir grup adanın bağımsızlığını için çalışmış fakat 1848 yılında İrlanda Kraliyet Polis Harekâtı tarafından bir çatışmada grup üyeleri öldürülmüştür. Bu harekât üyelerinden sağ kalanlar ise ABD’ye göç etmişlerdir. ABD’ye göç eden grup üyeleri İrlanda bağımsızlığını savunmak için “Fenin Brotherhood” örgütünü kurmuşlar ve bu örgütün İrlanda içerisinde yardımcıları “Irish Republican Brotherhood” isimli İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği örgütü olmuştur. Bu iki örgütünde temel amacı İrlanda’nın

bağımsızlığının yeniden kazanılması idi (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1846 ve 1850 yılları arasında İrlanda halkı açlıkla yeniden yüzleşmiş bu dönem patates kıtlığı olarak tarihe geçmiştir. İngiliz devleti tarafında İrlanda'da Katolik bölgelere mısır gönderilmesi planlandı fakat Protestan halkın itirazı sonucu bu yardım yapılmamıştır (Eriş & Özdağ, 2000, s. 324-370). Bu açlıktan sağ kalan bir kısım halk ABD ve İngiltere olmak üzere bir kaç bölgeye göç etmek mecburiyetinde kalmışlar. 1886 yılına gelindiğinde İngiltere Liberal Hükümet tarafından bir tasarı hazırlandı ve tasarıda İrlanda'nın yalnızca dış işlerinde ve güvenlik meselelerinde Londra hükümetine bağlı olacaktır diye yazıyordu. Ancak bu tasarı İngiltere parlamentosunun Avam Kamarası tarafından 30 oyla reddedilmiştir (Laçiner, 2001, s. 6-53). İrlanda halkının bağımsızlık mücadelesi 1919 ve 1921 yılları arasında ileri derecede güçlendi. Diğer taraftan 1905 yılında Katolik mezhebinden olan halk Sinn Fein isimli partiyi kurmuşlardır (Kapalıkaya, 2009, s. 51-100). Birinci Dünya Savaşı esnasında İrlanda bağımsızlığını savunmak için "Irish Citizen Army" İrlanda Vatandaş Ordusu isimli bir örgüt "Irish Republican Brotherhood" Türkçesi İrlanda Cumhuriyet Kardeşliği isimli örgütle birlikte bağımsızlık için silahlı mücadele başlattıklarını açıkladılar (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1912 yılında Protestan mezhebinden olan İrlanda'da yaşayan halk ayrıcalıkları kaybetmemeleri için silahlı mücadele örgütü olan "Ulster Gönüllüler Birliğini İngilizcesi "Protestan Ulster Volunteer Force" (UVF)" örgütünü kurdular (Laçiner, 2001, s. 6-53). Protestanlara tanınan bu ayrıcalıklar sonucunda 1916 yılında Katoliklerin ayaklanması ile neticelendi (Gürses, 1997, s. 23-37). Paskalya ayaklanması olarak tarihe geçmiştir. Bu ayaklanmada UVF Protestan örgütü Katoliklerin çoğunu öldürmüştür (Laçiner, 2001, s. 6-53). Paskalya Ayaklanmasının zamanı gizli tutulduğundan dolayı katılım az olmuştur (Eriş & Özdağ, 2000, s. 324-370). Paskalya Ayaklanmasının ardından 15 lideri tutuklanarak idam edilmiştir (Gürses, 1997, s. 23-37). . Paskalya Ayaklanmasının bastırılması zamanı İngiltere ordusu tarafından UVF Protestan gönüllü birlikleri kullanılması Katolik ve Protestan mezhepleri arasında aşırı düşmanlık duygularına ve uçuruma sebep olmuştur (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1918 yılında İrlanda'da seçimler yapıldı seçimlerde Sinn Fein isimli parti kazandı. Meclisin ismi ise "Dail EİRA in Dublin" olarak adlandırıldı (Gürses, 1997, s. 23-37). Meclis 21 Ocak 1919 yılında açıldı. Bu meclisin açılmasıyla İrlanda bağımsızlık savaşının ilk adımı gibi gözüke de açılış gününde Katolik mensup sahip ulusun birçoğu pusuya düşürüldü (Laçiner, 2001, s. 6-53). Yeni kurulan bu devletin ilk

ordusu İRA olmuştur. 1919 yılında İRA üyelerinden oluşan birkaç taraftar 2 kraliyet polisini öldürmesi sonucunda İRA terör eylemlerine başladı (Kapalıkaya, 2009, s. 51-100). Aralık 1921 yılında “Anglo Irish” isimli Türkçesi İngiltere ve İrlanda antlaşmasıyla İrlanda ikiye bölündü (Laçiner, 2001, s. 6-53). Katolik ulus bu parçalanmaya karşı çıkmaya başladı. Sinn Fein İrlanda’nın bağımsızlığının siyasi kolu olarak devam etti mücadeleye fakat İrlanda’nın bağımsızlığının silahlı mücadele kolu İRA’ya Katoliklerden destek arttı. İRA yer altı bir terör örgütü oldu ve eylemler yapmaya başladı. 1937 yılında İrlanda ilk anayasasını kabul etti. Bu anayasanın 2. Ve 3. Maddelerinde Kuzey İrlanda’nın İrlanda devletinin bir parçası olduğunu yazıyordu (Gürses, 1997, s. 23-37). Bu yasa kapsamında ülkenin ismi EİRE’ye olarak Türkçesi İrlanda Cumhuriyeti olarak değiştirildi. 1949 yılına gelindiğinde ise İrlanda Cumhuriyeti İngiliz Uluslar Topluluğu olan “Commonwealth”birliğinden ayrılmışlar ve bunun sonucunda İngilizler İrlanda Cumhuriyeti üzerinde hiçbir hak iddia edemeyecek duruma gelmişlerdir. Fakat Kuzey İrlanda o yıldan beri İngiliz yönetiminde kalmış Protestan halkın çoğunluğu sebebiyle Katolik ulus şiddete sık-sık maruz kalmıştır (Laçiner, 2001, s. 6-53).

5.2 İRA Terör Örgütü Nedir ve Ortaya Çıkış Süreci

İRA yirminci yüzyılda başlarında Kuzey İrlanda ve Büyük Britanya hükümetine karşı bir mücadele başlatmıştır. Bu isyan mücadelesinde İRA “*The Irish Republican Army*” İrlanda Cumhuriyetçi Ordusunun bir nevi devamıdır ve 1916-1921 savaşı iç savaş sonunda İrlanda Cumhuriyetini kurulmasıyla neticelendi. İrlanda’ya ait olan altı kuzey ilçesi İngiliz egemenliğinde kaldı (Gregory, 2010). İRA’nın tam olarak ortaya çıkışı 1913 yılında kurulan İrlanda Gönüllüleri örgütü olmuştur. Paskalya ayaklanmasının düzenleyen bu örgüt gönüllülerden oluşmaktaydı. İrlanda’daki İngiliz hâkimiyetine karşı bağımsızlıklarının savunuyorlardı. İrlanda Bağımsızlığını kazanmasından sonra bu gurup üyeleri birleşerek İrlanda Ordusu’nu kurdu. Fakat birçoğu Kuzey İrlanda’nın Protestanlar tarafından şiddetini görerek İRA terör örgütü gibi yer altında faaliyet gösterdiler. Cumhuriyet kurulmadan önce İrlanda Cumhuriyet ordusu olan İRA’la birlikte Sinn Fein mücadelede başrolü oynadı. İrlanda Cumhuriyetinin ilanının ardından ülkeye Eamon de Valera Cumhurbaşkanlığı görevini üstlendi (Timeturk, 2017). Kuzey İrlanda Başbakanının şu kelimeleri diyordu: 1934 yılında neredeyse Kuzey İrlanda’nın tamamı Protestan

ulusun idaresinde idi. İşsizliğin artması Katolik halkın aç kalmasına sebep olmuştur buna nitekim Protestan halk ise ekonomik olarak İngiltere'den yardım alıyordu (Gürses, 1997, s. 23-37). Kuzey İrlanda'da yaşayan işsiz ve aç durumda olan Katolikler ile ekonomik sıkıntısı olmayan Protestanlar arasında çatışmalar çıkmaya başlamıştır (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1942 yılının 2 Eylül'ünde İRA üyelerinden birinin Kuzey İrlanda'da bir polisi öldürdü. Bu olayın ardından İRA üyesi idam edildi. 1955 – 1962 yılları işsizlik son derece üst seviyeye çıkmış Katolik ulus Kuzey İrlanda'da neredeyse ekmek bulmakta sıkıntı yaşıyordu ve bu olayların sonucunda Protestanlara karşı nefret ediyorlardı (Gürses, 1997, s. 23-37) . İngiltere ve İrlanda Cumhuriyeti teröre karşı birlikte adım atacaklarını açıkladılar. Bu olayın ardında İRA 1962 yılında terör eylemlerinin bitirdiğini açıkladı (Laçiner, 2001, s. 6-53). 1969 yılı Belfast bölgesinde bombalı eylemler yapıldı fakat bu eylemler İRA tarafından yapılmadığı halde İRA terör örgütünün üzerine kaldı. Bu patlamalar Protestan ulusun kurduğu örgüt UVF tarafından yapılmıştı (Gürses, 1997, s. 23-37). 1960'lı yıllarda Sinn Fein ve İRA bağımsızlık için çalışmışlardır. Kuzey İrlanda Katolik ulusun ekonomik sıkıntısı ve İngiltere'nin hiçbir yardım etmemesi nitekim Protestan halka her türlü yardımı göstermesi halkın İRA terör örgütüne karşı desteği artmasına neden olmuştur (Dik, 2005). İRA, ETA SSCB olan şimdiki Rusya tarafından desteklendi. Örgüt içinde çatışma ve bölünme gerçekleşen terör örgütlerinden biride Geçici İrlanda Cumhuriyeti Ordusu adıyla bilinen PİRA olmuştur. İRA'nın bölünmesinden sonra ortaya çıkan bu örgüt 1960-lı yıllardan sonra gerçekleştirdiği terör eylemleri ile kamuoyunun dikkatini çekmiş ve dünya örgütleri listesine dâhil olmuştur (Başbuğ, 2016, s. 65-166).

Şekil 5.1: İrlanda Cumhuriyet Ordusu

Kaynak: (<https://www.timeturk.com/ira-orgutu-nedir/haber-800587>, 2017)

5.3 İRA Terör Örgütünün İkiye Bölünme Süreci: Silahlı ve Siyasi Kanadı

1969 yılında Kuzey İrlanda’da mevcut İngiliz askeri 3000 idi. Ancak 1972 yılına gelindiğinde Protestanlar ve Katolikler arasında yaşanan sokak çatışmalar artmaya başlamıştı. Aynı yıl içerisinde İRA kendi örgütlenmesini hem mali hem militan olarak güçlendirmeye çalışmıştır. Terör örgütünün geliştiğini ve bombalı saldırı eylemlerinin arttığını gören İngiliz devleti örgütle mücadele için adadaki askeri gücünü artırmada görmüştür. İngiliz hükümeti tarafından adadaki asker sayısı 21 bine kadar çıkmıştı (Laçiner, 2001, s. 6-53). İRA 1969 yılında iki gruba bölündü; ‘*The Provisional Irish Republican Army*’ Türkçesi Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu olan PİRA ve ‘*The Irish Republican Army*’ ismiyle İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu olan İRA olarak (Gregory, 2010). PİRA grubu milliyetçi bir örgüttü İRA gibi İrlanda’nın bağımsızlığını istiyordu. PİRA İrlanda’nın bağımsızlık mücadelesinin ancak silahlı mücadele yöntemiyle elde edeceklerini savunuyordu (Timeturk, 2017). Fakat İRA Marksist bir yol izlemek kararındaydı. 1972 yılına gelindiğinde İRA tek taraflı ateşkes ilan etti. Bu olayın ardından PİRA kısa tabiriyle İRA olarak adlandırıldı (Gürses, 1997, s. 23-37). 1972 yılının Ocak ayında, Londonderry’deki bir Katolik mezhep taraftarlarının gösterileri zamanı İngiliz askerleri tarafında silahlı ateşe maruz kaldılar ve bunun sonucunda on dört silahsız Katolik insan hayatını kaybetti (Laçiner, 2001, s. 6-53). Bu olay Katolikler için ‘‘Kanlı Pazar’’ olarak tarihe

geçti (Gürses, 1997, s. 23-37). “Kanlı Pazar” İRA için adeta dönüm noktası gibi görünüyor çünkü Katolik mezhebine sahip olan birçok kişi örgüte gönüllü katılım sağladılar. Bu dönemlerde İRA’nın siyasi kanadı olarak Sinn Fein patisi İrlanda bağımsızlığı için çalıştı (Gregory, 2010).

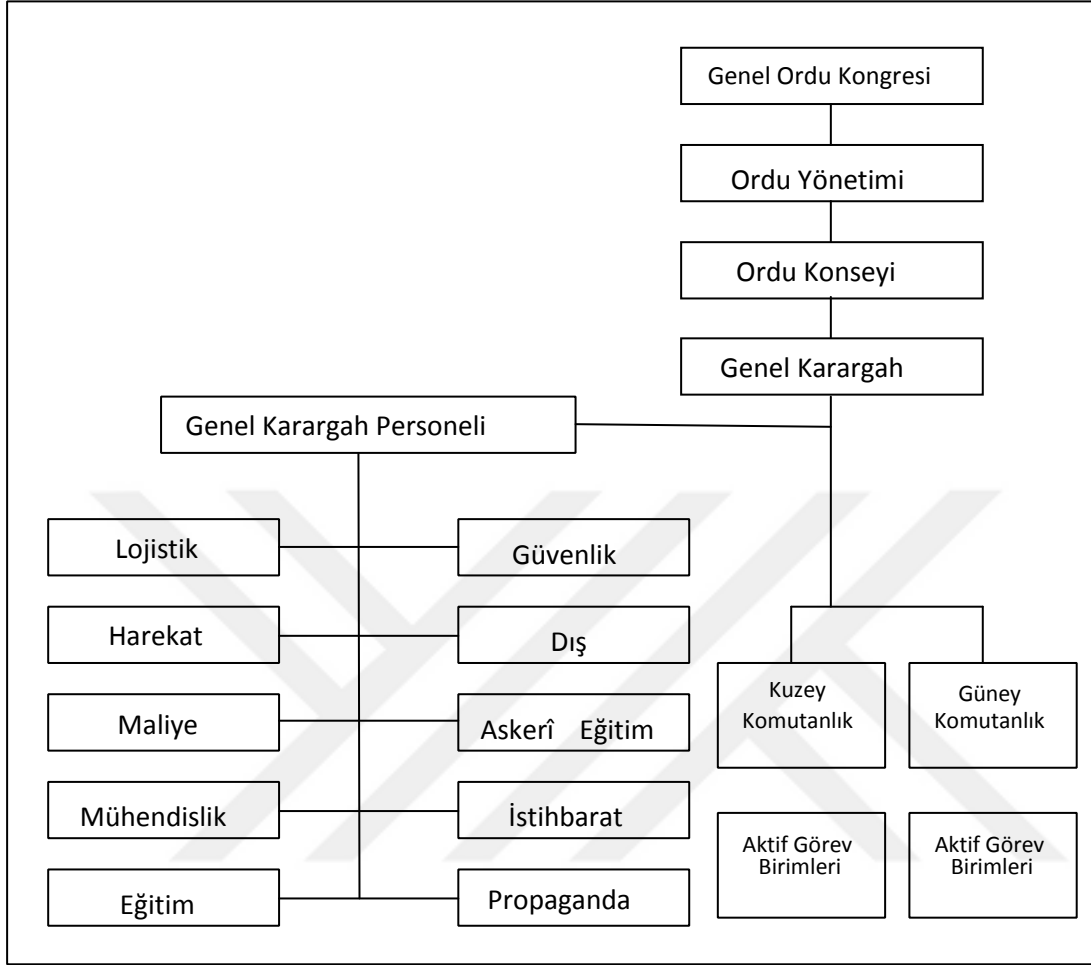
Azınlık halklar yaşadıkları devlet içerisinde eşit haklara sahip olmayı beklerler yönetim tarafından ancak siyasi bir yolla bir başarı elde edemeyince teröre başvurabilmektedirler. Kuzey İrlanda’da Protestanlara tanınan ayrıcalıklar Katolik toplumun genelinde itirazlara sebep olmuş ve Protestanlarla eşit haklara sahip olmak için İRA’ya başvurmuşlardır. Azınlıkların terörizme başvurmasında diğer bir sebep ise siyasi alanda temsil edilmelerinin izin verilmemesiyle ortaya çıkmaktadır bu durum. Terörizmi önemli bir güç haline getiren en önemli diğer bir unsur eşitsizlik, açlık, işsizlik sonucunda protesto gösterileri yapan sivil insanların güvenlik güçleri tarafından öldürülmesi veya şiddete maruz kalmasıdır (Bulut & Koca, 2015, s. 540-559). Kuzey İrlanda’da yaşaya Katolik halk her türlü şiddete, açlığa ve işsizliğe maruz kaldığı için çıkış yolunu İRA terör örgütünün sığınmada görmüştür. İRA terör örgütü şehirlerde yaptığı terör eylemlerinin sonucunda medyanın baskısıyla birleştiğinde büyüdüğünü fark etmiş ve kendi politikasını kabullendirmek için saldırı eylemlerini artırmaya gidilmiştir örgüt tarafından. İRA terör örgütünü yapısı sanki bu konularda eğitilmiş şahıslar tarafından tasarlanmış gibi gözüküyor (Dik, 2005).

Şekil 5.2: İRA Emblem

Kaynak: (<http://www.forbiddensymbols.com/irish-republican-army-ira/>, 2018)

Çizelge 5.1: İRA Örgütünün Yapısı

Kaynak: (Deligöz, 2015, s. 55-56)

5.4 İngiltere'nin İRA-ya Yönelik Terörle Mücadele Politikası ve İRA'nın Yaptığı Eylemler.

İngiltere'nin Kuzey İrlanda sorunu genelde çok 1921 yılında İrlanda'nın bağımsızlık elde etmesiyle başlamıştır. İngiltere'nin istihbarat servisi MI5 birimi Kuzey İrlanda sorunu ve İRA terör örgütü ile ilgili resmi sitesinde şu şekilde belirtmiştir:

1921'de Kuzey İrlanda'nın kurulduğu zaman adada ki, İngiliz halk Birleşik Krallığa bağlı kalmayı savunurken fakat adada mevcut olan milliyetçi İrlandalılar İrlanda'nın birleştirilmesini destekliyorlardı. Bunun sonucunda iki ulus illegal örgütler kurmuştur, 1960 yılının sonu başlayan terör saldırıları ve gruplar arasında oluşan

çatışmalar sonucunda 3.000'nin üzerinde insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur (MI5, 2018).

Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu adıyla bilinen terör örgütü PIRA terör saldırılarını sonlandırarak mücadelelerini siyasi yolla devam ettirme kararı aldılar. 1998'de yılında, iyi Cuma Anlaşması kabul edildi. Bu anlaşma Kuzey İrlanda Yürütme Kurulu'nun idaresinde olumlu bir gelişme olsa da İRA/PIRA terör saldırılarına devam etti. Kuzey İrlanda'nın Kuzey İrlanda Polis Teşkilatı olan PSNI MI5 ile ortaklaşa çalışmaya başladı terörü bitirmek için. MI5, 2007 yılın MI5 İngiliz istihbarat servisi Kuzey İrlanda'nın ulusal güvenliğini korumak için sorumluluğu kendi üzerine aldı. Şuan Kuzey İrlanda'da dört ana muhalif cumhuriyetçi örgütü mevcuttur bunlar: Yeni İRA, İRA (CİRA), ONH – son dönemde ONH ve IRB adıyla iki örgüt olarak bölünmüştür ve Arm na Poblacht ismiyle ANP. Bu örgütler barış süreciyle İrlanda'nın birleşeceğini inanmıyor ve şiddet yoluyla ancak bu hedefe varacaklarını düşünüyorlar. 2000 yılında kurulan Kuzey İrlanda Polis Teşkilatı olan "*Police Service of Northern Ireland*" PSNI çalışanlarına 2009 yılında ve 2017 yılında iki saldırı yapıldı. 2009 yılında yapılan saldırıda PSNI'nin 2 memuru, 2017 yılında ise iki hapisane memuru hayatını kaybetti. Uluslararası terörizm İngiltere için ulusal bir tehdit niteliğindedir güvenlik tehdidi teşkil ediyor. Kuzey İrlanda'da 2007 yılına kadar istihbarat faaliyetlerini PSNI yürütmekteydi ancak, 2007 yılında kurulan "*Royal Ulster Constabulary*" isimli RUC istihbarat kurumu ulusal güvenlikten sorumlu hale geldi. PSNI'nin günümüzdeki faaliyeti alınan istihbarat doğrultusunda operasyon el polis müdahale ediyor (MI5, 2018).

MI5 istihbarat teşkilatı Kuzey İrlanda'da yapılan terör saldırılarının önlenmesinde 2007 yılından önce önemli rol üstlenmiştir. MI5 tarafından MI5'ten emekli olan personel ve birkaç çalışanının atanmasıyla 1972 yılında Kuzey İrlanda'da istihbarat Koordinatörlüğü isminde DCI birimi kuruldu. Bu kurum genel itibarıyla alınan istihbarat bilgilerini değerlendirerek hükumete iletmek ve Dışişleri Bakanlığına bu konularda tavsiye vermektir. DCI kurumu edindiği istihbaratla RUC / PSNI görevlilerini istihbarat konusunda sürekli bilgilendiriyordu. MI5 kurumunun Kuzey İrlanda'da toplamda 50'nin üzerinde çalışanı mevcuttur (MI5 , 2018). MI5 en çok 1960 yılından sonra İrlanda sorunu üzerine faaliyetler yürütmüş ve İRA terör örgütü kaynaklarını kesmeye ve terör eylemlerini önceden deşifre ederek bitirmeye

çalışmıştır (Laçiner, 2001, s. 7-11). İRA terör örgütünün İngiltere ve Kuzey İrlanda'da gerçekleştiği bombalı eylemler 1970 yılından itibaren artmaktadır.

İngiltere neredeyse 2005 yılına kadar yirmi yıldan fazla bir süre içinde terör örgütü tarafından bombalı saldırıların neredeyse hedef merkezi olmuştur. 8 Mart 1973 yılında İngiltere başkenti Londra'da iki bombalı araç İRA örgütü tarafından "Bailey" isimli hükümetin tarım bölümü genel merkezinin dışında patlatıldı saldırı sonucunda bir kişi hayatını kaybetti ve 150'nin üzerinde sivil insan yaralandı (TheGuardian, 2005).

Londra'da 1974 yılının 5 Ekim tarihinde Guildford isimli caddedeki barlarda İRA örgütü tarafında 2 bomba patlatıldı bu saldırının sonucunda beş sivil insan hayatını kaybederken 50 sivil insan yaralandı. (TheGuardian, 2005)

Şekil 5.3:The Horse and Groom pub in Guildford, where four soldiers and a civilian died in the 1974 bombing. Photograph: Haydn West/PA

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened>, 2017)

1974 yılının 21 Kasım tarihinde Birmingham'da terör örgütü tarafından daha iki bombalı eylem yapıldı ve saldırının ardından verilen resmi açıklamada 19 insan öldüğü ve 180'nin üzerinde yaralı olduğu söylenildi. Saldırı The Mulberry Bush ve Tavern In The Town barlarında yapıldı ve saldırıda hayatını kaybedenler arasında 17 yaşında olan iki gençte vardı. Saldırının yapıldıktan birkaç saat sonra üçüncü

bomba Barclays Bank'ının girişinde bulundu fakat bomba patlamamıştı (BBC, 2016).

Şekil 5.4: Birmingham pub cafe bombing in 1974

Kaynak: (BBC, <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/36427068/what-happened-at-the-birmingham-pub-bombing-in-1974>, 2016).

20 Temmuz 1982 yılında Hyde Park bölgesinde iki bomba patlatıldı ve Londra'da Regent's Park arazisinde 11 İngiliz askeri öldürüldü. Olay sırasında 40'in üzerinde sivil insan yaralandı. Olay sırasında sivillerin çoğu ağır yaralıydı buna sebepten bombalı araçların içine veya altına yerleştirilen çivi bombası olmuştur. Bu saldırı sonucunda İRA bir bildiri yayımladı bildiride şu kelimeler yer almıştır (Pallister, 2017):

“Şimdi, BM tüzüğü'nün 51. Maddesini düzgün bir şekilde uygulamaya koymak ve tüm Thatcher'in bir insanın kendi kaderini tayin hakkıyla ilgili iyi cümleciklerini doğru bir şekilde alıntılar yapmak diyoruz şimdi bizim sıramızdır. İrlanda halkı, hiçbir görev veya mesleki gücün bırakmayacağı egemen ve ulusal haklara sahiptir. ”

IRA terror bombs kill eight soldiers

HYDE PARK: two members of the Household Cavalry killed by a nail bomb left in a car. Seven horses killed or put down

Two explosions bring carnage to London's parks

By David Pallister
The Provisional IRA brought scenes of horror and carnage back to the streets of London yesterday with two bombs that left two cavalrymen dead in Hyde Park and killed six handsmen from the Royal Green Jackets in Regent's Park. At least 31 people, many of them civilians, were taken to

parked laundry van outside Chelsea Barracks last October as a coach carrying Irish Guards was returning from the Tower of London.
On Saturday, says the Life Guards of the Blues and Royals leave the barracks along South Carriage Road for their 24-hour shift at exactly the same time.
The explosion was triggered about 200 yards down the road as the troop was dis-

Green Jackets had begun the first concert of their summer tour. The bomb, apparently placed under the boards in the centre of the podium with a timing device exploded with such force that the body of one of the soldiers was thrown 50 yards. Another was sliced in two.
Twenty-eight people were injured in the blast, 24 of them from the Army and four

say: "These responsible for these inhuman crimes do irreparable damage to the good name of Ireland and the cause of Irish unity."
Mr James Prior, the Northern Ireland Secretary, who was in Washington trying to persuade American politicians to halt financial support for the IRA, said: "It underlines the great need which I have been stressing in

Routine ride that ended in horror

By Paul Brown
THE cavalrymen riding down South Carriage Road were being photographed by a group of tourists when the giant nail bomb was detonated by remote control.
Two painters hanging from a crane overlooking the scene described what happened. Steve Morgan, aged 27, said: "There was a tremendous bang and the paint canisters fell."
The whole scene was shrouded in a big cloud of black smoke. As it lifted we could see a big pile of horses and bodies—it seemed about eight feet high."
"We had lowered ourselves to the ground by then and we could see horses galloping away with some hanging from the middle badly wounded. They were covered in blood."
Tim O'Connor, aged 22, said: "A woman in a Red Cross uniform was helping the bleeding soldiers who were

Şekil 5.5: Londra'daki Hyde Park'taki 20 Temmuz 1982

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened>, 2017)

Şekil 5.6: Londra'daki Hyde Park'taki saldırı 20 Temmuz 1982

Kaynak: (Pallister, 2017)

Two explosions bring carnage to London's parks

By David Palliser

The Provisional IRA brought scenes of horror and carnage back to the streets of London yesterday with two bombs that left two cavalrymen dead in Hyde Park and killed six bandmen from the Royal Green Jackets in Regents Park. At least 51 people, many of them civilians, were taken to hospital, some with serious injuries.

The bombs exploded within two hours of each other. The first, made with between 5 and 10lb of commercial explosives and packed with four and six inch nails, went off at 10.45 am ripping through a troop of 16 soldiers from the Blues and Royals as they left the Knightsbridge Barracks of the Household Cavalry for the daily changing of the guard in Whitehall.

Seven horses, badly gashed by the flying metal, were killed or had to be put down. The second bomb went off at 12.55 pm under the bandstand at Regents Park as the Green Jackets were entertaining about 120 spectators.

In a pointed reference to British declarations in the Falklands war, the IRA in Dublin issued a statement claiming responsibility.

It said: "Now it is our turn to properly invoke article 51 of the UN statute and properly quote all Thatcher's fine phrases on the right to self-determination of a people. The Irish people have sovereign and national rights which no task or occupational force can put down." It was signed, as if customarily, by P. O'Neill.

The Hyde Park nail bomb, placed in or under a parked car, was almost certainly detonated by remote radio control. It was a carbon copy of the bomb which exploded in a

parked laundry van outside Chelsea Barracks last October as a coach carrying Irish Guards was returning from the Tower of London.

On alternate days the Life Guards or the Blues and Royals leave the barracks along South Carriage Road for their 24-hour shift at exactly the same time.

The explosion was triggered about 200 yards down the road as the troop was directly abreast of the car, a blue Austin Morris. The force of the blast blew out windows in Knightsbridge 50 yards away and the car ended upside down, a mass of twisted metal on an adjoining vehicle.

The registration of the car was later given as LMD 657P. Police said anyone who knew

Thatcher leads condemnation, more pictures and reports, page 3; Parliament, page 4

the car should come forward. They did not know if it had been stolen. Police also want people in The Berkeley Hotel, opposite the incident, or anyone who parked a car in the area in the previous 24 hours to contact them.

Of the 23 people injured in the Hyde Park explosion four were Army personnel two police, and 17 were civilians. Three Army personnel and one policeman were severely injured.

The injured policemen were named as PC Paul Ryan, aged 22, stationed at Hyde Park, and PC John Davies, 28, and engaged to be married. PC Davies was mounted at the head of the troops. A nail went through his left shoulder. He had an operation last night. PC Ryan, who was at the rear of the column, was back on duty last night.

At Regents Park, opposite the rose garden, the band of the 1st Battalion of the Royal

Green Jackets had begun the first concert of their summer tour. The bomb, apparently placed under the boards in the centre of the podium with a timing device exploded with such force that the body of one of the soldiers was thrown 50 yards. Another was sliced in two.

Twenty-eight people were injured in the blast, 24 of them from the Army and four civilians. Thirteen soldiers were detained in hospital last night, two seriously hurt.

Mr Gilbert Kelland, assistant commissioner for crime at Scotland Yard described the London bombings as a most heinous crime.

"Hyde Park is a place where people come from all over the world. The assassins had no regard for whoever might be caught and murdered by high explosives."

Commander Bill Hucklesby, head of the anti-terrorist squad, warned that the nail bombers could strike again. All ports, airports and railway stations giving access to Ireland were being watched but he believed the bombers had gone to ground in London or surrounding counties.

Mr Kelland said that two weeks ago MPs had been warned of the danger of a IRA bombing campaign. This had not been based on specific intelligence but was regarded as a general warning before the summer recess. There had been no warnings of these attacks and people must be alert for the possibility of more bombs in London. Condemnation of the attacks came from both Mrs Thatcher and the Irish Prime Minister, Mr Charles Haughey, in the Commons. Mrs Thatcher said:

"These callous and cowardly crimes have been committed by evil and brutal men who know nothing of democracy. We shall not rest until they are brought to justice."

Mr Haughey bristled off from the final hours of campaigning in Galway East by election to

say: "Those responsible for these inhuman crimes do irreparable damage to the good name of Ireland and the cause of Irish unity."

Mr James Prior, the Northern Ireland Secretary, who was in Washington trying to persuade American politicians to halt financial support for the IRA, said: "It underlines the great need which I have been stressing in the US for international condemnation of the vicious terrorism of the IRA."

As news of the blasts spread, health worker pickets at the three hospitals which took the casualties suspended their action and returned to work. Several of the injured lost limbs.

The return of an IRA active service unit to London comes eight months after the last spate of attacks. Again the targets were primarily military. After the Chelsea Barracks attack came the crippling of Lieutenant-General Sir Stuart Pringle, commandant-general of the Royal Marines, in a car bomb, and the death of Mr Kenneth Howarth, a bomb disposal expert, as he worked on a device in an Oxford Street Wimpy Bar.

The campaign continued with an explosion outside the Wimbledon home of the Attorney-General, Sir Michael Havers, and the chance discovery of a bomb outside Woolwich Barracks which injured a woman passer-by.

Despite one of the most intensive operations by Scotland Yard's anti-terrorist squad, including a search of all lock-up garages in the greater London area, no cache of explosives was found.

Irish police have discovered an IRA camp in County Donegal containing a workshop, one and a half tons of explosive, a box of detonators and rockets.

Şekil 5.7: The Guardian London Patlaması 1982

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened>, 2017)

17 Aralık 1983 tarihinde İRA terör örgütü daha bir bomba araçlı eylem yaptı. Eylem "Harrods" isimli mağazası yakınlığında yapıldı ve altı sivil hayatını kaybederken yaklaşık 91 insan ağır yaralı olarak kurtuldu saldırıdan. Mağaza Noel hediyeleşik mağazasıydı. Ölenlerin ve yaralıların yakınlarında hediye paketlerinden görünüyordu ki yılbaşı için yakınlarına hediye almaya gelmiştiler bu mağazaya. Saldırının birkaç saat sonrasında Başbakan Margaret Thatcher olay yerini ziyaret etti ve verdiği demeçte şu kelimeleri kullandı (Nordheimer, 1983):

"insanlığa karşı kötü bir suç ve Noel'e karşı bir suçtur ve bunu yapabilen insanların zihnini anlamak zor "

12 Ekim 1984 tarihinde İRA terör örgütü dönemin İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'in parti toplantısının düzenlediği Brighton oteline bombalı saldırı yapıldı (BBC, 2014). Dönemin İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'in kabinesine yönelik bu terör saldırısı sonucunda beş insan hayatını kaybetti, 34 insan ise yaralı olarak kurtuldu. Olaydan hiçbir yara almadan kurtulanlar arasında dönemin İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'de bulunuyordu. Olayın birkaç saat sonrasında başbakan Margaret Thatcher bir konferans yaptı ve olay zamanı yaşadığı duygularını anlattı (Rodrigues, 2014).

MP among dead • Chief Whip injured, wife missing • Tebbit rescued after 4 hrs.

Cabinet survives IRA hotel blast

Inquiry into security at conference

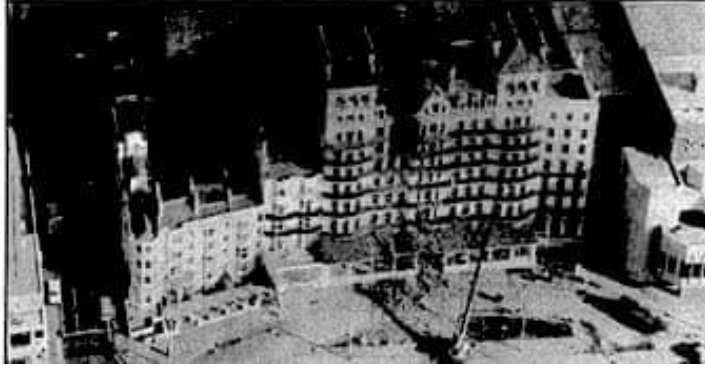
By Paul Brown, Colin Brown, Peter Underington, David Stewart and Clive Paine

An investigation into the security breach which allowed the Provisional IRA to assassinate the Conservative Party Chairman and most of his Cabinet at their Brighton conference last night.

The bomb brought tens of millions crashing through some doors of the Grand Hotel, Brighton, assassinating many of the Tories' top figures.

It is believed to be dead are Sir Robert Neill, vice of the Government chief whip, Sir John Gummer, and Sir James Spence, vice of the president of the South-West Conservative Association. Sir Gordon Strachan, Sir Eric Taylor, chairman of the North-West Conservative Association was missing.

Mr Thatcher's bathroom was demolished but she escaped after the 10.15, but lost of her second husband, Sir James Spence. Mr Spence's body, and Mr Neill's were trapped in the rubble. Mr Tebbit was brought out after four hours and Mr Neill's wife and Mrs Spence were taken to hospital in hospital. Mr Neill's wife arrived in hospital.

Şekil 5.8: Guardian, 13 Ekim 1984

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2014/oct/03/brighton-bombing-grand-hotel-tory-conservative-conference-1984>, 2014)

Şekil 5.9: Margaret Thatcher, patlamadan sadece birkaç saat sonra Muhafazakar konferansa bir konuşma yaptı

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-sussex-29587346>, 2014)

Şekil 5.10: Margaret Thatcher, kocası Denis ve Cynthia Crawford'un yardımcısı, İRA bombalı saldırısından kurtulan Grand Hotel'i Brighton'da terk etti. Fotoğraf: John Downing / Getty Images

Kaynak: (<https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2014/oct/03/brighton-bombing-grand-hotel-tory-conservative-conference-1984>, 2014)

Şekil 5.11: Patlamadan Sonra Otelin durumu

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-sussex-29587346>, 2014)

1989 yılının 22 Eylül tarihinde örgüt Deal’da yerleşen Denizciler Royal Marines Müzik Okulu’na bombalı saldırı düzenledi ve saldırı sonucunda okulda eğitim gören 11 asker hayatını kaybetti, 30’un üzerinde yaralandı (BBC, 2015).

Şekil 5.12: Denizciler “Royal Marines” Müzik Okulu’na bombalı saldırıdan sonra

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-34327014>, 2015).

İRA 7 Şubat 1991 tarihinde İngiltere Başbakanı’nın Londra’da No 10 “Downing Street’te” yerleşen resmi konutuna üç adet el yapımı harç mermi ile ateş açtı olay sonucunda can kaybı ve yaralanan olmamıştır. Eylemin ardında İRA terör örgütü Belfast’taki gazete ve yayın organizasyonlarına verdikleri açıklamada bu saldırıyı üstlendi (Whitney, 1991).

1992 yılının 10 Nisanı diğer bir saldırı ise başken Londra’nın finans bölgelerine yönelik oldu ve merkez bankasına bağlı olan para taşıyan kamyonu patlatarak 2 banka personelinin ölmesine, 80 insanın yaralanmasına yüz milyon sterlinin üzerinde devlet ekonomik zarara girmesine neden oldu (Press, 1992). İRA terör örgütü Gübre ve dizel yakıtının karışımında oluşan bombanı 1993 yılının 24 Nisan tarihinde İngiltere’nin başkenti Londra Şehrinde patladı ve bu saldırı sonucunda bir insan hayatını kaybetti, 44 insan ise ağır yaralı olarak hastanelere kaldırıldı. Devlet kurumları tarafından verilen açıklamada bu saldırı başkent Londra’ya 350 milyon sterlin değerinde hasara neden olmasıydı (Early, 2018).

Şekil 5.13: Londra’da Patlama 24 Nisan 1993

Kaynak: (<http://home.bt.com/news/on-this-day/april-24-1993-iras-bishopsgate-bomb-devastates-the-heart-of-the-city-of-london-11363977172852>, 2018)

Diğer bir saldırı 9 Şubat 1996 yılında gerçekleşti (TheGuardian.com, 2001) Bu saldırıyla İRA 17 ay süren ateşkesi anlaşmasının sona erdiğini gösterdi. İRA’nın siyasi kanadı olarak bilinen Sinn Fein partisinin lideri Gerry Adams her iki taraf içinde barış sürecine devam etmesinin yararlı olacağını söyledi. Saldırıda neredeyse 500 kg patlayıcı kullanılmıştır (NBBC, 1996).

Şekil 5.14: 9 Şubat 1996 Saldırısı

Kaynak: (http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/witness/february/10/newsid_2643000/2643717.stm, 1996)

1996 yılının 18 Şubatı örgüt bombalı eylem yaptı eylem sonucunda 5 kişi hayatını kaybetti. Tarih 1996 yılının 15 Haziranını gösteriyordu İRA terör örgütü bu defa Londra'yı hedef almıyordu. Hedefte Manchester şehri vardı. Patlamadan 2 saat önce polis şubesi bir İrlandalı tarafından aranarak kısık bir sesle 1 saat sonra şehrin merkezinde eylem yapacaklarını ve zamanında insanları tahliye etmelerini söyledi. Şehir merkezinden 80.000 insan bir saat içinde tahliye edildi. Patlama o kadar şiddetli olmuştur ki tüm şehirden patlama ses duyulmuştu. Olayda hiçbir cay kaybı olmadı fakat bu olayın etkisinde insanlar uzun bir süre dışarı çıkmaya korkar duruma geldiler (Jahangir, 2016).

Şekil 5.15: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-36474535>, 2016)

Şekil 5.16: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-36474535>, 2016)

Şekil 5.17: Manchester saldırısı 1996 15 Haziran

Kaynak: (<https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-36474535>, 2016)

2000 yılının 20 Eylül tarihinde MI6'nın Londra'da merkez binasına anti-tank roketi saldırısı yapıldı İRA terör örgütü tarafından. İngiltere resmi kurumlarında terör saldırısı sonucunda hiçbir can kaybına neden olmadığı ve İRA'nın bu eylemden sorumlu olduğu açıklandı (TheGuardian.com, 2001).

5.5 İRA Terör Örgütünün Silah Bırakması ve İngiltere Devletinin Bu Mücadelede Rolü

İRA terör örgütünün silah bırakmasında en önemli rolü İRA'nın siyasi kanadı olarak bilinen Sinn Fein partisi olmuştur. Bu parti İrlanda bağımsızlığının savunması için kurulmuş ve “Biz Kendimiz” anlamına gelmektedir. Partinin 1990'lı yıllarda lideri olan ve barış sürecinde büyük rol oynayan siyasi Gerry Adams olmuştur. Bu siyasi liderin kim olduğuna daha yakından bakalım.

Gerry Adams Katolik mezhebine mensup bir İrlandalıdır. Kendisi 1948 yılında fakir bir ailede doğmuş ve çocukluğu dönemi o kadarda iyi geçmemiş ailesi Protestanlar tarafında tehdit ve şiddet görmüştür defalarca. 17 yaşına vardığında İRA terör örgütüne katılmıştır. Yaptıkları eylemlerden dolayı 1973 yılında tutuklanarak Maze hapisanesine gönderilmiştir. 1977 yılında serbest bırakılmıştır. Televizyon ve radyo konuşmalarında resminin ve isminin geçmesi engellenmiştir (CnnTurk, 2010). 1984 yılında çapraz ateş sırasında kurşunla yaralanmıştır. 25 yaşında İRA'nın siyasi kolu olan Sinn Fein partisinin gençlik koluna katılmıştır. Sinn Fein partisinin genel başkanlık seçimlerine katıldı ve seçimden galip ayrılarak parti başkanı oldu. Kuzey İrlanda'nın katı milliyetçilerinde oluşan Sosyal Demokrat ve İşçi Partisi başkanı John Hume'la karşılıklı anlaşma yaparak Kuzey İrlanda seçimlerini birlikte yürütmüşlerdir. Gerry Adams 1983 yılında Batı Belfast bölgesinden milletvekili seçilmiştir (Gürses, 1997, s. 23-37). 1983 yılından sonra bu sorunun çözümünü getiren adam olarak bilinmektedir (Laçiner, 2001, s. 6-53). Gerry Adams CNN verdiği demekte terörü nasıl bitirdiniz sorusunu kısaca böyle yanıtladı:

Gerry Adams “Terörist örgütten olan şahıslarla aynı masada oturmamız imkânsızdır” kelimesini kullanan devlet yöneticilerinin siz anlayabilir misiniz? Gerçekten de inandırıcı bir kelime değildir. Her devlet ulusun güvenliği için gizli görüşmelerde gizli anlaşmalara vara biliyor. Dünyanın neresi olursa olsun bu böyledir ve bizim görüşmelerimizde böyle olmuştur. Devlet yöneticileri ulusa seslenişte bu kelimeleri kullanır teröre karşı bir nevi tavrını ortaya koyar halk karşısında fakat resmi olmayan görüşmelerde mutlaka yapıyordur genelde.

Bu 30 yıllık savaşta yapılan en büyük hata neydi sorusuna Adams şu kelimeleri kullandı: 1970' yılında Kuzey İrlanda sorunu ve İRA terör örgütünün yok edilmesi

İngiliz askerlerinin katı tutumları ile bu sorunu halletmesi beklenildi. Siyasi olarak masaya oturmaktan kaçınıldı.

‘‘Konuşmaktan kaçan savaşa ortak olur ve iki taraftaki insanların samimi korkularına kulak vererek barışı başardık’’

Şekil 5.18: Gerry ADAMS

Kaynak:

(<https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/11/03/ira.terorunu.bitiren.gerry.adams.anlatt/595198.0/index.html>, 2010)

Bu dönemde en önemli olan İRA'nın biran önce silah bırakmasıydı. Barış için 1984 yılından başlayarak 1985 yılı, 1991 yılı, 1994 yılında ve 1998 yılında anlaşmaya için siyasilere ve örgüt militanları barış masasına oturmuşlardır. Sinn Fein partisinin siyasi liderlerinin ve İRA örgütünün üyelerinin katılımıyla 1990 yılında dönemin İngiltere başbakanı John Major ile görüşmeler yapıldı. 1994 yılının 31 Ağustosunda İRA terör örgütü ateşkes ilan etti. 1995 yılında dönemin ABD başkanı Bill CLINTON Belfast ziyareti sırasında Gerry Adams'la görüşmüştür bu görüşme ABD'nin Kuzey İrlanda bağımsızlığına verdiği bir destek olarak görülmüştür İngiltere hükümeti tarafından (Laçiner, 2001, s. 6-53). İngiltere hükümeti İRA terör örgütüyle Kuzey İrlanda bağımsızlığı ve barış anlaşması için masaya oturmanın tek şartı İRA'nın silah bırakması olduğunu açıklayınca 1996 yılının 9 Şubatında İRA yaptığı terör eylemiyle 17 ay süren ateşkes anlaşmasını bozduğunu ilan etti. 1997 yılının 1 Mayıs seçimlerinde Sinn Fein partisinden seçilen milletvekilleri gelenek olarak

kraliçeye bağlılık yemini etmeleri gerekiyorken bunu reddettiler ve meclise girişi hükümet tarafından yasaklandı. İngiltere hükümeti ve İrlanda'nın yeni başbakanı olan Bertie AHERN Garry Adams'la görüş zamanı İRA'nın silah bırakmasını istediklerini açıkladı. Bu doğrultuda Amerikalı senatör George John Mitchell'i bu görüşmeye davet edilmiştir. Görüşmede 'Mitchell Principles'' başlık rapor sunulmuş fakat örgüt bu raporu kabul etmemiştir. Rapor yedi ana başlıktan oluşmaktaydı (Gürses, 1997, s. 23-37):

8. Protestanlar ve Katolikler arasındaki sorunların çözümü yolunda demokratik yöntem kullanılacak.
- 2 İRA ve diğer örgütler silahlarını bırakarak örgütler silahsızlandırılacak.
- 3 Örgütlerin silah teslimini izlemesi için bağımsız bir komisyon kurulacak.
- 4 Bu Görüşmeleri süresinde hiçbir eylem yapılmayacak anlaşmalara her iki tarafta uyacaktır.
- 5 Herhangi örgüt bu görüşmeye karşı olursa engellenecektir.
- 6 İki mezhebin ulusunun güvenliği sağlanacak, saldırı ve ölümler son bulacaktır.
- 7 Kuzey İrlanda ve İngiltere'de şiddet terör sonlandırılacaktır.

1998 yılında İRA örgütüyle tekrar görüşmeler yapıldı. Görüşmelere dönemin ABD başkanı Bill CLİNTON katıldı. 1997 yılında İngiltere başbakanlığı gelen Tony Blair Kuzey İrlanda halkından 1900 yıllarında yaşanan patates kıtlığında ülkesinin hiçbir yardım etmediği için özür dilemiştir. Ayrıca 1989 yılındaki bombalı saldırılarda İRA örgüt üyelerinin bir suçu olmadığını bu saldırının İRA'nın yapmadığı halde militanlarının tutuklandığı ve öldürüldüğü için bu ailelerle bir mektup yazarak özür diledi. Bu özürden sonra İRA ile barış süreci bir nevi hızlandı (CnnTurk, 2010).

ile yakın bir müttefik idi. Adams, seçimlerde seçilebilmelerini sağlamak için İrlanda'yı sık-sık gezen Donaldson'u kullanmıştı. Donaldson, Orta Doğu'da, ABD'de İngilizler için bir casus gibi çalışıyordu, diğer taraftansa Sinn Féin partisini temsil ediyordu (Henry McDonald, 2014). İRA'nın siyasi kanadı olan Sinn Fein partisini başkanı Gerry Adams'ın, uzun yıllardır şoförlüğünü yapmış ve eski İRA militanlarından olan Roy McShane'in MI5 ajanı olarak casusluk yaptığı ortaya çıktığı açıklandı (www.hurriyet.com.tr, 2008). Dikkatle baktığımız zaman İRA terör örgütünün kedisinde bu ajanları kendi menfaatleri için kullandığı fark ediliyor.

2005 yılının 1 Eylül gözlemci komisyon eşliğinde elinde olan silahları teslim etti (GazeteVatan, 2010). 2007 yılının 1 Ağustos tarihinde anlaşma içeriğine uygun olarak İngiliz askeri birlikleri Kuzey İrlanda topraklarından çıkarıldı. 30 Ocak 1972 yılında yapılan "Kanlı Cuma" olayıyla başlayan bu anlaşmasızlık ardıyla gelen terör eylemleri 1998 yılının 10 Nisan tarihinde Hayırlı Cuma anlaşmasıyla sonlandı.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada genel olarak terör olgusunun varoluşunu ve terörün yapılarının kullanılması örgütleri üzerinden ele alınmıştır. Terör türlerinin neleri içerdiği ayrıntılarıyla açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Terörü önlemede istihbarat teşkilatlarının önemi ve terörle mücadele politikaları ortaya konulmuştur. Açık kaynak istihbaratının geçmişten günümüze kadar halen son derece önemli olduğunu farklı örneklerle ele alınmıştır. Milli hedeflerine göre istihbaratın 9 türü çeşitli kaynaklardan toplanan bilgilerle karşılaştırılarak incelenmiştir. İrlanda sorunun temelini mezhep sorunu olduğunu ve bu sorunun terör saldırılarına yansması İngiltere'nin İrlanda'yı ikiye bölerek 1921 yılında İrlanda'nın bağımsızlık elde etmesiyle başladığı sonucuna varılmıştır. İngiltere'nin İRA-ya Yönelik Terörle Mücadele Politikası ve İRA'nın Yaptığı Eylemler yıl bazında ele alınmıştır. İrlanda'nın bağımsızlığı için İRA'nın terör eylemleri gerçekleştirmesi bu sorunu giderek derinleştirdiğini göstermektedir. Fakat araştırmada İRA'nın siyasi kanadı olan Sinn Fein'in bu barışı sağlayarak bu örgütün silah bırakmasına iknada rolünün ne derecede olduğu ortaya konulmuştur. Protestanlar ve Katolikler arasındaki sorunların nereden kaynaklandığı İngiltere hükümetinin bu yolda uyguladığı yanlış politikaların ne gibi kötü sonuçlara ulaştığı belirtilmiştir. Sonuç olarak İRA terör örgütünün terör eylemlerini sonlandırarak siyasi bir tavır alması İngiltere'nin başbakan Tony BLAİR hükümeti ve Sinn Fein partisinin başkanı Gerry ADAMS'ın önemli bir başarısı olduğu göz önüne getirilmektedir. Uygulanan son politikalar sayesinde Kuzey İrlanda birleştirilmedi İrlanda'ya fakat İRA terör örgütü sorunu nihai bir çözüme ulaştı. Bu çalışmada İRA örneğinin ele alınmasında maksat, İngiltere ve İrlanda'nın uyguladığı doğru politikalar sayesinde İRA terörünü sonlandırması Türkiye içinde bir örnek teşkil etmektedir. Türkiye İngiltere'nin uyguladığı çözüm süreci ve politikaları benimseyerek hareket ederse terörle mücadelede PKK terör örgütünün sonlandırılması üzerinde bir ilerleme kaydedebilir duruma gelir.

KAYNAKLAR

- Altındal, A.** (2006). *Türkiye’de ve Dünyada Casuslar*. Ankara: Destek Yayınları.
- Arıboğan, D. Ü.** (2005). *Nefretten Teröre*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Başbuğ, İ.** (2016). *Terör Örgütlerinin Sonu*. İstanbul, Türkiye: Remzi Kitapevi.
- Bilgiç, M. S.** (2009). *Terör ve Terörle Mücadele*. İstanbul: BİLGESAM Yayınları.
- Çınar, B.** (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*. İstanbul: Sam Yayınları.
- Dedeoğlu, B.** (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Yeniüzyıl Yayınları.
- Demir, C. K.** (2008). Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), s. 60-69.
- Sancaktar, C. ve diğerleri** (2016). *Uluslararası Güvenlik* (1. b.). İstanbul, Türkiye: Beta Yayınları.
- Altındal, A.** (2006). *Türkiyede ve Dünyada Casuslar*. Ankara: Destek Yayınları.
- Arıboğan, D. Ü.** (2005). *Nefretten Teröre*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Başbuğ, İ.** (2016). *Terör Örgütlerinin Sonu*. İstanbul, Türkiye: Remzi Kitapevi.
- Bayraklı, E., & Ulutaş, U.** (2017). *FETÖ'nün Anatomisi*. İstanbul: SETA Vakfı Kitapları. 11 10, 2018 tarihinde alındı
- Bekir, Ç.** (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*. İstanbul: Sam Yayınları. 05 14, 2017 tarihinde alındı
- Bilgiç, M. S.** (2009). Terör ve Terörle Mücadele. *BİLGESAM Yayınları*, 9-10.
- Çağlayan, Y.** (2016). *Sosyolojik Savaş*. İstanbul: Timaş Yayınları. 10 31, 2018 tarihinde alındı
- Çevik, A.** (2010). *Politik Psikoloji*. Ankara, Türkiye: Dost Yayınları. 11 01, 2018 tarihinde alındı
- Çomak, H., Sancaktar, C., & Demir, S.** (2016). *Uluslararası Güvenlik* (Cilt 12028). İstanbul, Türkiye: Beta Yayınları.
- Dedeoğlu, B.** (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Yeniüzyıl Yayınları.
- Dedeoğlu, B.** (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Yeniüzyıl Yayınları.

- Demir, C. K.** (2008). Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), 60-69.
- Gürses, E.** (1997). *Ayrılkçı Terörün Anatomisi / İRA-ETA-PKK*. İstanbul: Bağlam Yayınları. 11 25, 2018 tarihinde alındı
- Kuzu, A.** (2015). *MIT, MOSSAD, CIA, GLADIO*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık. 11 02, 2018 tarihinde alındı
- Laçiner, S.** (2001). *İngiliz İstihbarat Örgütleri ve Güvenlik Birimleri*. Ankara: ASAM Yayınları. 10 25, 2018 tarihinde alındı
- Laçiner, S.** (2001). İngiltere, Terör Kuzey İrlanda Sorunu ve İnsan Hakları. *Ankara Çalışmaları*, 6-53. 11 25, 2018 tarihinde alındı
- Öktem, E.** (2011). “*Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*”. İstanbul: Derin Yayınları. 05 10, 2018 tarihinde alındı
- Özdağ, Ü.** (2016). *İstihbarat Teorisi*. Ankara: Kripto yayınları.
- Sancaktar, C., Çomak, H., & Demir, S.** (2016). *Uluslararası Güvenlik* (1. b.). İstanbul, Türkiye: Beta Yayınları.
- Tzu, S.** (2016). *Savaş Sanatı*. (P. OTKAN, & G. FİDAN, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür yayınları, Hasan Ali YÜCEL klasikleri dizisi.
- Yılmaz, S.** (2013). *Amerikan İstihbaratı*. Ankara: Kripto yayınları.
- Yılmaz, S.** (2013). *İstihbarat Bilimi*. Ankara: Kripto yayım. 10 24, 2018 tarihinde alındı
- Yılmaz, S.** (2013). *İstihbarat Bilimi*. Ankara: Kripto Yayınları.

İnternet Kaynakları:

- Ağaoğlu.** (2018, 10 20). *Türk Dil Kurumu*. 08 27, 2018 tarihinde Türk Dil Kurumu: www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=TERÖR adresinden alındı
- Aköz, E.** (2006, 08 16). *Biyografik İstihbarat*. 10 24, 2018 tarihinde Sabah Gazetesi: https://www.google.com.tr/amp/s/m.sabah.com.tr/yazarlar/akoz/2006/08/16/biyografik_istihbarat/amp adresinden alındı
- Andrew, C.** (2018, 10 12). *Military Intelligence Section*. Military Intelligence Section: <https://www.mi5.gov.uk/the-establishment-of-the-secret-service-bureau> adresinden alındı
- Baharççek, A.** (2000). Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 13-15. 11 18, 2018 tarihinde <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt10/sayi1/011-028.pdf> adresinden alındı
- Bal, İ.** (2006). *Terörizm*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırma Kurumu.

- BBC.** (2014, 10 12). <https://www.bbc.com/news/uk-england-sussex-29587346>. 11 25, 2018 tarihinde Brighton IRA'nın 30. yıldönümünü bombalaması dakika sessizliği ile işaretlendi: <https://www.bbc.com/news/uk-england-sussex-29587346> adresinden alındı
- BBC.** (2015, 09 22). <https://www.bbc.com/news/uk-england-34327014>. 11 27, 2018 tarihinde Royal Marines sculpture rededicated on IRA bomb anniversary: <https://www.bbc.com/news/uk-england-34327014> adresinden alındı
- BBC.** (2016, 06 1). <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/36427068/what-happened-at-the-birmingham-pub-bombing-in-1974>. 11 27, 2018 tarihinde What happened at the Birmingham pub bombing in 1974: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/36427068/what-happened-at-the-birmingham-pub-bombing-in-1974> adresinden alındı
- BBCTurkish.** (2005, 11 11). *Madrid Konferansı'nda 'terör tanımı' arayışı*. 11 15, 2018 tarihinde Madrid Konferansı'nda 'terör tanımı' arayışı: http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/03/printable/050311_madrid_summit.shtml adresinden alındı
- Bekir, Ç.** (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*. İstanbul: Sam Yayınları. 05 14, 2017 tarihinde alındı
- Bowcott, O., & Cobain, I.** (2017, 11 1). <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened>. 11 27, 2018 tarihinde Call For inquest into IRA Guildford pub bombings to be reopened: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened> adresinden alındı
- Bozdağ, F.** (2016, 01 09). İstihbarat Nedir ? *SAHİPKIRAN SASAM*, 1-10. 10 23, 2018 tarihinde sahipkiran.org/2016/09/01/istihbarat-nedir/ adresinden alındı
- Bulut, E., & Koca, M.** (2015). TERROR IN IRELAND. *The Journal of International Social Research*, 8(37), 540-559. 11 24, 2018 tarihinde www.sosyalarastirmalar.com adresinden alındı
- CİAAbout.** (2018, 07 25). *Central intelligence Agency About* <https://www.cia.gov/about-cia/>. 10 15, 2018 tarihinde www.cia.gov: <https://www.cia.gov/about-cia/> adresinden alındı
- CİAArchive.** (2010, 07 1). <https://www.cia.gov>. CİA Archive: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/agency-u-2-pilots-hervey-stockman.html> adresinden alındı
- CİAHistory.** (2017, 09 18). *Central intelligence Agency History* <https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia>. 10 20, 2018 tarihinde www.cia.gov: <https://www.cia.gov/about-cia/history-of-the-cia> adresinden alındı

- CnnTurk.** (2007, 10 31). *CNN TURK "Madrid saldırıları davası karar bağlandı "*. 11 16, 2018 tarihinde "Madrid saldırıları davası karar bağlandı ": <https://www.cnnturk.com/2007/dunya/10/31/madrid.saldirilari.davasi.karar.bagladi/401654.0/index.html> adresinden alındı
- CnnTurk.** (2010, 11 03). <https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/11/03/ira.terorunu.bitiren.gerry.adams.anlatti/595198.0/index.html>. 11 25, 2018 tarihinde IRA terörünü bitiren Gerry Adams anlattı: <https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/11/03/ira.terorunu.bitiren.gerry.adams.anlatti/595198.0/index.html> adresinden alındı
- Çimen, O., & Cansız, G.** (2017, 05 16). Dünyayı Yöneten Güç: Amerikan İstihbaratında Yaşanan Değişim. *Karadeniz stratejik araştırma ve uygulama merkezi*, 2-5. 10 29, 2018 tarihinde [http://karasam.giresun.edu.tr/index.php?id=303&tx_ttnews\[tt_news\]=720&tx_ttnews\[backPid\]=190&cHash=5c632e29e9](http://karasam.giresun.edu.tr/index.php?id=303&tx_ttnews[tt_news]=720&tx_ttnews[backPid]=190&cHash=5c632e29e9) adresinden alındı
- Deligöz, E.** (2015). *IRA Terör Örgütünün Dil Politikası*. Ankara: T.C. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- DGSELogo** <https://www.defense.gouv.fr/english/dgse/tout-le-site/our-logo>. (2017, 01 09). *DGSELogo*. 10 24, 2018 tarihinde Direction Générale de la Sécurité Extérieure: <https://www.defense.gouv.fr/english/dgse/tout-le-site/our-logo> adresinden alındı
- DGSEMissions** <https://www.defense.gouv.fr/english/portail-defense/ministry/missions>. (2017, 01 06). *DGSEMissions*. 10 25, 2018 tarihinde Direction Générale de la Sécurité Extérieure: <https://www.defense.gouv.fr/english/portail-defense/ministry/missions> adresinden alındı
- DIAHistory.** (2018, 10 25). *Defense Intelligence Agency-* <http://www.dia.mil/About/History/>. Defense Intelligence Agency History: <http://www.dia.mil/About/History/> adresinden alındı
- DIAStrategy.** (2018, 10 25). *Defense Intelligence Agency*. Defense Intelligence Agency Strategy: <http://www.dia.mil/About/Strategy/> adresinden alındı
- Dik, B. B.** (2005, 06 24). *www.tasam.org*. 11 20, 2018 tarihinde Etnik Ve Dini Terör Örgütü IRA'nın İrlanda'ya Etkileri: http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/262/etnik_ve_dini_teror_orgutu_iranin_irlandaya_etkileri adresinden alındı
- DNIGraphics.** (2018, 10 24). *Office of the Director of National Intelligence Graphics-* <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/seals-graphics>. Office of the Director of National Intelligence: <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/seals-graphics> adresinden alındı

- DNIHistory.** (2018, 10 15). *Office of the Director of National Intelligence History* - <https://www.dni.gov/index.php/who-we-are/history>. www.dni.gov: <https://www.dni.gov/index.php/who-we-are/history> adresinden alındı
- DSTHistory.** (2018, 10 25). *De la Surveillance du Territoire*. De la Surveillance du Territoire: <https://www.globalsecurity.org/intell/world/france/dst.htm> adresinden alındı
- Dw.** (2004, 3 11). *Madrid'de terör dehşeti*. 11 16, 2018 tarihinde Madrid'de terör dehşeti: <https://www.dw.com/tr/madridde-ter%C3%B6r-deh%C5%9Feti/a-2526915> adresinden alındı
- Dw.** (2015, 10 21). *Silahlar çatışma bölgelerine gidiyor, para Almanya'ya geliyor*. (B. Knight, Dü.) 10 31, 2018 tarihinde DW: <https://www.dw.com/en/weapons-go-to-conflict-zones-the-money-comes-to-germany/a-18798104> adresinden alındı
- Early, C.** (2018, 07 27). <http://home.bt.com/news/on-this-day/april-24-1993-iras-bishopsgate-bomb-devastates-the-heart-of-the-city-of-london-11363977172852>. 11 27, 2018 tarihinde April 24, 1993: IRA's Bishopsgate bomb devastates the heart of the City of London: <http://home.bt.com/news/on-this-day/april-24-1993-iras-bishopsgate-bomb-devastates-the-heart-of-the-city-of-london-11363977172852> adresinden alındı
- Eriş, H. E., & Özdağ, Ü.** (2000). "IRA- İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu". (A. Yayınları, Dü.) *Terörizm İncelemeleri Teori Örgütler Olaylar*, 324-370.
- Ertekin, B. A.** (2017, 03 25). Batı Dünyasında Açık İstihbarat Açık Diplomasi'ye Karşı. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 22-29. 10 31, 2018 tarihinde alındı
- FBİ Seal & Motto .** (2018, 10 24). *FBİ Seal & Motto* - <https://www.fbi.gov/history/seal-motto>. <https://www.fbi.gov/history/seal-motto>: <https://www.fbi.gov/history/seal-motto> adresinden alındı
- Federal Bureau Investigation Timeline.** (2018, 10 24). *Federal Bureau Investigation Timeline*. www.fbi.gov: <https://www.fbi.gov/history/timeline> adresinden alındı
- FSBHistory.** (2018, 10 25). *Федеральная служба безопасности* - <http://www.fsb.ru/fsb/history.htm>. Федеральная служба безопасности: <http://www.fsb.ru/fsb/history.htm> adresinden alındı
- GazeteVatan.** (2010, 08 16). <http://www.gazetevatan.com/ingiltere-ira-yi-nasil-bitirdi--323490-gundem/>. 10 10, 2018 tarihinde İngiltere IRA'yı nasıl bitirdi?: <http://www.gazetevatan.com/ingiltere-ira-yi-nasil-bitirdi--323490-gundem/> adresinden alındı

- Gidda, Mirren.** (2013, 08 21). *Edward SNOWDEN ve NSA Dosyaları -*
<https://www.theguardian.com/world/2013/jun/23/edward-snowden-nsa-files-timeline>. 11 05, 2018 tarihinde The Guardian:
<https://www.theguardian.com/world/2013/jun/23/edward-snowden-nsa-files-timeline> adresinden alındı
- Glaap, O.** (2005, 03 10). *DW- Madrid'te teröre demokratik yanıt aranıyor.* 11 10, 2018 tarihinde DW- Madrid'te teröre demokratik yanıt aranıyor:
<https://www.dw.com/tr/madridte-ter%C3%B6re-demokratik-yan%C4%B1t-aran%C4%B1yor/a-2525226> adresinden alındı
- Greenwald, G., & Macaskill, E.** (2013, 06 07). *NSA Prism programı-*
<https://www.nsa.gov/about/>. 10 05, 2018 tarihinde The Guardian: c
adresinden alındı
- Gregory, K.** (2010, 03 10). *www.cfr.org.* 11 18, 2018 tarihinde Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA): <https://www.cfr.org/background/provisional-irish-republican-army-ira-aka-pira-provos-oglaigh-na-heireann-uk> adresinden alındı
- Guevara, Che.** (2018, 11 10). *marxist.* 11 10, 2018 tarihinde
<https://www.marxists.org/turkce/guevara/index.htm>. adresinden alındı
- Gül, Z.** (2015, 05 04). STRATEJİK İSTİHBARAT ve GENEL YANILGILAR.
Güvenlik Bilimleri Dergisi,, 124-125.
- Gün, Ç.** (2014, 06 06). Ulusal Güvenlik Politikalarının Belirlenmesinde İstihbaratın Rolü ve Önemi. *Yüksek Lisans Tezi*, 77-85. Ankara, Türkiye: KARA HARP OKULU.
- Gürses, E.** (1997). *Ayrılkçı Terörün Anatomisi / İRA-ETA-PKK.* İstanbul: Bağlam Yayınları. 11 25, 2018 tarihinde alındı
- Hasan, A.** (2018, 11 16). *DAEŞ, 'hücre tipi' ne geçti.* 11 17, 2018 tarihinde Milliyet.com.tr Gündem: <http://www.milliyet.com.tr/daes-hucre-tipi-ne-gecti-gundem-2778775/> adresinden alındı
- Helvacıköylü, G.** (2007, 02 13). *TASAM.* (TASAM) 09 30, 2018 tarihinde
http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir: http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir adresinden alındı
- Herman, M.** (1999). *Intelligence Power in Peace and War.* Cambridge: Cambridge University Press. 08 27, 2018 tarihinde
www.cambridge.org/core/boos/intelligence-power-in-peace-and-war/39B13810C2D49FD2894827D9BA373CCB adresinden alındı
- Url - 1** <<http://www.forbiddensymbols.com/irish-republican-army-ira/>, F. (2018, 11 15). *www.forbiddensymbols.com.* IRA:
<http://www.forbiddensymbols.com/irish-republican-army-ira/> adresinden alındı>

- Url - 2** <<https://wayneharrisonphotographic.wordpress.com/the-spying-game/part-4-mi6-secret-intelligence-service>. (2018, 10 20). *Word Press Military Intelligence Section*. Word Press Military Intelligence Section: <https://wayneharrisonphotographic.wordpress.com/the-spying-game/part-4-mi6-secret-intelligence-service> adresinden alındı>
- Url - 3** <<https://www.mi5.gov.uk/mi5-in-northern-ireland>. (2018, 11 17). *MI5* . MI5's past role in Northern Ireland: <https://www.mi5.gov.uk/mi5-in-northern-ireland> adresinden alındı>
- Url - 4** <<https://www.timeturk.com/ira-orgutu-nedir/haber-800587>. (2017, 12 10). *Timeturk*. 11 20, 2018 tarihinde IRA Örgütü nedir?: <https://www.timeturk.com/ira-orgutu-nedir/haber-800587> adresinden alındı>
- Henry McDonald**. (2014, 07 03). 01 28, 2019 tarihinde <https://www.theguardian.com/politics/2014/jul/03/inquest-denis-donaldson-mi5-sinn-fein-gerry-adams> adresinden alındı
- Hurriyet**. (2004, 03 11). *Madrid'de patlama*. 11 17, 2018 tarihinde Madrid'de patlama: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/madridde-4-patlama-208793> adresinden alındı
- Hurriyet**. (2005, 03 11). *Madrid'de terör kurbanları anılıyor*. 11 10, 2018 tarihinde Madrid'de terör kurbanları anılıyor: <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/madridde-teror-kurbanlari-aniliyor-303036> adresinden alındı
- İşeri, R.** (2008, 06 05). TÜRKİYE'DE ETNİK TERÖR: ASALA VE PKK ÖRNEĞİ. *Kavram Olarak Etnik Terör*, 24-30. Ankara, Türkiye: TC ATILIM ÜNİVERSİTESİ.
- Jahangir, R.** (2016, 06 15). <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-36474535>. 11 20, 2018 tarihinde Manchester IRA bombası: Terör patlaması 20 yıl hatırladı: <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-36474535> adresinden alındı
- Kahn, D.** (2002). İstihbaratın Tarihsel Teorisi. *Avrasya dosyası*(2), 44. 10 10, 2018 tarihinde alındı
- Kapalıkaya, İ.** (2009). *Kürt Açılımı Kuzey İrlanda Perspektifi*. İstanbul: Ağaç Kitap Evi Yayınları. 11 22, 2018 tarihinde alındı
- Karabat, A.** (2016, 12 30). *Siber Dünyada Soğuk Savaş*. 10 8, 2018 tarihinde aljazeera.com.: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/siber-dunyada-soguk-savas> adresinden alındı
- Keçeci, F. O.** (2012). Etnik Bir Terör Örgütü: İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu-Ira. *Etnik Terör Kavramı Ve Amacı*, 4-7. Bolu, Türkiye: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Kedikli, U.** (2011, 07 18). Devlet Destekli Terörizm Nedeniyle Devletin Uluslararası Sorumluluğu. *Devlet Destekli Terörizmin Uluslararası Niteliği*, 106-108. Ankara, Turkey Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mİ5.** (2018, 11 15). *Northern Ireland*. Northern Ireland: <https://www.mi5.gov.uk/northern-ireland> adresinden alındı
- Milli İstihbarat Teşkilatı.** (2018, 10 10). *İstihbaratın Tanımı ve İstihbarat Çarkı*. http://www.mit.gov.tr/text_site/giris.html:
http://www.mit.gov.tr/text_site/giris.html adresinden alındı
- Miman, A. T.** (2007). *Küreselleşmenin Ordusu Ekonomik İstihbarat*. İstanbul: IQ yayınları.
- MİS5.** (2018, 11 20). <https://www.mi5.gov.uk/>. "Military Intelligence Section 5": <https://www.mi5.gov.uk/> adresinden alındı
- MİT.** (2018, 10 08). *Milli İstihbarat Teşkilatı*. www.mit.gov.tr/t-cark.html:
www.mit.gov.tr/t-cark.html adresinden alındı
- MOSSADHistory.** (2018, 10 25). *MOSSAD History*-
<https://www.mossad.gov.il/heb/about/Pages/default.aspx>. MOSSAD:
<https://www.mossad.gov.il/heb/about/Pages/default.aspx> adresinden alındı
- NASA.** (2018, 06 27). *NASA ER-2 Başarı vakti*. (M. Conner, Dü.) NASA:
https://www.nasa.gov/centers/armstrong/features/flying_high_at_60.html
adresinden alındı
- NBBC.** (1996, 02 9). http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/witness/february/10/newsid_2643000/2643717.stm. 11 27, 2018 tarihinde 1996: Your memories of the Docklands bomb: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/witness/february/10/newsid_2643000/2643717.stm adresinden alındı
- NBBC.** (2000, 06 06). http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/778940.stm. 11 01, 2018 tarihinde Blair Guildford Four'den özür diliyor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/778940.stm adresinden alındı
- Nordheimer, J.** (1983, 12 18). <https://www.nytimes.com/1983/12/18/world/5-killed-in-london-as-bomb-explodes-outside-harrods.html>. 5 KILLED IN LONDON AS BOMB EXPLODES OUTSIDE HARRODS:
<https://www.nytimes.com/1983/12/18/world/5-killed-in-london-as-bomb-explodes-outside-harrods.html> adresinden alındı
- NSAAbout.** (2016, 05 03). *National Security Agency About Us*-
<https://www.nsa.gov/about/>. 10 19, 2018 tarihinde
<https://www.nsa.gov/about/>: <https://www.nsa.gov/about/> adresinden alındı
- Öktem, E.** (2011). *“Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları”*. İstanbul: Derin Yayınları. 05 10, 2018 tarihinde alındı
- Özalp, Y.** (2015, 01 22). *Siber İstihbarat ve Güvenlik Politikaları*. 11 01, 2018 tarihinde Wordpress.com:

<https://derinstrateji.files.wordpress.com/2015/01/siber-stihbarat-ve-gvenlik-politikalar.pdf> adresinden alındı

Özdağ, Ü. (2002). İstihbarat Özel Sayısı: Stratejik İstihbarat. *Avrasya Dosyası*, 8(2), 120-150. www.21yyte.org/tr/iletisim adresinden alındı

Özkan, T. (2010). *Milli İstihbarat Teşkilatının Gizli Tarihi*. İstanbul: Cumhuriyet. 10 24, 2018 tarihinde alındı

Pallister, D. (2017, 09 15). <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened>. 11 27, 2018 tarihinde From the archive 1982: IRA terror bombs kill eight soldiers in London parks: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/nov/01/call-for-inquest-into-ira-guildford-pub-bombings-to-be-reopened> adresinden alındı

Patrick Sawyer. (2016, 09 22). www.telegraph.co.uk. 01 28, 2019 tarihinde <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/22/gerry-adams-approved-of-the-murder-of-a-british-spy-the-bbc-clai/> adresinden alındı

Posta. (2018, 09 11). *11 Eylül Saldırısı ne zaman oldu? Neler yaşandı?* 10 28, 2018 tarihinde <https://www.posta.com.tr/11-eylul-saldirisi-ne-zaman-oldu-neler-yasandi-komple-teorileri-2047539> adresinden alındı

Press, T. A. (1992, 04 11). <https://www.nytimes.com/1992/04/11/world/car-bomb-kills-at-least-2-and-hurts-80-in-london.html>. 11 27, 2018 tarihinde Car Bomb Kills at Least 2 and Hurts 80 in London: <https://www.nytimes.com/1992/04/11/world/car-bomb-kills-at-least-2-and-hurts-80-in-london.html> adresinden alındı

Rodrigues, J. (2014, 10 3). <https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2014/oct/03/brighton-bombing-grand-hotel-tory-conservative-conference-1984>. 11 27, 2018 tarihinde How the Guardian reported the 1984 Brighton bombing: <https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2014/oct/03/brighton-bombing-grand-hotel-tory-conservative-conference-1984> adresinden alındı

SİSHistory <https://www.sis.gov.uk/our-history.html>. (2018, 10 20). *Secret Intelligence Service History*. Secret Intelligence Service History: <https://www.sis.gov.uk/our-history.html> adresinden alındı

Snowden, E. (2013, 11 11). www.theguardian.com. 11 10, 2018 tarihinde Intelligence leaks at the Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2013/nov/11/intelligence-leaks-guardian> adresinden alındı

SVR Emblem. (2018, 10 25). *Служба внешней разведки - SVR* http://svr.gov.ru/svr_today/simv.htm. Служба внешней разведки -SVR: http://svr.gov.ru/svr_today/simv.htm adresinden alındı

- SVR History.** (2018, 10 25). *Служба внешней разведки - SVR*. Служба внешней разведки - SVR: <http://svr.gov.ru/history/history.htm> adresinden alındı
- Steven Alexander.** (2014, 05 08). 01 28, 2019 tarihinde <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/gerry-adams-police-claimed-i-was-mi5-spy-30255140.html> adresinden alındı
- Şimşek, M.** (2016). Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma. *Akademik Bakış Dergisi*(54), 323-325. 11 19, 2018 tarihinde alındı
- Şöhret, M.** (2013). “Etno-Dinsel Milliyetçilik Bağlamında İrlanda Sorunu”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi IV*, 2(4), 39-76. 11 22, 2018 tarihinde alındı
- TBMM-Terörle Mücadele Kanunu.** (1991). *Terörün Tanımı*. TBMM. Ankara: Resmi Gazete. 10 10, 2018 tarihinde alındı
- TDK.** (2018, 27 08). www.tdk.gov.tr. www.tdk.gov.tr: www.tdk.gov.tr adresinden alındı
- The Guardian.** (2005, 07 7). www.theguardian.com. 11 20, 2018 tarihinde London: past terror attacks: <https://www.theguardian.com/uk/2005/jul/07/terrorism.july73> adresinden alındı
- TheGuardian.com.** (2001, 08 03). <https://www.theguardian.com/uk/2001/aug/03/northernireland1>. 11 27, 2018 tarihinde Timeline: mainland bombings: <https://www.theguardian.com/uk/2001/aug/03/northernireland1> adresinden alındı
- The Gurdian.** (2018, 09 18). www.theguardian.com/us-news/gallery/2017/mar/31/pentagon-after-911-attack-american-airlines-flight-77-in-pictures. www.theguardian.com/us-news/gallery/2017/mar/31/pentagon-after-911-attack-american-airlines-flight-77-in-pictures: www.theguardian.com/us-news/gallery/2017/mar/31/pentagon-after-911-attack-american-airlines-flight-77-in-pictures adresinden alındı
- Tyler, P. E.** (1992, 03 08). *Amerika Birleşik Devletleri Strateji Planı*. 10 31, 2018 tarihinde The New York Times: <https://www.nytimes.com/1992/03/08/world/us-strategy-plan-calls-for-insuring-no-rivals-develop.html> adresinden alındı
- Uluslararası Politika Akademisi.** (2013, 07 15). *Postmodern bir Casusluk Hikayesinin Kahramanı Edward Snowden*. 11 10, 2018 tarihinde Uluslararası Politika Akademisi: <http://politikaakademisi.org/2013/07/15/postmodern-bir-casus-hikayesi-edward-snowden/> adresinden alındı

UNODC. (2004). *BM Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçlarla Mücadele Dairesi (UNODC) tarafından düzenlenen 6 Mart 2003 tarihli Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Komisyonu (CTC) Özel Toplantısı raporu: 11.03.2004.* Viyana: <https://www.un.org/sc/ctc/news/document-source/united-nations/unodc/>.

Vladislavovich, G. A. (2018, 11 25). <https://w.histrf.ru/articles/article/show/vchk>. B4K: <https://w.histrf.ru/articles/article/show/vchk> adresinden alındı

Whitney, C. R. (1991, 02 8). <https://www.nytimes.com/1991/02/08/world/ira-attacks-10-downing-street-with-mortar-fire-as-cabinet-meets.html>. 11 27, 2018 tarihinde I.R.A. Attacks 10 Downing Street With Mortar Fire as Cabinet Meets: <https://www.nytimes.com/1991/02/08/world/ira-attacks-10-downing-street-with-mortar-fire-as-cabinet-meets.html> adresinden alındı

Url -5 <www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view. (2018, 09 18). www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view. www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view: www.fbi.gov/video-repository/about-us-ten-years-after-the-fbi-since-9-11-911-911_videos-am/view adresinden alındı>

Url -6<www.hurriyet.com.tr. (2008, 02 10). 01 28, 2019 tarihinde www.hurriyet.com.tr/dunya/sofor-ingiliz-ajani-cikti-8201496 adresinden alındı>

Yarar, A., & Erbaş, H. (2017, 12 27). Latin Amerika'da Toplumsal Hareketler ve Kadınlar: Zapatista Örneği. *DTCF Dergisi*, 1080-1084. 10 12, 2018 tarihinde alındı

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Elvin ABDURAHMANLI

Doğum Tarihi ve Yeri: 14.08.1993, Azerbaycan Şeki

Uyruğu : Azerbaycan

E posta : abdurahmanlielvin@gmail.com

Eğitim

- **Ön Lisans:** 2014, Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Hizmetleri Bölümü.
- **Lisans:** 2016, Anadolu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü.
- **Yüksek Lisans:** 2018, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri.

Akademik makaleleri: Küreselleşme Olgusuyla Büyüyen Terörizm.

İş Deneyimi

- Şeki Cennet Bağı Hotel Night manager.
- Anadolu Üniversitesi Azerbaycan Programları tanıtım sorumlusu.
- Türkiye Üniversiteleri Mezunları İçtimai Birliği Koordinatör yardımcısı.
- İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası Öğrenciler Koordinatörlüğünde stajyer.
- Avrasya Üniversiteler Birliği stajyer (EURAS).

Yurt Dışında Olduğu Ülkeler

- Türkiye
- Rusya
- Gürcistan